

RUDOLF STEINER
CUM SE DOBÂNDESC CUNOȘTINȚE
DESPRE LUMILE SUPERIOARE?

RUDOLF STEINER

**CUM SE DOBÂNDESC CUNOȘTINȚE
DESPRE LUMILE SUPERIOARE?**

(Partea întâia)

TRIADE

Traducere după:

Rudolf Steiner

WIE ERLANGT MAN ERKENNTNISSE DER HÖHEREN WELTEN?

Editura Rudolf Steiner, Dornach/Elveția 1992

EC 10

Traducere:

Constantin Oarcea, Ioan Ionașiu, Iustin Iustian

Lector:

Petre Papacostea

Redactor:

Agenor Crișan

Ediția a 2-a

© 2004 Editura TRIADE, pentru prezenta versiune

ISBN 973-8313-26-0

CUPRINS

Prefață la ediția a treia (prima sub formă de carte)	7
Prefață la ediția a cincea	11
Prefață la ediția a opta	14
 Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare?	15
Condiții	15
Liniște interioară	24
Treptele inițierii	34
. . . . .	
1. Pregătirea	35
2. Iluminarea	42
Controlul gândurilor și al sentimentelor	45
Inițierea	57
Aspecte practice	68
Condițiile disciplinei oculte	77
Despre unele efecte ale inițierii	86
Modificări în viața de vis a discipolului ocult	117
Dobândirea continuității conștiinței	124
Scindarea personalității în decursul educației spirituale	131
Păzitorul pragului	140
Viața și moartea. Marele păzitor al pragului	148
Cuvânt de încheiere la ediția a 8-a (1918).	156
 Note	163
Ediția Operelor Complete ale lui Rudolf Steiner	166

PREFAȚĂ LA EDIȚIA A TREIA

În prezentul volum apar sub formă de carte expunerile mele pe care le-am publicat inițial ca articole separate sub titlul: "Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare?". Volumul de față cuprinde partea întâia; un al doilea va cuprinde continuarea. Această lucrare, privind dezvoltarea omului pentru a pătrunde în lumile suprasensibile, nu poate fi dată publicității sub o formă nouă, fără câteva cuvinte însoțitoare. Comunicările cuprinse în ea, privind dezvoltarea sufletească a omului, pot să răspundă unor nevoi diferite. În primul rând vrem să oferim ceva persoanelor care se simt atrase de rezultatele cercetărilor spirituale și care trebuie să-și pună întrebarea: de unde au oare cunoștințele cei care susțin că sunt în stare să spună ceva despre marile enigme ale vieții? Știința spiritului vorbește despre astfel de enigme. Cel ce vrea să observe faptele care conduc spre astfel de afirmații, trebuie să se ridice la cunoașterea suprasensibilă. El trebuie să parcurgă calea pe care încercăm să o descriem în această lucrare. Totuși, ar fi greșit să se creadă că adevărurile științei spirituale ar fi fără valoare pentru acela care nu are înclinația sau posibilitatea să urmeze el însuși această cale. Pentru *a cerceta* faptele trebuie să avem facultatea de a intra în lumile suprasensibile. Dar dacă aceste fapte sunt cercetate și comunicate, atunci chiar și acela care nu le percepe el însuși poate dobândi suficientă convingere despre adevărul lor. O mare parte din aceste fapte poate fi verificată fără nici o dificultate aplicând asupra lor o judecată sănătoasă, într-un mod cu adevărat nepărtinitor. E necesar doar să nu lăsăm ca această nepărtinire să fie tulburată de tot felul de prejudecăți, atât de numeroase în viața omenească. Se poate ușor întâmpla, de pildă, ca cineva să considere că un lucru sau altul din această carte nu ar fi în concordanță cu anumite rezultate ale științelor contemporane ale naturii. În realitate, nu există nici un rezultat științific care să contrazi-

că cercetarea spirituală. Cu toate acestea, s-ar putea ușor *crede* că o aserțiune științifică oarecare ar fi în contradicție cu comunicările despre lumile superioare; aceasta se va întâmpla atunci când criticul nu reflectează îndeajuns de nepărtinitor și din toate punctele de vedere asupra rezultatelor științei. Vom afla că, cu cât comparăm mai nepărtinitor știința spirituală cu cuceririle pozitive ale științei, cu atât mai bine poate fi recunoscută deplina concordanță dintre ele.

O altă parte din comunicările științei spirituale, firește, se va sustrage mai mult sau mai puțin judecății raționale. Dar cine înțelege că judecător al adevărului poate fi nu numai rațiunea, ci și sentimentul *sănătos*, acela va dobândi cu ușurință o raportare justă și față de această parte. Iar acolo unde acest sentiment nu se lasă antrenat de simpatie sau antipatie pentru o părere sau alta, ci îngăduie, cu adevărat nepărtinitor, să acționeze asupra sa cunoștințele despre lumile suprasensibile, acolo se va manifesta neapărat și o judecată afectivă corespunzătoare. – Persoanele care nu vor sau nu pot urma calea ce duce în lumea suprasensibilă au și alte căi pentru a se convinge despre adevărul cuprins în aceste cunoștințe. Astfel de oameni pot totuși simți valoarea pe care aceste cunoștințe o au pentru viață, chiar și atunci când ei le află numai din comunicările cercetătorului spiritual. Nu orice om poate deveni clarvăzător dintr-o dată; însă pentru orice om cunoștințele clarvăzătorului sunt o justă și sănătoasă hrană a vieții. Căci oricine le poate folosi în viață. Iar cel ce face aceasta își va da în curând seama atât de ceea ce poate fi viața, în toate domeniile, cu ele, cât și de ceea ce el se lipsește, dacă le exclude. Cunoștințele despre lumile superioare, aplicate just în viață, nu se dovedesc a fi nepractice, ci dimpotrivă, practice în cel mai înalt înțeles al cuvântului. Chiar dacă cineva nu vrea să urmeze el însuși calea superioară a cunoașterii, dacă are însă înclinare spre faptele care pot fi observate pe această cale, poate totuși să-și pună întrebarea: cum ajunge clarvăzătorul la aceste fapte? Persoanelor care au un interes pentru această întrebare, lucrarea de față vrea să le dea o imagine a ceea ce trebuie întreprins spre a cunoaște cu adevărat lumea suprasensibilă. Ea vrea să descrie în așa fel calea ce duce în această lume, încât și

omul care nu parcurge el însuși această cale, să poată dobândi încredere în spusele celui care a parcurs-o. Dacă studiem metodele pe care le aplică cercetătorul spiritual, le putem găsi juste și ne putem spune: descrierea căii ce duce în lumile superioare face asupra mea o astfel de impresie încât pot înțelege pentru ce îmi apar atât de evidente faptele comunicate. Astfel, această scriere vrea să servească acelor care doresc întărire și siguranță în simțul și sentimentul lor de adevăr față de lumea suprasensibilă. Însă ea vrea, de asemenea, să ofere ceva și acelor care caută ei înșiși calea spre cunoașterea suprasensibilă. Verificarea cea mai bună a adevărului celor expuse aici o vor face persoanele care le vor înfăptui în ele însele. Cine are o asemenea intenție, va face bine să-și spună mereu că la descrierea dezvoltării sufletești această înfăptuire este mai necesară decât o simplă luare la cunoștință a conținuturilor, așa cum se tinde adesea în cadrul altor expuneri. Este necesară familiarizarea intimă cu conținutul descrierii; trebuie să plecăm de la premiza că *un* lucru nu se înțelege numai din ceea ce ni se spune despre el, ci și din multe altele, spuse despre cu totul altceva. Atunci ajungem să înțelegem că esențialul *nu* se află într-un *singur* adevăr, ci în concordanța tuturor adevărilor. Cine vrea să facă exerciții, trebuie să se gândească cu toată seriozitatea la acest lucru. Un exercițiu poate fi just înțeles și corect executat și, cu toate acestea, el poate acționa greșit, dacă cel care îl aplică nu îi alătură un alt exercițiu, care înlătură unilateralitatea primului și restabilește armonia sufletului. Cel care citește în mod intim această lucrare, așa încât citirea să-i devină o trăire lăuntrică, acela nu numai că va lua cunoștință de conținutul ei, dar va avea, la un anumit pasaj, un anumit sentiment, la un altul un alt sentiment; prin aceasta va cunoaște ce *importantă* are cutare sau cutare pasaj pentru dezvoltarea sufletului său. El va afla, de asemenea, și forma în care trebuie să încerce chiar asupra lui un exercițiu sau altul, în funcție de individualitatea sa. Când sunt descrise procese care trebuie *trăite*, așa cum o facem în această lucrare, este necesar să revenim mereu asupra conținutului lor; căci ne vom convinge că înțelegem mulțumitor mul-

te lucruri numai după ce am încercat să le aplicăm și când, după încercări, am observat anumite subtilități care mai înainte ne scăpaseră.

Chiar și acei cititori care nu au de gând să urmeze calea descrisă aici vor afla în această scriere multe lucruri folositoare pentru viața lor lăuntrică: reguli de viață, indicații despre felul cum se explică lucrurile care par enigmatice și așa mai departe.

Iar unul care, prin experiența sa de viață, are în urma lui atâtea trăiri încât, în multe privințe, a parcurs o inițiere a vieții, va putea găsi o anumită satisfacție când va găsi explicate corelațiile lucrurilor care i-au trecut pe rând prin față; lucruri pe care le știuse fără a le fi ridicat, poate, până la o reprezentare care să-l mulțumească pe deplin.

PREFAȚĂ LA EDIȚIA A CINCEA

Pentru această nouă ediție a cărții "Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare?" am prelucrat din nou, în toate amănunțele, expunerea publicată în urmă cu peste zece ani. Necesitatea unei asemenea prelucrări se naște în mod firesc când este vorba despre comunicări privind trăirile sufletești și căile sufletești, de felul celor cuprinse în această carte. În lăuntrul celor comunicate nu poate exista nici o parte de care sufletul autorului să nu rămână strâns legat și care să nu cuprindă ceva ce lucrează continuu asupra acestui suflet. Și este aproape cu neputință să nu se unească cu această activitate sufletească și strădania pentru o claritate și o precizie mai mare în redarea celor expuse cu mulți ani în urmă. Din această strădanie au izvorât îmbunătățirile pe care am căutat să le aduc acestei noi ediții. Părțile *esențiale* ale expunerii, elementele ei principale au rămas toate așa cum erau; cu toate acestea, am făcut *modificări importante*. În multe locuri am putut face o *caracterizare mai precisă a detaliilor*. Acest lucru mi s-a părut important. Dacă cineva vrea să aplice comunicările din această carte în propria sa viață spirituală, atunci este important ca el să poată cuprinde cu privirea, într-o caracterizare cât mai exactă, căile sufletești despre care este vorba aici. Căci descrierea proceselor spirituale lăuntrice poate fi supusă înțelegerilor greșite într-o măsură cu mult mai mare decât descrierea fenomenelor lumii fizice. Mobilitatea vieții sufletești, necesitatea de a nu pierde niciodată din vedere cât de diferită este viața sufletească de viața din lumea fizică, și încă multe alte lucruri fac posibile asemenea înțelegeri greșite. La această nouă ediție am căutat cu atenție pasajele care ar putea da naștere unor astfel de înțelegeri greșite și m-am străduit apoi să formulez în așa fel frazele încât să previn apariția acestora.

Când am scris capitolele care compun această carte, a trebuit să vorbesc despre unele lucruri altfel decât în prezent și pentru motivul

că, în acea vreme, nu mă puteam referi la conținuturile a ceea ce am publicat despre cunoașterea lumilor superioare în ultimii zece ani, așa cum o pot face astăzi, după ce aceste cărți au fost publicate. În cărțile mele "Știința ocultă", "Conducerea omului și a omenirii", "O cale spre cunoașterea de sine" și mai ales în "La pragul lumii spirituale", precum și în alte scrieri ale mele, sunt descrise procese spirituale la care această carte a trebuit să facă aluzie încă acum zece ani, însă cu alți termeni decât aceia care astăzi par potriviți. Despre multe lucruri care nu erau descrise încă în această carte a trebuit să spun pe atunci că pot fi aflate prin "comunicări verbale". Astăzi însă sunt date publicității *multe* din cele la care făceam atunci aluzie. Nu este exclus ca tocmai aceste aluzii să fi contribuit la faptul că unii cititori și-au format păreri greșite. Omul ar putea acorda o importanță mult mai mare decât trebuie raportului *personal* dintre discipol și cutare sau cutare învățător spiritual. Sper că în această nouă ediție mi-a reușit să accentuez mai bine, prin felul cum am descris anumite detalii, faptul că la oamenii care caută o disciplină spirituală adecvată condițiilor spirituale din prezent, este mult mai important raportul *nemi-jlocit* cu lumea spirituală obiectivă, decât raportul cu personalitatea unui învățător. Și în disciplina spirituală, învățătorul va avea din ce în ce mai mult un rol de asistent, așa cum îl are, pe măsura noilor concepții, profesorul, în oricare ramură a științei. Cred că am arătat îndeajuns că autoritatea învățătorului și încrederea în el nu trebuie să joace în disciplina spirituală, alt rol decât acela pe care-l joacă în celelalte domenii ale științei sau ale vieții. Mi se pare deosebit de important să se formuleze o idee mult mai clară tocmai asupra raportului dintre cercetătorul spiritual și oamenii care arată un interes pentru rezultatele cercetărilor sale. Cred că am îmbunătățit astfel cartea în locurile în care acum, după acești zece ani, am fost în stare să descopăr necesitatea acestor îmbunătățiri.

La această primă parte se va adăuga o a doua. Ea va cuprinde alte amănunte privind structura sufletească care îl duce pe om la trăirea lumilor superioare.

Noua ediție a cărții se afla gata tipărită când a izbucnit marele război pe care îl trăiește azi omenirea. Scriu această prefață în timp ce sufletul meu este adânc mișcat de evenimentele purtătoare de destin.

Berlin, 7 septembrie 1914

Rudolf Steiner

PREFAȚĂ LA EDIȚIA A OPTA

În conținuturile acestei noi ediții a cărții de față, la ultima prelucrare, mi-a părut necesar a face doar câteva modificări. Dimpotrivă, la această ediție am adăugat un "Cuvânt de încheiere", prin care m-am străduit să spun unele lucruri mai clar decât înainte, referitor la bazele sufletești pe care trebuie așezate comunicările din carte, pentru ca ele să fie întâmpinate fără neînțelegeri. Cred că cele conținute în acest cuvânt de încheiere ar putea fi potrivite pentru a lămuri pe unii oponenți ai științei spirituale antroposofice asupra faptului că el își poate menține părerea numai pentru că își reprezintă cu totul altfel știința spiritului decât este ea; în timp ce, de fapt, el nu înțelege deloc ce este aceasta.

Mai 1918

Rudolf Steiner

CUM SE DOBÂNDESC CUNOȘTINȚE DESPRE LUMILE SUPERIOARE?

Condiții

În *fiecare* om dormitează facultăți prin care el poate dobândi, cu eforturi proprii, cunoștințe despre lumile superioare. Misticul, gnosticul, teosoful au vorbit întotdeauna despre o lume a sufletelor și o lume a spiritelor, care sunt pentru ei tot atât de prezente ca aceea pe care o vedem cu ochii fizici și o putem pipăi cu mâinile fizice. Cel care aude acestea își poate spune în fiecare clipă: lucrurile despre care vorbesc aceștia le pot afla și eu, dacă îmi dezvolt anumite forțe care, azi, se găsesc în mine în stare latentă. Nu poate fi vorba decât de a ști cum trebuie început pentru a dezvolta în sine asemenea facultăți. Îndrumări în această privință pot da numai aceia care au în sine asemenea forțe. De când există neamul omenesc a existat întotdeauna și o instrucție prin care cei ce aveau astfel de facultăți superioare dădeau îndrumări celor ce căutau asemenea facultăți. O astfel de instrucție se numește *instrucție ocultă*, iar învățătura care se primește prin ea se numește învățământ de știință secretă sau ocultă. Firește că o asemenea denumire trezește înțelegeri greșite. Cine o aude poate fi ușor ispitit să creadă că aceia care sunt activi într-o asemenea disciplină vor să reprezinte o clasă privilegiată, care tănuiește în mod arbitrar știința ei față de semenii. Se mai poate crede că dincolo de o asemenea știință nu s-ar ascunde, probabil, absolut nimic important. Căci dacă ar fi o adevărată știință – sunt unii ispitiți să creadă – atunci n-ar trebui să facem un secret din ea; am putea-o da publicității, iar avantajele ei le-am putea face accesibile tuturor oamenilor.

Cei inițiați în natura științei secrete nu se miră cătuși de puțin că cei neinițiați gândesc astfel. Numai acela care a trăit el însuși, până

la un anumit grad, inițierea în tainele superioare ale existenței, poate înțelege în ce constă secretul inițierii. Ne putem atunci întreba: cum să dobândească neinițiatul vreun interes pentru așa-numita știință secretă? Cum și pentru ce să caute un lucru despre a cărui natură nu-și poate face nici o reprezentare? Dar chiar la temelia unei asemenea întrebări stă o reprezentare cu totul greșită despre natura științei oculte. În realitate, în știința ocultă lucrurile se petrec la fel ca și în celelalte domenii ale științelor și cunoștințelor omenești. Această știință este secretă, pentru omul obișnuit, numai în înțelesul în care scrisul este un secret pentru acela care nu l-a învățat. Și după cum fiecare om poate învăța să scrie, dacă alege calea justă, tot astfel fiecare om poate deveni discipol ocult, chiar învățător ocult, dacă va căuta în acest scop căile corespunzătoare. Numai într-o singură privință raporturile se prezintă aici altfel decât la cunoștințele și facultățile exterioare. Datorită sărăciei, datorită mediului cultural în care s-a născut, cuiva i-ar putea lipsi posibilitatea de a-și însuși arta scrisului; pentru dobândirea cunoștințelor și a capacității de acțiune în lumile superioare, nu există nici o piedică pentru acela care le caută cu seriozitate.

Mulți cred că maeștrii cunoașterii superioare trebuie căutați într-un loc sau altul, pentru a primi de la ei lămuriri. În această privință sunt adevărate două lucruri. În primul rând, acela care aspiră cu seriozitate către știința superioară nu se va teme de nici un obstacol și nu va evita nici un efort pentru a căuta inițiatul care să îl poată introduce în tainele superioare ale lumii. Pe de altă parte însă, fiecare să fie convins că inițierea îl va găsi în orice împrejurări, dacă poartă în sine o strădanie serioasă și demnă pentru cunoaștere. Căci există o lege naturală pentru toți inițiații, care îi determină să nu refuze nici unui om care caută cunoașterea cuvenită lui. Dar există o lege, tot atât de naturală, care spune că nimănui nu i se poate comunica din știința secretă ceva pentru care nu este încă chemat. Iar un inițiat este cu atât mai desăvârșit cu cât respectă mai riguros aceste două legi. Legătura spirituală care-i unește pe toți inițiații nu este una exterioară, dar cele două legi amintite formează copii puternice, care mențin

laolaltă elementele componente ale acestei legături. Poți trăi într-o prietenie intimă cu un inițiat; totuși, vei rămâne despărțit de ființa lui până când vei fi devenit tu însuși un inițiat. Te poți bucura în cel mai deplin înțeles al cuvântului de inimă, de iubirea unui inițiat; taina sa ți-o va încredința însă numai când vei fi devenit matur pentru aceasta. Poți să-l măgulești, poți să-l torturezi: nimic nu-l poate determina să trădeze ceva din ceea ce știe că nu-i este îngăduit să-ți trădeze, fiindcă, pe treapta ta de evoluție, nu știi încă să pregătești tainei primirea corectă în sufletul tău.

Căile care îl fac pe om matur pentru primirea unei taine sunt bine determinate. Direcția lor este trasată cu litere veșnice, de neșters, în lumile spiritului, în care inițiații păzesc misterele superioare. În vremurile vechi, care au precedat "istoria" noastră, templele spiritului erau vizibile și în mod exterior; azi, când viața noastră a devenit atât de nespirtuală, ele nu sunt prezente în lumea vizibilă ochilor exteriori. Spiritual însă, templele se găsesc *pretutindeni*, și oricine le caută, le poate găsi.

Omul poate afla numai în propriul său suflet mijloacele care îi deschid gura inițiaților. El trebuie să dezvolte în sine anumite însușiri până la un anumit grad înalt, și abia atunci îi pot fi împărtășite cele mai înalte comori ale spiritului.

Începutul trebuie să-l formeze o anumită dispoziție fundamentală a sufletului. Cercetătorul spiritual numește această dispoziție fundamentală *calea venerației*, a devoțiunii față de adevăr și cunoaștere. Numai cine are această dispoziție fundamentală poate ajunge discipol ocult. Cel ce are trăiri pe acest tărâm, acela cunoaște ce predispoziții pot fi observate, încă din copilărie, la cei care vor deveni mai târziu discipoli spirituali. Există copii care privesc cu o sfială sfântă spre anumite persoane pe care ei le venerază. Au față de ele o venerație care, în adâncurile inimii lor, le interzice să lase să apară vreun gând de critică sau de opoziție. Astfel de copii devin adolescenți și adolescente care simt că este o binefacere când li se oferă prilejul să privească spre ceva cu venerație. Din rândurile acestor copii se ridică mulți discipoli oculti. Dacă ai stat vreodată în fața ușii unui om vene-

rat și, la întâia vizită pe care i-ai făcut-o, ai simțit o sfântă sfilă în timp ce apăsai mânerul ușii pentru a intra în camera care, pentru tine, era un "sanctuar", atunci s-a manifestat în tine un sentiment care poate fi germeul discipolatului tău spiritual de mai târziu. Este o binefacere pentru fiecare om în creștere să poarte în sine, ca predispoziții, astfel de sentimente. Să nu credem însă că astfel de predispoziții constituie germeul supunerii umile și al sclaviei. Venerația care, la început, era o venerație de copil față de oameni, devine mai târziu venerație față de *adevăr și cunoaștere*. Experiența ne arată că acei oameni știu cel mai bine să fie independenți, care au învățat să venereze, cei la care venerația este la locul ei. Și este la locul ei pretutindeni unde ea izvorăște din adâncurile inimii.

Dacă nu ne dezvoltăm sentimentul profund că există ceva superior nouă, nu vom afla în noi forța de a ne dezvolta spre ceva mai înalt. Inițiatul și-a cucerit puterea de a-și ridica fruntea spre înălțimile cunoașterii numai fiindcă și-a purtat inima prin adâncurile venerației, ale devoțiunii. Înălțimile spiritului pot fi atinse numai trecând prin poarta smereniei. Poți dobândi o adevărată cunoaștere numai când ai învățat să stimezi această cunoaștere. Desigur, omul are dreptul să privească lumina, însă el trebuie să cucerească acest drept. În viața spirituală există legi, la fel ca în cea materială. Freacă un bastonaș de sticlă cu un material corespunzător și el se electrizează, adică el capătă puterea de a atrage corpuri mici. Faptul corespunde unei legi naturale. Dacă am învățat puțină fizică, știm acest lucru. Și tot așa, când cunoaștem principiile elementare ale științei secrete, știm că fiecare sentiment de *adevărată* devoțiune, cultivat în suflet, dezvoltă o forță care, mai curând sau mai târziu, ne poate conduce mai departe în cunoaștere.

Cine posedă sentimente devoționale printre dispozițiile sale native sau are fericirea ca ele să-i fi fost sădite printr-o educație corespunzătoare, acela aduce multe cu sine dacă, mai târziu, în viață, va căuta accesul la cunoștințele superioare. Cel ce nu aduce cu sine o asemenea pregătire, va întâmpina dificultăți încă de la prima treaptă a căii cunoașterii, dacă nu se va strădui să dezvolte în sine, energic,

prin autoeducație, dispoziția devoțională. În epoca noastră este deosebit de important să ne îndreptăm întreaga atenție asupra acestui lucru. Civilizația noastră înclină mai mult spre critică, spre judecare, spre condamnare și mai puțin spre devoțiune, spre venerația plină de dăruire. Chiar și copiii noștri mai mult critică decât venerază plini de dăruire. Dar orice critică, orice judecată sentențioasă, alungă tot atât de mult forțele sufletești de cunoaștere superioară, după cum fiecare venerație plină de dăruire le dezvoltă. Prin aceasta nu spunem nimic împotriva civilizației noastre. Nu e vorba aici deloc de a critica civilizația noastră. Căci măreția culturii noastre o datorăm tocmai criticii, tocmai acelei judecăți omenești conștiente de sine, acelui "examinați totul și rețineți ceea ce este mai bun". Niciodată nu ar fi ajuns omul la știința, industria, circulația, jurisprudența epocii noastre, dacă nu ar fi exercitat în toate critica, dacă nu ar fi aplicat peste tot criteriul judecății sale. Ceea ce am dobândit însă pe această cale în cultura exterioară, a trebuit să plătim printr-o pierdere corespunzătoare în cunoașterea *superioară*, în viața spirituală. Trebuie să accentuăm că în cunoașterea superioară *nu* este vorba de venerația față de oameni, ci de venerație față de *adevăr și cunoaștere*.

Un singur fapt, firește, trebuie să fie clar fiecăruia, anume că acelaia care e absorbit cu totul de civilizația exterioară a zilelor noastre îi va fi foarte greu să răzbească spre cunoașterea lumilor superioare. O va putea face numai dacă va lucra energic asupra lui însuși. Într-o vreme în care împrejurările vieții materiale erau simple, se putea ajunge mai ușor și la avânt spiritual. Ceea ce era demn de venerat, ceea ce putea fi considerat sfânt, toate se evidențiau de celelalte realități ale vieții. Într-o epocă a criticii idealurile sunt detronate. Alte sentimente iau locul respectului, al venerației, al adorației și al admirației. Epoca noastră înăbușe din ce în ce mai mult aceste sentimente, așa încât ele nu mai sunt prilejuite oamenilor decât într-un grad foarte redus prin viața cotidiană. Cel ce caută cunoașterea superioară, trebuie să le dezvolte pe acestea în sine însuși. El trebuie să le insuflă sufletului său. Aceasta nu se poate face prin studiu, se poate face numai prin viață. Cine vrea să devină discipol ocult trebuie să

se autoeduce energetic pentru dispoziția devoțională. El trebuie să caute pretutindeni, în lumea înconjurătoare, în trăirile sale acele lucruri care să-l îndemne spre admirație și respect. Dacă întâlnesc un om și-i dezaprob slăbiciunile, atunci îmi răpesc din forța de cunoaștere superioară. Dacă voi căuta să mă adâncesc cu iubire în calitățile lui, atunci îmi adun această forță. Învățăcelul spiritual trebuie să aibă mereu în vedere să urmeze această îndrumare. Cercetătorii spirituali experimentați cunosc câtă forță datorează ei faptului că întotdeauna privesc partea cea bună a lucrurilor și se abțin de a emite judecăți sentențioase. Aceasta însă nu trebuie să rămână o regulă exterioară de viață. Ea trebuie să pună stăpânire pe cea mai lăuntrică parte a sufletului nostru. Omul are în mână sa posibilitatea de a se perfecționa, de a se transforma, cu timpul, în întregime. Această transformare însă trebuie să se petreacă în ființa sa cea mai lăuntrică, în viața sa de gândire. Nu ajunge ca în purtarea mea să arăt, în chip exterior, stimă față de o ființă. Trebuie să am această stimă în gândurile mele. Discipolul ocult trebuie să înceapă prin a prelua devoțiunea în viața gândurilor sale. Trebuie să supravegheze în conștiința sa gândurile lipsite de respect, gândurile de critică defavorabilă. Și trebuie să caute intenționat să cultive gânduri devoționale.

Fiecare clipă în care ne străduim să surprindem, în conștiința noastră, judecățile defavorabile, sentențioase și critice asupra lumii și vieții, care se ascund în noi, fiecare asemenea clipă ne apropie de cunoașterea superioară. Și progresăm repede, dacă, în asemenea momente, ne pătrundem conștiința numai cu gânduri care ne umplu de admirație, de respect și de venerație față de lume și viață. Cel ce are experiență în acest domeniu, știe că în fiecare din aceste clipe se trezesc în om forțe care, altfel, rămân în stare latentă. *Datorită lor* omului i se deschid ochii spirituali. El începe prin aceasta să vadă în jurul său lucruri pe care mai înainte nu le putea vedea. Începe să înțeleagă că mai înainte nu văzuse decât o parte din lumea care-l înconjoară. Omul pe care-l întâlnește îi arată acum o cu totul altă înfățișare decât mai înainte. E drept, prin *aceste* reguli de viață nu va fi încă în stare să vadă, de pildă, ceea ce este descris ca aură omenească.

Fiindcă în acest scop este necesară o disciplină și mai înaltă. Dar tocmai la această disciplină mai înaltă se va putea el ridica, dacă a parcurs mai întâi o educație *energică* în devoțiune¹.

Fără zgomot și neobservat de lumea exterioară, discipolul pășește pe calea cunoașterii. Nimeni nu trebuie să observe la el vreo schimbare. El își îndeplinește îndatoririle ca înainte, se îngrijește de ocupațiile sale ca și în trecut. Transformarea se petrece exclusiv în partea lăuntrică a sufletului, la adăpost de privirea exterioară. La început întreaga viață afectivă a omului este inundată de razele dispoziției fundamentale a devoțiunii față de tot ceea ce este cu adevărat vrednic de venerație. Acest sentiment fundamental constituie centrul întregii sale vieți sufletești. După cum soarele, cu razele sale, trezește viața pe Pământ, tot astfel venerația trezește la viață în discipolul spiritual toate simțămintele sufletului.

La început, omului nu-i va fi ușor să creadă că sentimente ca venerația, respectul ș.a.m.d. au ceva de a face cu facultatea sa de cunoaștere. Aceasta provine din faptul că omul este înclinat să considere cunoașterea ca pe o facultate aparte, care nu are nici o legătură cu cele ce se petrec de obicei în suflet. Nu ne gândim însă deloc la faptul că *sufletul* este acela care cunoaște. Iar sentimentele sunt pentru suflet ceea ce sunt pentru trup substanțele care-i constituie hrana. Dacă vom da trupului pietre în loc de pâine, activitatea sa se stinge. La fel este și cu sufletul. Pentru suflet, venerația, respectul, devoțiunea sunt substanțele hrănitoare care îl fac *sănătos* și viguros; întâi de toate, viguros pentru activitatea de cunoaștere. Disprețul, antipatia, subestimarea celor demne de prețuire provoacă paralizarea și uciderea activității de cunoaștere. Pentru cercetătorul spiritual acest fapt este vizibil în *aură*. Un suflet care-și însușește sentimente de venerație, de devoțiune, provoacă o modificare în aura sa. Anumite nuanțe spirituale ce pot fi descrise prin galben-roșu, brun-roșu dispar și sunt înlocuite cu nuanțe albastru-roșii. Prin aceasta însă se deschide facul-

---

¹ Ca o privire generală, în ultima parte a cărții mele "Theosophie. Introducere în cunoașterea suprasensibilă despre lume și menirea omului" se găsește "Calea cunoașterii". Aici se dau amănunțit punctele de vedere practice.

tatea de cunoaștere; ea primește cunoștințe despre lucruri din ambianța sa, despre care nu avusese mai înainte nici o presimțire. Venerația trezește în suflet o forță de simpatie și, prin aceasta, sunt atrase spre noi însușiri ale ființelor din jurul nostru, însușiri care altfel ne-ar rămâne necunoscute.

Și mai eficient devine ceea ce se obține prin devoțiune dacă i se adaugă un alt tip de sentiment. Acesta constă din faptul că omul învață să se dăruiască tot mai puțin impresiilor lumii exterioare, dezvoltând în schimb o viață interioară activă. Un om care aleargă de la o impresie exterioară la alta, care caută mereu "distracții", nu află drumul spre știința secretă. Discipolul nu trebuie să devină insensibil față de lumea exterioară; însă *bogata* lui *viață interioară* trebuie să-i dea direcția în care să se dăruiască impresiilor ei. Când un om bogat în sentimente alese, cu profunzime în simțire, trece printr-o regiune frumoasă de munte, trăiește altceva decât un om sărac în sentimente. Numai ceea ce trăim în interior ne dă cheia frumuseților lumii exterioare. Un om călătorește pe mare și, în sufletul său, nu se desfășoară decât puține trăiri lăuntrice; un altul, cu același prilej, simte graiul etern al Spiritului Lumii; lui i se descoperă enigmele tainice ale Creațiunii. Trebuie să fi învățat să mânuiesti propriile tale sentimente și reprezentări dacă vrei să stabilești o legătură plină de conținut cu lumea exterioară. Lumea exterioară, în înfățișările ei, este plină de splendori divine; trebuie să fi trăit însă divinul mai întâi în sufletul tău dacă vrei să-l găsești și în lumea înconjurătoare. Discipolul spiritual este sfătuit să-și creeze în viață momente în care, tăcut și singur, să se adâncească în sine însuși. Însă nu problemelor propriului său eu trebuie el să se dăruiască în astfel de momente. Aceasta ar produce un efect contrar celui urmărit. Dimpotrivă, în astfel de momente el trebuie să lase să răsunе, în deplină liniște, ceea ce a trăit, ceea ce lumea exterioară i-a spus. În asemenea momente de tăcere, fiecare floare, fiecare animal, fiecare acțiune îi vor dezvălui taine nebănuite. Și prin aceasta, el va fi pregătit să vadă noile impresii ale lumii exterioare cu alți ochi decât înainte. Cine nu vrea decât să *savureze* plăcerile una după alta, acela își tocește facultatea de cunoaștere. Cel

care, după savurarea unei plăceri, îngăduie ca plăcerea să-i *reveleze* ceva, acela își cultivă, își educă facultatea de cunoaștere. El trebuie așadar să se obișnuiască să nu lase să răsunе în el numai ecoul plăcerii, ci, *renunțând* la savurarea în continuare a plăcerii, să *prelucreze* prin activitate lăuntrică ceea ce a produs plăcerea. Dificultatea este aici foarte mare și ne expune la primejdii. În loc să lucrăm în noi, putem cădea ușor în starea contrarie, adică să nu vrem, după dobândirea unei plăceri, decât să epuizăm cu totul plăcerea. Să nu subapreciem faptul că aici se deschid pentru discipol imprevizibile izvoare de erori. Căci el trebuie să treacă printr-o ceată de ispititori ai sufletului său. Toți aceștia vor să-i împietrească "Eul", să-l închidă în sine însuși. El are însă obligația de a-și deschide Eul față de lume. El *trebuie* să caute plăcerea; căci numai prin ea ajunge lumea exterioară la el. Dacă omul devine insensibil față de plăcere, el va fi ca o plantă care nu-și mai poate scoate nici o substanță nutritivă din mediul său înconjurător. Dacă se oprește însă la plăcere, se izolează în sine. El va însemna ceva numai *pentru sine* și nimic pentru lume. Atunci, chiar dacă va trăi în sine oricât de intens, chiar dacă își va cultiva "Eul" oricât de mult, lumea îl va exclude. El este mort pentru ea. Discipolul spiritual consideră *plăcerea* numai ca un *mijloc* de a se înnobila *pentru lume*. Plăcerea este pentru el un mesager care îl învață despre lume; însă, după ce s-a instruit prin plăcere, el trece mai departe la *muncă*. Discipolul nu învață pentru a îngrămădi cele învățate drept comori de înțelepciune pentru *sine*, ci pentru a pune cele învățate în slujba lumii.

În știința secretă există un principiu pe care nu avem voie să-l încălcăm, dacă vrem să ajungem la țintă. Orice disciplină spirituală trebuie să imprime acest principiu discipolilor săi. El este: *fiecare cunoștință pe care o cauți numai pentru a-ți îmbogăți știința, numai pentru a îngrămădi în tine comori, te îndepărtează de la calea ta; însă fiecare cunoștință pe care o cauți pentru a deveni mai matur pe calea înnobilării omului și a evoluției lumii, te duce cu un pas înainte*. Această lege cere să fie neapărat respectată. Și nu devenim discipoli spirituali înainte de a fi făcut din ea firul călăuzitor al vieții

noastre. Acest adevăr al disciplinei spirituale poate fi rezumat într-o frază scurtă: *fiecare idee care nu devine pentru tine un ideal, ucide în sufletul tău o forță; fiecare idee care devine însă un ideal, creează în tine forțe de viață.*

Liniște interioară

La începutul drumului său, discipolul este îndrumat spre calea *venerației* și spre dezvoltarea *vieții lăuntrice*. Știința spiritului ne pune la îndemână și *reguli practice* prin a căror respectare, pășind pe cale, poate fi dezvoltată viața interioară. Aceste reguli practice nu au un caracter arbitrar. Ele se întemeiază pe experiențe și cunoștințe străvechi. Și sunt date în același fel pretutindeni unde sunt arătate căile spre cunoașterea superioară. Toți învățătorii adevărați ai Vieții Spirituale sunt de acord în ceea ce privește conținutul acestor reguli, chiar dacă nu le înveșmântează întotdeauna în aceleași cuvinte. Deosebirea nu este esențială, propriu-zis este numai aparentă, provine din fapte pe care nu le vom discuta aici.

Nici un învățător al vieții spirituale nu vrea să exercite prin asemenea reguli vreo dominare asupra altor oameni. El nu vrea să îngreuească independența nimănui. Căci nu există un mai bun prețuitor și păzitor al independenței omenești decât cercetătorul spiritului. S-a spus (în capitolul precedent) că legătura care unește pe toți inițiații ar fi una spirituală și că două legi firești constituie copcile care țin laolaltă părțile componente ale acestei legături. Îndată ce inițiatul părăsește tărâmul pur spiritual și pășește în public, el trebuie să țină seama și de o a treia lege. Ea este următoarea: rânduiește-ți fiecare faptă, fiecare cuvânt în așa fel încât să nu intervii în decizia liberă a voinței nici unui om.

Cine a înțeles că un adevărat învățător al vieții spirituale este pătruns cu totul de această lege, poate ști că nu va pierde nimic din independența sa urmând regulile practice care i se oferă.

Una din aceste prime reguli poate fi îmbrăcată în următoarele cuvinte: "Creează-ți momente de liniște lăuntrică și învață, în aceste momente, *să deosebești esențialul de neesențial*". – Se spune aici că această regulă sună astfel "exprimată în cuvinte ale limbii". Originar, toate regulile și învățăturile științei spiritului sunt date într-un limbaj de semne simbolice. Și cel ce vrea să cunoască întreaga lor semnificație și importanță, trebuie să înțeleagă, mai întâi, această limbă simbolică. Această înțelegere depinde tocmai de faptul că cel în cauză a parcurs primii pași în știința secretă. El poate face acești pași prin observarea exactă a unor reguli ca acelea care sunt date aici. Drumul este deschis *fiecărui om* care posedă o voință serioasă.

Regula de mai sus, privitoare la momentele de liniște lăuntrică, este simplă. Simplă este și aplicarea ei. Dar ea duce la țintă numai când o urmărim tot atât de *serios* și de *riguros* pe cât este ea de simplă. De aceea vom arăta aici direct cum trebuie urmată această regulă.

Discipolul spiritual își va rezerva un timp scurt din viața zilnică, pentru ca, în decursul acestuia, să se ocupe de cu totul altceva decât obiectul preocupărilor sale zilnice. Chiar și genul activității sale trebuie să fie cu totul altul decât cel al activității cu care își umple restul zilei. Prin aceasta însă nu trebuie să se înțeleagă că ceea ce face discipolul în acest timp rezervat nu ar avea nici o legătură cu conținutul muncii sale de toate zilele. Dimpotrivă: omul care caută în mod *corect* asemenea momente de detașare, va observa curând că abia prin ele dobândește putere deplină pentru sarcinile zilei. De asemenea, nu trebuie să credem că urmarea acestei reguli ar putea răpi cu adevărat cuiva din timpul necesar împlinirii îndatoririlor sale obișnuite. *Dacă cineva într-adevăr nu dispune de mai mult timp liber*, îi ajung *cinci minute* în fiecare zi. Important este felul cum sunt întrebuințate aceste cinci minute.

În acest timp omul trebuie să se smulgă cu totul din viața sa cotidiană. Viața sa de gânduri, de simțire, trebuie să primească atunci

un alt colorit decât are ea de obicei. El trebuie să-și perinde prin fața sufletului bucuriile sale, suferințele sale, grijile sale, experiențele și faptele sale. Trebuie să se situeze față de ele astfel încât să privească dintr-un punct de vedere superior tot ceea ce el trăiește în mod obișnuit. Să ne gândim la felul cu totul diferit în care privim, în viața obișnuită, ceea ce un altul trăiește sau face, față de ceea ce am făcut sau am trăit noi înșine. Nici nu poate fi altfel. Căci suntem întrețesuți cu ceea ce noi înșine trăim sau facem; trăirea sau fapta altuia o *observăm* doar. Ceea ce trebuie să ne străduim, în clipele rezervate, este să privim și să judecăm trăirile și faptele proprii ca și cum nu noi înșine, ci un altul le-ar fi trăit sau le-ar fi săvârșit. Să ne imaginăm că cineva a suferit o grea lovitură de destin. Cât de diferită este atitudinea lui atunci, comparativ cu atitudinea lui față de o lovitură de destin cu totul asemănătoare, suferită de un semen al său? Nimeni nu poate considera această atitudine ca neîndreptățită. Ea este în firea omului. Și la fel ca în asemenea cazuri extraordinare se petrec lucrurile și în întâmplările obișnuite ale vieții. Discipolul spiritual trebuie să caute puterea de a se situa, în anumite momente, față de sine însuși, ca față de un străin. Trebuie să se privească pe sine cu *liniștea lăuntrică* a criticului. Dacă am ajuns la aceasta, atunci propriile noastre trăiri ni se arată într-o lumină nouă. Câtă vreme ne aflăm împlețiți cu aceste trăiri, câtă vreme ne găsim în ele, suntem tot atât de legați de lucrurile neesențiale ca și de cele esențiale. Dacă în momentele de *liniște lăuntrică* ne vom privi viața în modul descris, atunci esențialul se desparte de neesențial. Grija și bucuria, fiecare gând, fiecare hotărâre apar altfel, dacă ne situăm față de noi înșine. E ca și cum am fi petrecut ziua întreagă într-o localitate și am fi văzut lucrul cel mai mic tot atât de aproape ca și pe cel mai mare; apoi, seara, ne urcăm pe o colină învecinată și îmbrățișăm cu o sigură privire întreaga localitate. Astfel, diferitele părți ale localității apar în alte raporturi de reciprocitate decât dacă ne aflăm în mijlocul lor. Această experiență nu ne va reuși și nici nu trebuie să ne reușească cu evenimintele de destin pe care tocmai le trăim; discipolul vieții spirituale trebuie să se străduiască să îi reușească această experiență doar cu

evenimente de mult trecute. – Valoarea unor asemenea introspecții liniștite depinde mult mai puțin de ceea *ce* privim pe parcursul lor, decât, mai ales, de faptul de a găsi în noi *forța* care dezvoltă o asemenea liniște lăuntrică.

Căci fiecare om mai poartă în lăuntrul său, alături de omul de toate zilele și un *om superior*. Acest om superior rămâne ascuns până când va fi trezit. Și fiecare, numai *el însuși*, poate trezi în sine acest om superior. Câtă vreme însă acest om superior nu este trezit, rămân ascunse și facultățile superioare ce dormitează în fiecare om, facultăți care duc la cunoștințe suprasensibile.

Cât timp omul nu simte roadele liniștii lăuntrice, va trebui să-și spună că trebuie încă să urmeze, cu cea mai mare seriozitate și severitate, regula amintită. Pentru fiecare om care procedează astfel, vine ziua când ambianța sa se luminează spiritual, când unui ochi, pe care nu-l cunoscuse până atunci în sine, i se deschide o lume cu totul nouă.

În viața exterioară a discipolului nu trebuie să se schimbe nimic prin faptul că începe să aplice această regulă. El își îndeplinește îndatoririle ca mai înainte; el îndură aceleași dureri și trăiește aceleași bucurii ca în trecut. Prin aceasta nu va putea fi în nici un fel înstrăinat de "viață". Ba el poate să-și urmeze în restul zilei și mai deplin această "viață", pentru că în clipele sale de detașare își însușește o "viață superioară". Treptat, treptat, această "viață superioară" își va exercita înrâurirea și asupra vieții obișnuite. Liniștea clipelor de detașare va avea înrâurire și asupra vieții de toate zilele. Întreg omul va deveni mai liniștit, va câștiga siguranță în toate acțiunile sale, nu va mai putea fi scos din sărite de tot felul de incidente. Un asemenea discipol începător va ajunge, din ce în ce mai mult, să se conducă el însuși și se va lăsa mai puțin condus de împrejurările și influențele exterioare. Un astfel de om va observa curând ce izvor de forță sunt pentru el aceste momente de detașare, va începe să nu se mai supere pentru lucruri care îl supărau altădată; nenumărate lucruri care altădată îl speriau, încetează să-i mai producă griji. El își însușește o concepție de viață cu totul nouă. Mai înainte ezita să se apuce de un

lucru oarecare. Își zicea: o, puterile nu-mi ajung pentru a face acest lucru așa cum aş dori să-l fac! Acum nu-i mai vine acest gând, ci dimpotrivă, unul cu totul diferit. Acum el își zice astfel: vreau să-mi adun toate puterile pentru a face lucrul cât pot de bine. Și își înăbușe gândul care l-ar putea face șovăielnic, deoarece el știe că tocmai șovăiala l-ar duce spre rezultate mai slabe și că, oricum, lipsa de hotărâre n-ar putea contribui cu nimic la îmbunătățirea a ceea ce are de făcut. Astfel, în concepția de viață a discipolului ocult pătrund gânduri după gânduri, care sunt rodnice și folositoare pentru viața sa. Ele iau locul acelor gânduri care erau o piedică pentru el și care îl slăbeau. Începe să-și cârmuiască cu o mână sigură și fermă corabia vieții printre valurile existenței, în timp ce, mai înainte, ea era aruncată de aceste valuri în toate părțile.

O asemenea liniște și siguranță au efect asupra întregii ființe omenești. Omul lăuntric crește datorită lor. Și odată cu el cresc și acele facultăți lăuntrice care duc spre cunoștințe superioare. Căci datorită progreselor făcute în această direcție, discipolul spiritual ajunge treptat să determine el însuși modul în care impresiile lumii exterioare vor acționa asupra lui. Aude, de pildă, un cuvânt prin care cineva vrea să-l jignească sau să-l enerveze. Înainte de instruirea sa ocultă, discipolul s-ar fi simțit desigur jignit ori s-ar fi enervat. Acum, deoarece a pășit pe calea disciplinei oculte, el este în stare să ia cuvântului ghimpele vătămător sau enervant, înainte ca acesta să fi aflat drumul spre interiorul său. Sau, un alt exemplu: un om devine repede nerăbdător când trebuie să aștepte. El pășește pe calea disciplinei oculte. În momentele sale de liniște, se pătrunde atât de mult de sentimentul zădărniceii nerăbdării, încât, de aici înainte, la fiecare nerăbdare pe care o *trăiește*, acest sentiment nou apare în el numai-decât. Nerăbdarea, care voia să se instaleze, dispare și astfel un timp care altfel s-ar fi pierdut în reprezentările pornite din nerăbdare, va fi, poate, utilizat pentru observații folositoare ce pot fi făcute în timpul așteptării.

Acum trebuie să ne actualizăm însemnătatea celor de mai sus. Să ne gândim că "omul superior" din om este într-o continuă dezvoltare.

tare. Dar numai prin liniștea și siguranța descrise i se dă posibilitatea să se dezvolte sistematic. Valurile vieții exterioare îl strâmtorează pe omul interior din toate părțile, dacă omul nu stăpânește această viață, ci este dominat de ea. Un astfel de om este ca o plantă care trebuie să se dezvolte într-o crăpătură de stâncă. Ea va rămâne pipernicită până când i se creează spațiu. Nici o putere exterioară nu îi poate crea spațiu omului lăuntric. Aceasta o poate face numai *liniștea lăuntrică*, pe care o creează sufletului său. Condițiile exterioare pot modifica *numai* situația exterioară a vieții sale, pe "omul spiritual" din el nu-l vor putea trezi însă niciodată. – Discipolul ocult trebuie să dea naștere unui om nou, unui om superior în el însuși.

Acest "om superior" devine apoi "stăpânul lăuntric" care conduce cu mână sigură viața omului exterior. Câtă vreme omul exterior are supremația și conducerea, "omul lăuntric" este sclavul său și din această cauză nu-și poate dezvolta forțele. Dacă depinde de altceva decât de mine că mă supăr sau nu, atunci eu nu sunt stăpânul meu sau, mai bine zis, nu l-am găsit încă pe "stăpânul din mine". Trebuie să dezvolt în mine facultatea de a permite ca impresiile lumii exterioare să ajungă la mine numai în modul determinat de mine însumi; abia atunci pot deveni discipol ocult. Și numai în măsura în care discipolul ocult caută cu seriozitate această putere, va putea ajunge la țintă. Nu are importanță cât de departe ajunge cineva într-un anumit timp; important este numai ca el să *se străduiască* cu seriozitate. Au existat unii oameni care s-au străduit ani de-a rândul fără să fi observat vreun progres vizibil; dar mulți dintre cei care nu au deznădăjduit, ci au rămas neclintiți în strădania lor, au reușit dintr-o dată "biruința lăuntrică"

Negreșit că în multe împrejurări din viață este necesară o mare forță pentru a-ți crea momente de liniște lăuntrică. Dar cu cât este mai mare forța necesară, cu atât mai semnificativ va fi rezultatul. În disciplina ocultă totul depinde de puterea de a sta față în față cu noi înșine, energic, cu obiectivitate lăuntrică și cu sinceritate desăvârșită, cu toate acțiunile și faptele noastre, ca în fața unui om cu totul străin.

Dar prin această naștere a *propriului* om superior este caracterizată numai o parte a activității lăuntrice a discipolului ocult. La aceasta trebuie să se alăture încă ceva. Când omul stă față în față cu sine, ca în fața unui străin, el se observă totuși numai *pe sine însuși*; el examinează acele trăiri și acțiuni cu care se află întrețesut datorită condițiilor specifice vieții sale. El trebuie să depășească acest stadiu. Trebuie să se ridice la un plan *pur* omenesc, care nu mai are nimic de a face cu condițiile sale particulare de viață. Trebuie să treacă la o examinare a acelor lucruri care l-ar interesa ca om, chiar dacă ar trăi în cu totul alte împrejurări, în cu totul altă situație. Prin aceasta în el prinde viață ceva ce depășește sfera personală. Își îndreaptă astfel privirea *către lumi superioare* lumii în care își duce viața cotidiană. Și prin aceasta omul începe să simtă, să trăiască faptul că el aparține unor asemenea lumi superioare. Acestea sunt lumi despre care simțurile sale, preocupările sale zilnice nu îi pot spune nimic. Abia astfel strămută omul centrul ființei sale în interior. El ascultă glasurile din lăuntrul său care-i vorbesc în momentele de liniște; în interiorul său, el cultivă relația cu lumea spirituală. El se sustrage cotidianului. Zgomotul acestei vieți cotidiene a amuțit pentru el. *În jurul lui* s-a făcut liniște. El respinge tot ceea ce este în jurul lui; respinge de asemenea tot ceea ce i-ar aduce aminte de asemenea impresii exterioare. *Contemplarea liniștită* în interior, conversația cu lumea pur spirituală îi umple întregul suflet. O astfel de contemplare în liniște trebuie să devină pentru discipolul ocult o necesitate vitală naturală. La început, el se află cufundat cu totul într-o lume de gânduri. Față de această activitate liniștită de gândire el trebuie să dezvolte un *sentiment viu*, trebuie să învețe să *iubească* ceea ce spiritul revarsă atunci spre el. Și astfel încetează în curând să mai simtă această lume a gândurilor ca ceva mai puțin real decât lucrurile din viața cotidiană, care-l înconjoară. Începe să se comporte cu gândurile sale ca și cu obiectele din spațiu. Apoi, se apropie de el și clipa în care începe să simtă că cele ce i se revelează în tăcerea muncii de gândire lăuntrică sunt superioare și mai reale decât obiectele din spațiu. El află că în această lume de gânduri se exprimă *viața*. El înțelege că în gânduri

nu-și duc existența numai simple imagini de umbră, ci că prin ele îi vorbesc *ființe* ascunse. Începe să i se vorbească din liniștea lăuntrică. Înainte nu deslușea sunete decât cu urechea; acum deslușește cu sufletul. I s-a deschis un grai lăuntric, un cuvânt interior. Când discipolul ocult trăiește pentru întâia oară acest moment se simte fericit în cel mai înalt grad. Asupra întregii sale lumi exterioare se revarsă o lumină lăuntrică. Pentru el începe o a doua viață. Efluviile unei lumi divine, de o fericire dumnezeiască, se revarsă în el.

O asemenea viață a sufletului în gânduri, care se extinde din ce în ce mai mult spre o viață în esența spirituală, gnoza și știința spiritului o numesc *meditație* (reflecție contemplativă). Această meditație este mijlocul prin care se ajunge la cunoașterea suprasensibilă. Dar în aceste clipe discipolul ocult nu trebuie să savureze sentimentele. Nu trebuie să aibă în sufletul său simțăminte nedefinite. Acestea l-ar împiedeca să ajungă la o adevărata cunoaștere spirituală. Gândurile sale trebuie să se formeze clar, conturat, precis. Va găsi un sprijin puternic în acest scop dacă nu se va ține orbește de gândurile care se ivesc în el în mod arbitrar. Dimpotrivă, el trebuie să se pătrundă de gândurile înalte pe care le-au cugetat, în asemenea momente, oameni evoluți, oameni pătrunși de spirit. Ca punct de plecare e bine să ia scrierile care, ele însele, au izvorât din asemenea revelații primite în meditație. Discipolul ocult găsește astfel de scrieri în literatura mistică, gnostică și în literatura actuală a științei spiritului. Ele cuprind material pentru meditația sa. Cercetătorii spirituali au redat în asemenea scrieri gândurile științei divine; spiritul le-a vestit lumii prin trimișii săi.

Prin astfel de meditații, în discipolul ocult se petrece o transformare totală. El începe să-și formeze reprezentări cu totul noi despre realitate. Toate lucrurile capătă pentru el o altă valoare. Trebuie să repetăm mereu: printr-o asemenea transformare discipolul ocult nu se înstrăinează de lume. În nici un caz el nu se înstrăinează de cercul îndatoririlor de fiecare zi. Fiindcă el învață să înțeleagă că cea mai simplă acțiune pe care o săvârșește, cea mai neînsemnată trăire ce i se oferă, sunt în legătură cu marile entități cosmice, cu marile

evenimente cosmice. Dacă în momentele sale de contemplare i se lămurește această legătură, atunci el va fi prezent în cercul acțiunilor sale zilnice cu o nouă, cu o mai mare forță. Pentru că acum știe: ceea ce muncește, ceea ce îndură, el face și suferă în numele unor mari înlănțuiri cosmice spirituale. Din meditație izvorăște *putere* pentru viață, nu moliciune.

Discipolul spiritual merge cu pași siguri prin viață. Orice i-ar aduce viața, el își urmează drumul fără să se lase abătut. Înainte nu știa pentru ce lucrează, pentru ce suferă: acum știe. E bine să înțelegem că o asemenea activitate meditativă duce mai bine spre țință dacă are loc sub conducerea unor oameni experimentați. Astfel de oameni știu din propria lor experiență cum trebuie procedat cel mai bine. De aceea să căutăm sfatul și îndrumarea acestor oameni. Prin aceasta nu ne pierdem deloc libertatea. Ceea ce altfel ar putea fi doar o dibuire nesigură, printr-o asemenea îndrumare devine o muncă ce duce sigur la țință. Cine se adresează celor care au cunoștințe și experiență în această direcție, nu va bate niciodată zadarnic la ușa lor. Să fie însă conștient că nu caută altceva decât sfatul unui prieten, și nu puterea covârșitoare a unuia care vrea să domine. Vom afla întotdeauna că cei care într-adevăr știu, sunt oamenii cei mai modești, și că nimic nu le este mai străin decât ceea ce oamenii numesc sete de putere.

Cine se ridică prin meditație la ceea ce îl leagă pe om cu spiritul, acela începe să aducă la viață, în sine, ceea ce este veșnic în el, ceea ce nu este mărginit de naștere și moarte. Numai aceia care nu l-au trăit personal, se pot îndoi de acest principiu etern. Astfel, meditația este calea care îl duce pe om la cunoașterea, la contemplarea sâmburelui etern, indestructibil, al ființei sale. Și numai prin ea poate ajunge omul la această contemplare. Gnoza, știința spiritului vorbesc despre eternitatea acestui sâmbure al ființei, despre reîntruparea acestuia. Adeseori se pune întrebarea: de ce nu știe omul nimic despre trăirile sale de dincolo de naștere și moarte? Dar nu așa trebuie pusă întrebarea, ci mai degrabă ea trebuie pusă astfel: cum se ajunge la o astfel de cunoaștere? Calea ni se deschide în meditația corectă.

Prin ea se trezește amintirea trăirilor de dincolo de naștere și moarte. Fiecare om poate dobândi această cunoaștere; în fiecare om se găsesc facultățile de a cunoaște el însuși, de a contempla el însuși ceea ce ne învață mistica adevărată, știința spiritului, antroposofia și gnoza. Trebuie doar să alegem mijloacele juste. Numai o ființă înzestrată cu urechi și cu ochi poate percepe sunetele și culorile. Și ochiul de asemenea, nu poate percepe nimic, dacă lipsește lumina care face vizibile obiectele. În știința secretă sunt date mijloacele pentru a dezvolta urechile și ochii spirituali și pentru a aprinde lumina spirituală. Mijloacele disciplinei spirituale pot fi desemnate prin trei trepte: 1. *Pre-gătirea*. Ea dezvoltă simțurile spirituale. 2. *Iluminarea*. Ea aprinde lumina spirituală. 3. *Inițierea*. Ea deschide comunicarea cu entitățile superioare ale spiritului.

TREPTELE INIȚIERII

Comunicările care urmează sunt părți ale unei instrucții și educații spirituale ale căror nume și esență vor fi înțelese de către oricine o aplică corect. Aceste comunicări se referă la cele trei trepte prin care școala vieții spirituale duce până la un anumit grad de inițiere. Aici însă, putem găsi din aceste explicații numai atât cât se poate spune în public. Ele sunt indicații scoase dintr-o învățătură cu mult mai adâncă, cu mult mai intimă. În instrucția ocultă se urmează o cale de învățare bine determinată. Anumite practici servesc pentru a duce sufletul omenesc în comunicare conștientă cu lumea spirituală. Aceste practici se raportează la cele ce vor fi comunicate în continuare cam așa cum se raportează învățământul dintr-o școală superioară, cu un program riguros, la instrucția primită ocazional, într-o școală pregătitoare. Totuși, perseverarea stăruitoare și *serioasă* a ceea ce găsim indicat aici poate duce la adevărata disciplină spirituală. Firește, încercările nerăbdătoare, lipsite de seriozitate și perseverență, nu pot duce la absolut nimic. — În studiul spiritual poate fi vorba despre succes numai atunci când, mai întâi, se respectă cele descrise până aici și se continuă apoi pe această bază.

Treptele pe care le indică tradiția amintită sunt următoarele trei: 1. Pregătirea; 2. Iluminarea; 3. Inițierea. Nu este deloc necesar ca aceste trei trepte să se succedă în așa fel încât să fie parcursă prima treaptă în *întregime*, înainte de a o începe pe a doua și, pe aceasta, înainte de a o începe pe a treia. Cu privire la anumite lucruri putem fi deja părtași ai iluminării și chiar ai inițierii, în timp ce, privitor la altele, ne aflăm încă la pregătire. Cu toate acestea va trebui să stăruim un anumit timp în pregătire, înainte de a putea începe, într-adevăr, o iluminare. Și, cel puțin în unele privințe, trebuie să fim părtași iluminării, pentru a putea ajunge la pragul inițierii. În expunerea de fa-

ță, cele trei trepte trebuie să urmeze una după alta, pentru simplificare.

1. Pregătirea

Pregătirea constă într-o cultivare bine determinată a vieții de simțire și de gândire. Prin această cultivare, corpul sufletesc și corpul spiritual sunt înzestrate cu organe de simț superioare și organe de acțiune superioare, la fel cum forțele naturii, pornind de la materia vie primară nediferențiată, au înzestrat corpul fizic cu organe.

Începutul trebuie făcut îndreptându-ne atenția sufletului spre anumite fenomene din lumea care ne înconjoară. Astfel de fenomene sunt, pe de o parte, viața de încolțire, creștere și dezvoltare, iar pe de altă parte toate fenomenele ce țin de ofilire, veștejire și pieire. Oriunde își îndreaptă omul privirea, astfel de fenomene există concomitent și pretutindeni ele trezesc în om, în mod natural, sentimente și gânduri. Dar, în condiții obișnuite, omul nu se dăruiește îndeajuns acestor sentimente și gânduri. Căci el aleargă mult prea repede de la o impresie la alta. Discipolului i se cere să-și îndrepte intens și cu totul conștient atenția spre aceste realități. Acolo unde percepe înflorire, dezvoltare de un anumit tip, el trebuie să elimine toate celelalte din sufletul său și, pentru un timp scurt, să se dăruiască numai *acestei singure* impresii. El se va convinge în curând că un sentiment care mai înainte, într-un asemenea caz, doar se furișă în sufletul său, acum se intensifică, ia o formă puternică și energetică. Va trebui apoi să lase această formă de simțire să stăruie liniștit în el. În acest timp, el trebuie să devină absolut liniștit în interiorul său. Trebuie să se izoleze de restul lumii exterioare și să asculte numai ceea ce spune sufletul său despre faptul înfloririi și al dezvoltării.

Să nu se creadă însă că ajungem departe dacă ne tocim cumva *simțurile* față de lume. Mai întâi să privim lucrurile cât mai viu, cât mai exact cu putință. Abia *apoi* să ne dăruim sentimentelor trezite la

viață în suflet și gândurilor care se ivesc. Important este să ne îndreptăm atenția, în deplin echilibru lăuntric, asupra *ambelor*. Dacă găsim liniștea necesară și ne dăruim celor ce se ivesc în suflet, atunci, după un timp corespunzător, vom *trăi* următoarele: vom vedea urcând în interiorul nostru sentimente și gânduri noi, pe care înainte nu le-am cunoscut. Cu cât ne vom îndrepta mai des atenția în acest fel spre ceva ce crește, ce înflorește și se dezvoltă și apoi, alternativ, spre ceva ce se veștejește și pierе, cu atât mai vii vor deveni aceste sentimente. Și din sentimentele și gândurile care se nasc astfel se plăsmuiesc organele clarvederii, la fel cum se plăsmuiesc, prin forțele naturii, din substanță vie, ochii și urechile corpului fizic. O formă de sentiment foarte precisă se leagă de creștere și devenire; o alta, de veștejire și pierе. Însă numai atunci când cultivarea acestor sentimente se face în modul descris. Este posibil să descriem cu oarecare aproximație cum sunt aceste sentimente. O imagine deplină a lor și-o poate crea singur oricine, parcurgând aceste trăiri interioare. Cine și-a îndreptat adeseori atenția spre fenomenul devenirii, al prosperării, al înfloririi, acela va simți ceva *pe departe asemănător* cu sentimentul pe care îl avem în fața unui răsărit de soare. Iar din fenomenul veștejirii, al pieririi, va rezulta o trăire care se poate compara, în același fel, cu urcarea înceată a lunii deasupra orizontului. Aceste sentimente sunt două forțe care, cultivate corespunzător și dezvoltate din ce în ce mai viu, duc la cele mai importante efecte spirituale. Celui ce se dăruiește mereu, intenționat și metodic acestor sentimente, i se deschide o lume nouă. Lumea sufletească, așa numitul plan astral, începe să-și arate zorile. Creșterea și pierirea nu mai rămân pentru el fenomene care îi dau impresii nedefinite, ca mai înainte. Dimpotrivă, ele se ordonează acum în linii și figuri spirituale, despre care mai înainte nu bănuise nimic. Aceste linii și figuri au forme diferite pentru fenomene diferite. O floare care înflorește evocă în fața sufletului său o linie cu totul precisă; tot așa, un animal în creștere sau un pom pe cale de a pieri. Lumea sufletească (planul astral) se lărgeste încet în fața lui. Aceste linii și figuri nu au în ele nimic arbitrar. Doi discipoli oculte care se găsesc pe treapta de dez-

voltare corespunzătoare vor vedea întotdeauna, la același fenomen, aceleași linii și figuri. După cum doi oameni care văd corect vor vedea că o masă rotundă este rotundă, iar nu unul o va vedea rotundă și celălalt pătrată, tot astfel, în fața a două suflete, la privirea unei flori care înflorește, va apărea aceeași figură spirituală. După cum formele vegetale și animale sunt descrise în știința naturală obișnuită, tot astfel și cunoscătorul științei secrete descrie sau desenează formele spirituale ale fenomenelor creșterii și pieirii după specii și familii.

Când discipolul a progresat atât de mult încât poate vedea formele spirituale ale fenomenelor ce se înfățișează și fizic ochilor săi exteriori, atunci el nu este prea departe de treapta pe care ajunge să vadă lucruri care nu au o existență fizică, deci care trebuie să rămână absolut ascunse (oculte) pentru cel ce nu a primit nici o îndrumare în știința secretă.

Trebuie să accentuăm că nu este bine ca cercetătorul ocult să se piardă în speculații căutând *semnificația* lucrurilor. Printr-o astfel de muncă rațională el se abate de la drumul cel drept. El trebuie să privească lumea sensibilă viori, cu o înțelegere sănătoasă, cu o putere de observație ascuțită și apoi să se dăruiască sentimentelor sale. Să nu încerce să determine cu rațiunea lui speculativă semnificația lucrurilor, ci să le lase pe ele să-i reveleze aceasta².

Un alt aspect important este acela care, în știința ocultă, se numește *orientarea* în lumile superioare. La ea ajungem dacă ne pătrundem cu totul de conștiința că sentimentele și gândurile sunt *fapte adevărate*, ca și mesele și scaunele în lumea fizic-sensibilă. În lumea sufletească și în lumea gândurilor, sentimentele și gândurile acționează unele asupra altora, tot așa cum o fac lucrurile sensibile în lumea fizică. Câtă vreme cineva nu este puternic pătruns de această conștiință, nu va crede că un gând anapoda pe care îl nutrește poate acționa tot atât de pustiitor asupra altor gânduri care animă spațiul gândurilor, pe cât de pustiitor acționează un proiectil tras la întâm-

---

² Să remarcăm că simțul *artistic*, dublat de o fire tăcută, adâncită în sine, constituie cea mai bună condiție preliminară pentru dezvoltarea facultăților spirituale. Acest simț străbate suprafața lucrurilor și ajunge astfel până la tainele acestora.

plare asupra obiectelor fizice pe care le întâlnește. Un asemenea om nu-și va îngădui niciodată să întreprindă o acțiune fizic vizibilă pe care o consideră fără sens. Dar nu se va da în lături să nutrească gânduri sau sentimente greșite. Căci acestea i se par inofensive pentru restul lumii. În știința secretă însă putem progresa numai dacă dăm gândurilor și sentimentelor aceeași atenție pe care o dăm pașilor noștri în lumea fizică. Atunci când cineva vede un perete nu încearcă să treacă de-a dreptul prin el, ci își îndreaptă pașii spre ușă. El se conduce, deci, după legile lumii fizice. – Asemenea legi există și în lumea sentimentelor și a gândurilor. Aici însă ele nu se pot impune din afară omului. Ele trebuie să izvorască din însăși viața sufletului său. La aceasta ajungem dacă ne interzicem întotdeauna să nutrim sentimente și gânduri greșite. Toate gândurile incoerente și arbitrare, orice joc al fanteziei, toate sentimentele care trec întâmplător prin suflet trebuie să ni le interzicem în acest timp. Făcând aceasta nu devenim săraci în sentimente. Dimpotrivă, în curând vom afla că abia atunci devenim bogați în sentimente, creatori în adevărata fantezie, când ne orânduim interiorul în acest fel. În locul măruntelor desfătări sentimentale și al asociațiilor întâmplătoare de gânduri, apar sentimente importante și gânduri fecunde. Aceste sentimente și gânduri îl conduc pe om la *orientare* în lumea spirituală. El ajunge în raporturi juste cu lucrurile lumii spirituale. Ajunge la un rezultat foarte precis. După cum, ca om fizic, își găsește drumul printre lucrurile fizice, tot așa calea sa îl duce acum printre fenomenele de *creștere* și *pieire*, pe care a învățat să le cunoască pe drumul indicat mai sus. El urmărește, pe de o parte, tot ce este creștere și dezvoltare, iar pe de altă parte, tot ce este veștejire și pieire, așa cum este necesar acest lucru pentru propășirea lui și a lumii.

O altă cultivare căreia trebuie să i se dedice discipolul ocult este aceea a lumii *sunetelor*. Să facem deosebirea între sunetul provocat de obiectele așa-zise *fără viață* (un corp care cade, un clopot sau un instrument muzical) și acela care provine de la ființe vii (un animal sau un om). Cel ce aude un clopot, percepe sunetul și leagă de el un sentiment plăcut; cine aude strigătul unui animal, în afară de acest

sentiment, simte în sunet și manifestarea unei trăiri lăuntrice a animalului, plăcere sau durere. Discipolul ocult va trebui să se oprească la această ultimă categorie de sunete. El trebuie să-și îndrepte întreaga sa atenție spre faptul că sunetul îi vestește ceva ce se găsește în afara sufletului său. Și el trebuie să se adâncească în acest element străin. Trebuie să-și unească intens sentimentul cu durerea sau plăcerea ce i se împărtășesc prin sunet. Trebuie să treacă cu vederea ceea ce este sunetul *pentru el*, faptul că îi este plăcut sau neplăcut, agreabil sau dezagreabil; sufletul său trebuie să se umple numai cu ceea ce se petrece în ființa de la care vine sunetul. Cine face asemenea exerciții în mod sistematic și susținut va dobândi facultatea de a se conțopi, așa-zicând, cu ființa de la care vine sunetul. Unui om cu sensibilitate muzicală, îi va fi mai ușoară o astfel de cultivare a vieții sale sufletești față de un altul căruia îi lipsește această sensibilitate. Cu toate acestea, nimeni să nu creadă că simțul muzical înlocuiește această cultivare. Ca discipol ocult, omul trebuie să învețe să simtă în acest fel *întreaga natură*. – Și prin aceasta se sădește în lumea simțirii și gândirii sale o predispoziție nouă. Prin sunetele ei, întreaga natură începe să șoptească taine omului. Ceea ce mai înainte era doar sunet neînțeles pentru sufletul său, devine acum *graiul* plin de înțeles *al naturii*. Și acolo unde, mai înainte, în așa-numita lume lipsită de viață, nu auzea decât sunete, acum deslușește un nou grai al sufletului. Continuând această cultivare a sentimentelor sale, el își va da seama curând că poate *auzi* lucruri despre care mai înainte nu bănuise nimic. Începe să audă *cu sufletul*.

Pentru a ajunge la culmea ce poate fi atinsă pe acest tărâm, trebuie să se mai adauge apoi încă ceva. – Deosebit de important pentru dezvoltarea discipolului spiritual este felul cum îi *ascultă* pe ceilalți oameni când vorbesc. El trebuie să se obișnuiască să facă acest lucru în așa fel încât în timpul ascultării interiorul său *să tacă* cu desăvârșire. Când cineva exprimă o părere și altul ascultă, în lăuntrul acestuia din urmă, în general, se naște aprobare sau dezaprobare. Mulți oameni se vor și simți îndemnați să-și manifeste numaimedecât părerea lor aprobatoare și mai ales cea dezaprobatoare. Discipolul ocult tre-

buie să reducă la tăcere orice aprobare și dezaprobare de acest fel. Important aici nu este ca el să-și schimbe brusc în așa fel modul de viață, încât să caute tot timpul să ajungă la o asemenea tăcere lăuntrică absolută. Începutul va trebui să-l facă în anumite cazuri pe care și le va alege premeditat. Apoi încet, încet și treptat, acest fel cu totul nou de a asculta se va strecura ca de la sine în obișnuințele sale. – În cercetarea spirituală asemenea exerciții se practică metodic. Exersând, discipolii se simt obligați să asculte în anumite momente păreriile cele mai contradictorii și să reducă la tăcere totală orice aprobare și, mai ales, orice judecată dezaprobatoare. Este vorba aici ca, în acest timp, să se reducă la tăcere nu numai judecățile îndreptățite din punct de vedere rațional, ci și toate sentimentele de dezaprobare, de repulsie sau chiar de aprobare. În mod deosebit discipolul trebuie să se examineze mereu, cu grijă, ca asemenea sentimente, chiar dacă nu se găsesc la suprafață, să nu existe nici în forul cel mai intim al sufletului său. Trebuie să asculte, de pildă, spusele oamenilor care îi sunt mult inferiori într-o oarecare privință și trebuie să înăbușe în acest timp *orice* sentiment de "a-toate-știutor" sau orice sentiment de superioritate. – Este folositor pentru oricine să asculte în acest fel copiii. Chiar și omul cel mai înțelept poate învăța nespus de mult de la copii. – Astfel, omul ajunge să asculte cuvintele altora cu totul *dezinteresat*, excluzând total propria sa persoană, părerea și felul său de a simți. Dacă el se exersează să asculte fără să critice chiar și atunci când se expun păreri cu totul contradictorii, când în fața lui se desfășoară lucrurile cele mai "absurde", atunci, treptat-treptat, învață să se contopească pe deplin cu ființa altuia, să pătrundă cu totul în aceasta. Prin cuvintele pe care le ascultă el aude în sufletul celuiilalt. Numai prin continuă exersare de acest fel devine sunetul mijlocul just pentru perceperea sufletului și a spiritului. Negreșit, aici este necesară cea mai severă autodisciplină. Ea duce însă la un țel înalt. Dacă facem aceste exerciții împreună cu cele indicate privitor la sunetele din natură, în suflet se dezvoltă un nou simț al auzului. El va putea percepe manifestări din lumea spirituală care nu-și găsesc expresia în sunetele exterioare, perceptibile cu urechea fizică. Se trezește perce-

perea "cuvântului interior". Discipolului ocult i se revelează treptat adevăruri din lumea spirituală. El aude cum i se vorbește în mod spiritual³. – Toate adevărurile superioare se dobândesc printr-o asemenea "ascultare lăuntrică". Iar ceea ce putem auzi din gura unui adevărat cercetător ocult, el a aflat pe această cale. – Cu acestea nu vrem să spunem că ar fi inutil să ne ocupăm cu scrierile de știință ocultă înainte de a putea percepe noi înșine, în acest fel, "graiul lăuntric". Dimpotrivă, citirea unor asemenea scrieri, ascultarea învățăturilor cercetătorului spiritual sunt, chiar ele, mijloace pentru a ajunge la propria cunoaștere. Fiecare propoziție din știința secretă, pe care omul o aude, este în stare să-l îndrepte într-acolo unde trebuie să ajungă pentru ca sufletul să facă progrese reale. Tuturor exercițiilor descrise trebuie să li se alăture un studiu temeinic al adevărilor pe care cercetătorii oculte le împărtășesc lumii. În orice disciplină ocultă studiul acesta face parte din pregătire. Și cel ce ar vrea să aplice toate celelalte mijloace nu ar ajunge la nici un rezultat dacă nu ar asimila învățăturile cercetătorilor oculte. Căci aceste învățături, fiind luate din "cuvântul interior", viu, din "ascultarea vie", ele însele au viață spirituală. Ele nu sunt simple cuvinte. Ele sunt forțe vii. Și în timp ce urmărești cuvintele unui cunoscător în cele oculte, în timp ce citești o carte care își are originea într-o adevărată experiență lăuntrică, în sufletul tău acționează *forțe* care te fac *clarvăzător*, tot așa cum forțele naturii ți-au plăsmuit ochii și urechile din substanțe vii.

---

³ Numai celui care, prin ascultare impersonală, ajunge să poată recepta cu adevărat din lăuntru, liniștit, fără manifestarea vreunei păreri personale sau a vreunui sentiment personal, numai aceluia îi pot vorbi ființele superioare despre care se vorbește în știința secretă. Câtă vreme celor auzite le opune încă vreo părere, vreun sentiment, ființele lumii spirituale tac.

2. Iluminarea

Iluminarea pornește de la procese foarte simple. Și aici este vorba de dezvoltarea anumitor sentimente și gânduri care dormitează în fiecare om și care trebuie trezite. Numai pe cel care reia cu răbdare deplină, riguros și stăruitor procesele simple, îl vor putea conduce acestea la perceperea fenomenelor interioare de lumină. Începutul se face prin observarea, într-un anumit fel, a diferitelor lucruri din natură, ca de pildă o piatră transparentă și frumos modelată (un cristal), o plantă și un animal. Să încercăm mai întâi să ne îndreptăm întreaga atenție asupra unei comparații dintre piatră și animal, în modul următor. Gândurile pe care le indicăm aici trebuie să treacă prin suflet însoțite de sentimente puternice. Și nici un alt gând, nici un alt sentiment nu e îngăduit să se amestece și să tulbure observarea foarte atentă. Ne vom spune: "Piatra are o formă; și animalul are o formă. Piatra stă *nemișcată* pe locul ei. Animalul își schimbă locul. Instinctul (pofța) este ceea ce-l determină pe animal să-și schimbe locul. Acestor instincte le slujește și forma animalului. Organele sale, mădulele sale, sunt adecvate acestor instincte. Forma pietrei nu este plăsmuită după pofte, ci prin forță lipsită de pofță"⁴. Dacă ne adâncim intens în aceste gânduri și în același timp observăm cu atenție încordată piatra și animalul, atunci se ivesc în sufletul nostru două moduri de a simți total diferite. Din piatră se revarsă în sufletul nostru unul din aceste două genuri de sentimente, iar din animal, celălalt. Probabil că aceasta nu ne va reuși de la început, dar, încetul cu

---

⁴ Faptul pe care-l avem în vedere aici, întrucât se referă la observarea cristalelor, a fost denaturat în diferite feluri de către aceia care au auzit despre ele numai în chip exterior (exoteric) și, din această greșită interpretare, s-au născut practici, ca de pildă "văzutul în cristal" etc. Astfel de practici se întemeiază pe interpretări greșite. Ele au fost descrise în numeroase cărți. Însă ele nu constituie niciodată obiectul adevăratei discipline oculte (esoterice).

încetul, prin exersare cu adevărat răbdătoare, cele două sentimente se vor ivi. Trebuie numai să exersăm mereu, mereu. La început, sentimentele vor fi prezente doar atât timp cât durează contemplarea; mai târziu, ele vor continua să acționeze și după aceea. Și, în cele din urmă, vor deveni ceva ce se păstrează viu în suflet. Ajunge atunci ca omul să-și amintească doar de ele și cele două sentimente se vor ivi întotdeauna, chiar fără contemplarea vreunui obiect exterior. – Din aceste sentimente și din gândurile care se leagă de ele se plăsmuiesc *organele clarvederii*. – Dacă în contemplare cuprindem și planta, vom observa că sentimentul care pornește de la ea, în ce privește natura și intensitatea lui, stă la mijloc, între sentimentul care se revarsă din piatră și acela care se revarsă din animal. Organele care se formează pe această cale sunt *ochii spirituali*. Învățăm treptat să vedem cu ei culori sufletești și spirituale. Cât timp ne-am însușit numai cele descrise în capitolul "Pregătirea", lumea spirituală, cu liniile și figurile ei, rămâne întunecată; prin iluminare, ea se luminează. – Și aici trebuie să remarcăm că expresiile "întunecoasă" și "luminoasă", ca și celelalte expresii folosite, nu exprimă decât aproximativ lucrurile la care ne referim. Folosind însă limbajul obișnuit nu putem face altfel. Acest limbaj este creat pentru a exprima numai realități fizice. – Știința ocultă numește "albastru" sau "albastru-roșu" ceea ce, pentru organul clarvăzător, emană dinspre piatră; ceea ce este perceput dinspre animal, este resimțit ca "roșu" sau "roșu-galben". De fapt, culorile care se văd aici sunt de "natură spirituală". Culoarea ce emană din plantă este "verde" care, încet-încet, trece într-un roșu-roz deschis, eterat. Planta este acea ființă din natură care, în lumile superioare, se aseamănă într-o anumită privință cu constituția ei din lumea fizică. Nu la fel stau lucrurile cu piatra și cu animalul. – Acum, trebuie să ne dăm seama că prin culorile amintite mai sus nu am indicat decât nuanțele principale ale regnului mineral, vegetal și animal. În realitate, sunt prezente toate nuanțele intermediare posibile. Fiecare piatră, fiecare plantă, fiecare animal își are nuanța sa cu totul precisă. La acestea se adaugă ființele lumilor superioare, care nu se întrupează niciodată fizic, cu culorile lor adeseori splendide, alteori îngrozi-

toare. De fapt, în aceste lumi superioare bogăția de culori este nemăsurat mai mare decât în lumea fizică.

După ce omul și-a însușit facultatea de a vedea cu "ochii spirituali", mai curând sau mai târziu va întâlni ființe superioare, în parte mai profunde decât omul, care nu pășesc niciodată în realitatea fizică.

Dacă omul a ajuns până la cele arătate aici, îi stau deschise drumurile spre multe lucruri. Dar nu sfătuim pe nimeni să meargă mai departe, fără a lua în considerație cu multă băgare de seamă comunicările cercetătorului spiritual. Și cu privire la cele spuse până acum, este cel mai bine să urmărim îndrumările unei călăuze competente. De altfel, dacă omul are puterea și perseverența să ajungă la ceea ce corespunde treptelor elementare ale iluminării, de care am vorbit, va căuta și va afla negreșit și călăuza cea adevărată.

O anumită precauție este neapărat necesară, și cel ce nu vrea să țină seama de ea mai bine să renunțe la orice pas în știința ocultă. Este necesar ca omul care devine discipol ocult să nu piardă nimic din calitățile lui de om nobil, bun și receptiv față de toate realitățile fizice. Dimpotrivă, de la intrarea în disciplina spirituală, forța sa morală, puritatea sa lăuntrică și facultatea sa de observare trebuie să crească continuu. Amintim un singur amănunt: în decursul exercițiilor elementare de iluminare, discipolul spiritual trebuie să aibă grijă ca simpatia sa pentru lumea oamenilor și a animalelor, simțul său pentru frumusețea naturii, să crească neconținut. Dacă nu are această grijă, prin asemenea exerciții, acest sentiment și acest simț se tocesc din ce în ce mai mult. Inima i s-ar împietri, simțirea i s-ar toci. Și aceasta l-ar duce la rezultate periculoase.

Felul cum se dezvoltă iluminarea când, în sensul exercițiilor de mai sus, ne ridicăm de la piatră, plantă și animal până la om, și felul în care, după iluminare, va avea loc cândva, neapărat, unirea sufletului cu lumea spirituală, ducând la inițiere, despre acestea vom vorbi, în limitele posibile, în capitolele următoare.

Drumul spre știința ocultă este căutat în vremea noastră de mulți oameni. Acest drum se caută în multe feluri; se încearcă multe pro-

cedee periculoase, chiar condamnabile. De aceea, oamenii care cred că știu ceva adevărat despre aceste lucruri, trebuie să dea posibilitate altora să facă cunoștință cu anumite părți ale disciplinei oculte. Aici redăm numai atât cât corespunde acestei posibilități. Este necesar să se cunoască ceva din adevăr pentru ca eroarea să nu provoace mari pagube. Cine nu forțează lucrurile nu va suferi nici un prejudiciu urmând căile descrise aici. Trebuie să avem în vedere un singur lucru: nu îi este îngăduit nimănui să întrebuințeze pentru aceste exerciții mai mult timp și mai multă energie decât îi stau la dispoziție, în funcție de profesiunea sa și de îndatoririle sale obișnuite. Nimeni nu trebuie să modifice dintr-o dată ceva în condițiile exterioare ale vieții sale, ca urmare a pășirii pe calea cunoașterii oculte. Dacă vrem rezultate reale, trebuie să avem *răbdare*; după câteva minute de exerciții trebuie să te poți opri și, în liniște, să-ți vezi de munca ta de toate zilele. Și nimic din gândurile privitoare la exerciții nu trebuie să se amestece în munca de toate zilele. Cine nu a învățat să *aștepte* în cel mai înalt și mai bun înțeles al cuvântului, nu este apt să fie discipol ocult și niciodată nu va ajunge la rezultate însemnate.

3. Controlul gândurilor și al sentimentelor

Dacă cineva urmează căile spre știința ocultă în modul descris în capitolul precedent, nu trebuie să neglijeze ca, în tot timpul muncii, să se fortifice printr-*un* gând mereu activ. El trebuie să aibă continuu în vedere că, după un timp, va fi făcut progrese foarte importante, fără ca acestea să i se arate sub forma în care, probabil, se aștepta. Cine nu se gândește la aceasta va pierde ușor perseverența și, în scurtă vreme, va renunța la orice încercare. Forțele și facultățile care trebuie dezvoltate sunt foarte gingașe la început. Și natura lor este cu totul alta decât aceea a lucrurilor despre care omul își formase mai înainte reprezentări. El era obișnuit să se ocupe numai de lu-

mea fizică. Lumea spirituală și sufletească se sustrăgeau privirilor sale și chiar noțiunilor sale. De aceea să nu ne mirăm că acum, când se dezvoltă în el energii spirituale și sufletești, nu le sesizează numaidecât. – Acest fapt ascunde în sine posibilitatea unei rătăcirii pentru acela care urmează calea ocultă fără să țină seamă de experiențele adunate de cercetători încercați. Cercetătorul ocult cunoaște progresele pe care le face discipolul cu mult înainte ca acesta să devină conștient de ele. El știe cum se formează delicații ochi spirituali, înainte ca discipolul să poată lua cunoștință de ei. Și o mare parte din îndrumările acestui cercetător ocult constă tocmai din exprimarea acelor lucruri care fac ca discipolul să nu-și piardă încrederea, răbdarea și perseverența, înainte de a ajunge el însuși să-și cunoască progresele realizate. Învățătorul spiritual nu poate *da* discipolului său nimic ce nu există deja – în mod ascuns – în discipol. El poate doar să-l îndrume întru dezvoltarea capacităților latente. Însă ceea ce el comunică din experiența sa va fi un sprijin pentru acela care vrea să răzbească din întuneric la lumină.

Mulți părăsesc calea disciplinei oculte la scurt timp după ce au pășit pe ea fiindcă nu observă îndată progresele făcute. Dar chiar când apar primele trăiri superioare, perceptibile pentru discipol, el le consideră adesea iluzii, fiindcă își formase cu totul alte reprezentări despre ceea ce ar trebui să trăiască. El își pierde curajul fie pentru că va considera primele experiențe ca lipsite de valoare, fie că îi vor părea atât de neînsemnate încât nu crede că îl vor putea duce într-un timp previzibil la rezultate deosebite. *Curajul și încrederea în sine* sunt două făclii care nu trebuie să se stingă niciodată pe drumul către știința secretă. Cine nu este în stare și nu are răbdare să reia mereu un exercițiu, care în aparență n-a reușit de nenumărate ori, acela nu poate ajunge departe.

Cu mult înainte de a ne da seama clar de progresele realizate apare un sentiment vag că ne aflăm pe calea cea bună. Să îngrijim și să cultivăm acest sentiment. Căci el poate deveni o călăuză sigură. Înainte de toate trebuie eliminată cu desăvârșire credința că procede-ele prin care se ajunge la cunoștințe superioare ar trebui să fie stranii,

misterioase. Trebuie să ne dăm seama că se pornește de la sentimentele și gândurile cu care omul trăiește continuu, numai că acestor sentimente și gânduri trebuie să li se dea o altă direcție decât cea obișnuită. De la început, fiecare să-și spună: în propria mea lume de sentimente și gânduri sunt ascunse cele mai înalte taine; numai că până acum nu le-am observat. În fond, totul se întemeiază pe faptul că omul poartă cu sine continuu trupul, sufletul și spiritul, dar că, în adevăratul înțeles al cuvântului, nu este *conștient* decât de trupul său, nu și de sufletul și de spiritul său. Discipolul ocult devine conștient de sufletul și de spiritul său așa cum omul obișnuit este conștient de trupul său.

De aceea este esențial să ne îndrumăm sentimentele și gândurile în direcția justă. Atunci dezvoltăm perceperea pentru ceea ce este invizibil în viața obișnuită. Aici vom da una din căile prin care se arată cum se face aceasta. Și acesta este un lucru simplu, ca aproape toate câte le-am spus până aici. El duce însă la efectele cele mai mari dacă este practicat cu perseverență și dacă omul izbutește să i se dăruiască în dispoziția intimă necesară.

Să așezăm în fața noastră sămânța unei plante. Esențialul este ca în fața acestui obiect neînsemnat să dezvoltăm intens în noi gânduri juste și, prin aceste gânduri, să trezim anumite sentimente. Să ne devină clar mai întâi ceea ce vedem de fapt cu ochii. Să ne descriem nouă înșine forma, culoarea și toate celelalte însușiri ale seminței. Apoi să reflectăm după cum urmează. Din această sămânță, pusă în pământ, va lua ființă o plantă complexă. Să ne imaginăm această plantă. Să o construim în fantezie. Și apoi să ne gândim: planta pe care mi-o imaginez acum în fantezia mea va fi scoasă mai târziu într-adevăr din sămânță de către forțele pământului și ale luminii. Dacă aș avea în fața mea un obiect artificial care să imite perfect sămânța, și pe care ochiul meu să nu-l poată cu nimic deosebi de o sămânță adevărată, nici o forță a pământului sau a luminii nu ar fi în stare să scoată din el o plantă. Cine își limpezește bine acest gând, cine îl trăiește intim, va putea dezvolta și următorul gând, împreună cu *sentimentul corespunzător*. El își va zice: în sămânță zace în mod

ascuns – ca *forță* a întregii plante – ceea ce va crește mai târziu din ea. În imitația artificială nu zace această *forță*. Cu toate acestea, *pentru ochii mei* ambele sunt la fel. Așadar, sămânța reală cuprinde ceva *invizibil*, care în imitație nu există. Asupra acestui *invizibil* să ne îndreptăm acum sentimentul și gândurile⁵. Să ne reprezentăm că acest *invizibil* se va transforma mai târziu în planta vizibilă pe care o voi avea în fața mea în formă și culoare. Să stăruim în gândul: *invizibilul va deveni vizibil*. Dacă nu aș putea *gândi*, nu mi s-ar putea prevesti încă de pe acum ceea ce abia mai târziu va fi vizibil.

Accentuăm din nou: ceea ce gândim acum trebuie să și *simțim* intens. În *liniște*, fără amestecul tulburător al altor gânduri, trebuie să *viețuim* în noi numai gândul arătat mai sus. Și trebuie să lăsăm timp suficient ca acest gând și sentimentul care se leagă de el să pătrundă adânc în suflet. – Dacă realizăm aceasta în mod just, atunci, după un anumit timp – poate abia după multe încercări – vom simți în noi o *forță*. Și această *forță* va crea o nouă vedere. Grăunțele va apărea ca învăluit de un mic nor de lumină. Îl vom simți în mod sensibil-spiritual ca un fel de *flacără*. Spre mijlocul ei, această *flacără* ne dă impresia pe care o simțim la perceperea culorii *lila*; iar spre marginile ei, impresia pe care o simțim la perceperea culorii *albăstrui*. – Acum se arată ceea ce mai înainte nu văzusem și care a fost creat de puterea gândirii și a sentimentelor pe care le-am stimulat în noi. Ceea ce, senzorial, era *invizibil* – planta care abia mai târziu va deveni vizibilă – se revelează acum în mod spiritual-vizibil.

E de înțeles că unii oameni vor considera toate acestea drept iluzii. Mulți vor zice: "La ce-mi folosesc asemenea vedenii, asemenea *fantasme*?" Și unii se vor poticni și nu vor continua calea. Dar tocmai aceasta este important: să nu confundăm, în aceste momente grele ale evoluției omenești, fantezia cu realitatea spirituală. Și, mai departe, să avem curajul de a răzbi înainte, să nu ne înfricoșăm, să nu

---

⁵ Cine ar obiecta că un examen microscopic minuțios deosebește imitația de sămânța adevărată, acela nu dovedește decât că nu a înțeles despre ce este vorba aici. Căci nu e vorba de ceea ce propriu-zis avem înaintea noastră ca obiect fizic, ci ca, în legătură cu el, să dezvoltăm în noi forțe sufletești spirituale.

ne descurajăm. Pe de altă parte însă, trebuie neapărat să accentuăm că este necesar să cultivăm neîncetat simțul *sănătos* care deosebește realitatea de iluzie. În tot timpul acestor exerciții nu este îngăduit ca omul să-și piardă stăpânirea de sine deplin *conștientă*. Cu siguranța cu care gândește asupra lucrurilor și fenomenelor din viața de toate zilele, trebuie să gândească și aici. Ar fi rău dacă ar cădea în visare. El trebuie să fie în orice moment cu mintea clară, ca să nu zicem: lucidă. Și s-ar face cea mai mare greșală dacă, prin asemenea exerciții, omul și-ar pierde echilibrul și dacă el ar fi împiedicat să judece asupra lucrurilor vieții de toate zilele tot atât de sănătos și clar ca mai înainte. Discipolul ocult trebuie să se examineze mereu dacă nu și-a pierdut cumva echilibrul, dacă a rămas *același* în mijlocul condițiilor de viață în care trăiește. Liniște lăuntrică desăvârșită, simț sigur pentru toate, iată însușirile pe care trebuie să le păstreze. În orice caz, trebuie să fie atent să nu se abandoneze visării și să nu se dedea la tot felul de exerciții posibile. Direcțiile gândurilor expuse aici sunt practice și verificate din timpuri străvechi în școlile oculte. Și aici comunicăm numai *astfel* de exerciții. Cine ar vrea să practice alte exerciții, pe care le-ar forma el însuși sau despre care a auzit ori a citit pe ici, pe colo, se expune rătăcirii și, curând, se va pomeni în pragul fantasticului nemărginit.

Un alt exercițiu, care se alătură celor descrise, este următorul: să ne așezăm în fața unei plante deplin dezvoltate. Apoi să ne umplem cu gândul că va veni timpul când planta va pieri. Nimic din ceea ce văd acum nu va mai exista. Această plantă însă va fi dezvoltată până atunci în sine, semințe care vor deveni noi plante. Observ din nou că în ceea ce văd există ceva ascuns, ceva ce nu văd. Mă umplu cu totul de gândul: această plantă, cu culorile ei, nu va mai exista în viitor. Însă ideea că ea face semințe, mă învață că planta nu va dispărea în neant. Ceea ce o ferește de dispariție, pot vedea acum cu ochii tot atât de puțin pe cât de puțin văzusem odinioară planta înlăuntrul seminței. *Așadar există în ea ceva ce nu pot vedea cu ochii*. Dacă las să trăiască acest gând *în mine*, și dacă se leagă de el *sentimentul* corespunzător, atunci, după un anumit timp, în sufletul meu se dezvoltă

din nou o putere, care devine o *nouă vedere*. Din plantă crește iarăși ceva ca un fel de *formă-flacără* spirituală. Aceasta, natural, este proporțional mai mare decât cea descrisă mai sus. Flacăra poate fi simțită albastru-verzui spre mijloc și roșu-gălbui la margini.

Trebuie să accentuăm în mod categoric că ceea ce numim aici "culoare" *nu* se vede în felul cum văd ochii fizici culorile, ci, prin percepție *spirituală* simțim ceva asemănător ca atunci când avem impresia fizică a unei culori. A percepe spiritual "albastrul" înseamnă a sesiza sau a simți ceva asemănător cu ceea ce simțim când privirea ochiului fizic este îndreptată asupra culorii "albastre". Acest lucru trebuie să-l aibă în vedere cel care vrea într-adevăr să se ridice treptat la percepții spirituale. În caz contrar, el așteaptă să găsească în cele spirituale numai o repetare a celor fizice. Aceasta l-ar duce la cea mai amară rătăcire.

Cine a ajuns până acolo încât să vadă spiritual astfel de lucruri, a câștigat mult. Căci lucrurile nu i se revelează numai în *existența* lor prezentă, ci și în apariția și pieirea lor. El începe să vadă pretutindeni spiritul, despre care ochii fizici nu pot ști nimic. Și prin aceasta a făcut primii pași spre a ajunge treptat, prin propria contemplare, dincolo de misterul *nașterii* și al *morții*. Pentru simțurile exterioare, o ființă apare odată cu nașterea și dispare la moarte. Lucrurile ni se înfățișează astfel numai fiindcă aceste simțuri nu percep spiritul ascuns al ființelor. Pentru spirit, nașterea și moartea sunt numai transformări, după cum ieșirea florii din boboc este o transformare care se desfășoară în fața ochilor fizici. Dacă însă vrem să cunoaștem acest mister prin proprie contemplare, atunci trebuie să trezim mai întâi în noi, în felul arătat, simțul spiritual corespunzător.

Pentru a înlătura numaidecât încă o obiecție, pe care ar putea-o face unii oameni care au unele experiențe sufletești (psihice), vom spune următoarele: nu contestăm că există căi mai scurte și mai simple, că unii oameni cunosc fenomenul nașterii și al morții din proprie contemplare, fără să fi trecut mai întâi prin toate câte le-am descris aici. Există într-adevăr oameni înzestrați cu predispoziții psihice deosebite care, pentru a se dezvolta, n-au nevoie decât de un mic im-

bold. Aceștia constituie însă excepții. În schimb, drumul indicat aici este mai general și mai sigur. Unele cunoștințe de chimie pot fi dobândite și pe o cale specială; dar dacă vrem să devenim chimiști, este necesar să parcurgem drumul general și sigur.

O eroare cu urmări grave ar rezulta dacă cineva ar vrea să creadă că poate, pentru a ajunge mai comod la țel, *doar* să-și reprezinte grăunțele de sămânță sau planta în discuție, să rămână doar în fantezie. Cine face așa poate ajunge, probabil, la țel, totuși nu atât de sigur ca în modul arătat. Vederea la care se ajunge va fi, în cele mai multe cazuri, doar o iluzie a fanteziei. În cazul ei trebuie mai întâi să așteptăm ca ea să se transforme în vedere spirituală. Fiindcă aici nu este vorba ca eu să-mi creez arbitrar viziuni, ci esențial este ca realitatea să le creeze *în mine*. Adevărul trebuie să izvorască din adâncurile propriului meu suflet; dar nu eul meu obișnuit are dreptul să fie vrăjitorul care vrea să scoată, prin ademeniri, adevărul, ci acele ființe, a căror realitate spirituală vreau eu să o privesc, ele trebuie să-mi evoce adevărul.

Dacă prin astfel de exerciții omul a găsit în sine primele începuturi ale contemplării spirituale, atunci poate să se ridice la observarea omului însuși. Întâi vor trebui alese aspecte simple ale vieții omenești. – Dar înainte de a începe aceasta este necesar să lucrăm în mod deosebit de serios la deplina purificare a caracterului nostru moral. Trebuie să îndepărtăm orice gând de a aplica în folos personal ceva din cunoașterea dobândită astfel. Trebuie să fim hotărâți să nu utilizăm *niciodată* asupra semenilor noștri în sens rău o putere pe care, poate, o vom dobândi. De aceea trebuie ca fiecare din cei ce caută să pătrundă, prin proprie contemplare, misterele ființei omenești, să urmeze *regula de aur* a adevăratei științe oculte. Iar adevărata regulă de aur este: când cauți să faci *un* pas înainte în cunoașterea adevărilor oculte, să faci în același timp *trei* pași înainte în desăvârșirea în bine a caracterului tău. – Cine urmează această regulă poate face exerciții de genul celui care va fi descris acum.

Să ne reprezentăm un om pe care l-am observat odată cum *poftea* un anume lucru. Să ne îndreptăm atenția asupra *poftei*. Cel mai

bine este să evocăm în amintire momentul în care pofta era cea mai vie, și în care era destul de nesigur dacă omul va primi sau nu lucrul dorit. Apoi să ne dăruim cu totul reprezentării pe care am evocat-o astfel în amintire. Să creăm în sufletul nostru liniștea interioară cea mai mare cu putință. Încercăm, atât de mult cât este posibil, să fim orbi și surzi la toate cele ce se petrec în jur. Să avem îndeosebi grijă ca prin reprezentarea iscată să trezim în suflet un *sentiment*. Să lăsăm acest sentiment să se ridice în noi ca un nor care se înalță la orizontul senin. Firește că, de obicei, observarea va fi întreruptă, deoarece pe omul spre care ne îndreptăm atenția nu l-am observat un timp îndeajuns de lung în starea sufletească descrisă. Vom efectua probabil sute și sute de încercări neizbutite. Dar nu ne este îngăduit să ne pierdem răbdarea. După multe încercări vom ajunge să trăim în sufletul nostru un sentiment care corespunde stării sufletești a omului pe care l-am observat. După un timp vom observa că prin acest sentiment se trezește în propriul suflet o forță, care se transformă în *contemplare spirituală* a stării sufletești a celuiilalt. În câmpul vizual va apărea o imagine pe care o simțim ca ceva luminos. Și această imagine care luminează spiritual este așa numita încorporare astrală a stării sufletești de poftă pe care am observat-o. Și această imagine resimțită poate fi descrisă, la rândul său, ca fiind asemănătoare flăcării. În mijloc va fi roșie-gălbuie, iar pe margini va fi resimțită ca albastru-roșcată sau lila. – E foarte important să ne comportăm delicat cu astfel de contemplații spirituale. Facem cel mai bun lucru dacă la început nu vorbim nimănui despre acestea, ci numai, eventual, învățătorului nostru, dacă avem unul. Căci dacă încercăm să descriem o astfel de apariție prin cuvinte stângace, de cele mai multe ori ne vom lăsa în voia unor mari amăgiri. Utilizăm cuvinte obișnuite care însă nu sunt destinate pentru asemenea lucruri și, de aceea, sunt prea dure și greoaie pentru ele. Urmarea este că prin propriile încercări de a îmbrăca în cuvinte trăirile suntem ispitiți să amestecăm în contemplațiile adevărate tot felul de năluciri ale fanteziei. Din nou o regulă importantă pentru discipolul ocult: înțelege *să taci* asupra viziunilor tale spirituale. Da, taci chiar și în fața ta însuși. Nu încerca să îmbraci

în cuvinte sau să deslușești cu rațiunea neîndemânatică ceea ce vezi în spirit. Dăruiește-te fără prejudecăți contemplării tale spirituale și nu o tulbura prin prea multă reflecție asupra ei. Căci trebuie să ai în vedere că, la început, reflecția ta nu e câtuși de puțin pe măsura contemplării tale. Această reflecție ți-ai câștigat-o în viața ta de până acum, limitată doar la lumea fizic-senzorială, iar ceea ce tu dobândești acum se ridică deasupra acesteia. Nu încerca deci să aplici criteriul celor vechi la cele noi, superioare. Numai cine are o anumită statornicie în observarea experiențelor lăuntrice, numai acela poate vorbi despre ele, așa încât să-i stimuleze pe semenii săi prin astfel de discuții.

Exercițiului descris i s-ar putea alătura unul, în completare. Se va observa, în același fel, cum un om a avut parte de satisfacerea vreunei dorințe, de împlinirea unei speranțe. Dacă se folosesc pentru aceasta aceleași reguli și precauții care au fost date pentru celălalt caz, vom ajunge și aici la o contemplare spirituală. Vom remarca o formațiune spirituală cu aspect de flacără, al cărei centru este simțit ca galben, și care e percepută ca având o margine verzuie.

Printr-o astfel de observare a semenilor omul poate ușor cădea într-o greșeală morală. El poate deveni un om lipsit de iubire. Trebuie să ne străduim prin toate mijloacele posibile ca acest lucru să nu se întâmple. Dacă facem astfel de observații, atunci va trebui neapărat să ne situăm la nivelul la care avem certitudinea deplină că *gândurile* sunt lucruri reale. Nu trebuie să ne mai permitem să gândim despre semenii noștri astfel încât gândurile să nu fie compatibile cu cel mai înalt respect față de demnitatea și libertatea umană. Gândul că un om ar putea fi pentru noi numai un obiect de observație nu trebuie să ne cuprindă nici o clipă. Mână în mână cu orice observare ocultă asupra naturii umane trebuie să meargă autoeducarea de a aprecia neîngrădit deplina valoare personală a fiecărui om și de a privi ca pe ceva sfânt, intangibil nouă – chiar și în gânduri și sentimente – ceea ce trăiește în om. În fața a tot ce este omenesc trebuie să ne cuprindă un sentiment de sfântă sfială, chiar și atunci când îl gândim ca amintire.

Deocamdată am arătat numai prin două exemple cum se poate ajunge la iluminare cu privire la natura omenească. Prin acesta a putut fi arătat cel puțin drumul care trebuie parcurs. Cine găsește liniștea interioară și calmul interior necesare pentru asemenea observații, va trece printr-o mare transformare sufletească. Această transformare va merge curând atât de departe încât îmbogățirea lăuntrică a ființei sale îi va da siguranță și calm chiar și în comportarea sa exterioară. Iar această comportare exterioară transformată se va răsfrânge, la rândul ei, asupra sufletului său. Așa se va ajuta el pe sine mai departe. El va găsi mijloace și căi pentru a descoperi tot mai multe din natura umană ascunsă simțurilor exterioare; și va deveni astfel matur să arunce o privire în raporturile misterioase dintre natura umană și toate cele ce se află în cosmos. – Iar pe acest drum, omul se apropie tot mai mult de momentul când poate efectua primii pași în *inițiere*. Înainte însă de a putea face acești pași, mai este necesar încă ceva. Este vorba despre un lucru de a cărui necesitate discipolul spiritual va fi, poate, cel mai puțin convins deocamdată. Mai târziu se va convinge însă.

Ceea ce trebuie să aducă în mod special cu sine candidatul la inițiere sunt *curajul* și *neînfricarea*, dezvoltate într-un anume sens. Discipolul ocult trebuie să caute tocmai ocaziile în care se dezvoltă aceste virtuți. În disciplina ocultă ele trebuie dezvoltate absolut sistematic. Dar viața însăși este, în această privință, o bună disciplină spirituală; poate chiar cea mai bună. Discipolul ocult trebuie să privească în față cu calm un pericol, să vrea să biruiască greutățile fără șovăire; astfel de fapte trebuie el să poată îndeplini. În cazul unui pericol, de pildă, el trebuie să trezească în sine sentimentul: teama nu-mi ajută în nici o privință; nici nu e îngăduit să o am; trebuie să mă gândesc numai la ceea ce este de făcut. El trebuie să ajungă atât de departe încât, în situații în care altădată era fricos, "teamă" și "pierderea curajului", cel puțin în simțirea sa cea mai intimă, să-i fie lucruri imposibile. Prin autoeducație în această direcție, omul dezvoltă în sine forțe foarte precise, care îi vor fi necesare când va trebui să primească inițierea în tainele superioare. Așa cum omul fizic are

nevoie de energie nervoasă pentru a se folosi de simțurile fizice, la fel și omul sufletesc are nevoie de acea forță care se dezvoltă numai în naturile curajoase și lipsite de frică. – Cel ce pătrunde până la tainele superioare vede lucruri care rămân ascunse omului de rând datorită iluziilor simțurilor. Căci dacă simțurile fizice nu ne permit să vedem adevărurile superioare, tocmai prin aceasta ele sunt și binefăcătoarele omului. Simțurile îi ascund lucruri care, câtă vreme este nepregătit, l-ar copleși, el neputând suporta să le privească. Discipolul ocult trebuie să fie în stare să suporte această privire. El pierde anumite puncte de sprijin din lumea exterioară pe care le datora faptului că era pradă iluziei. Este ca și cum am atrage cuiva atenția asupra unui pericol, care îl pândește de multă vreme, dar despre care nu știa nimic. Înainte nu avea nici o teamă; acum însă, după ce a aflat de pericol, îl cuprinde teama, deși pericolul nu a devenit mai mare prin faptul că a aflat de existența lui.

Forțele lumii sunt distructive și constructive: destinul ființelor exterioare este nașterea și pieirea. Inițiatul trebuie să privească în acțiunea acestor forțe, în mersul acestui destin. Vălul, care acoperea ochii spiritului în viața obișnuită, trebuie să fie îndepărtat. Dar omul însuși este întrețesut cu aceste forțe, cu acest destin. În propria sa natură există forțe distructive și constructive. Și pe cât de dezvăluite se arată inițiatului celelalte lucruri, tot atât de dezvăluit i se arată și propriul său suflet. În fața unei asemenea cunoașteri de sine, discipolul ocult nu trebuie să-și piardă forța. Și ea numai atunci nu-i va lipsi, când el aduce cu sine un surplus de forțe. În acest scop discipolul trebuie să învețe să-și păstreze liniștea și siguranța lăuntrică în situațiile grele ale vieții; el trebuie să cultive o mare încredere în puterile bune ale existenței. Va trebui să se aștepte la faptul că anumite motive de acțiune, care l-au condus până acum, nu-l vor mai conduce. Va trebui să înțeleagă că până acum a făcut și a gândit unele lucruri numai fiindcă era neștiutor. Astfel de motive, care îl determinaseră până acum, vor disărea. Multe lucruri le-a făcut din vanitate; își va da seama cât de nespus de lipsită de valoare este orice vanitate pentru inițiat. Unele lucruri le-a făcut din lăcomie; își va da seama cât de

distrugătoare este lăcomia. Va trebui să dezvolte cu totul alte motive de acțiune și gândire. Și tocmai în acest scop sunt necesare curajul și neînfricarea.

Este vorba, mai cu seamă, să cultivăm acest curaj și această neînfricare în forul cel mai intim al gândirii noastre. Discipolul ocult trebuie să învețe să nu se descurajeze în fața unei nereușite. El trebuie să fie în stare să reflecteze: "vreau să uit că acest lucru iarăși nu mi-a izbutit; voi încerca din nou, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic". Luptând astfel, ajunge la convingerea că izvorul energiilor din lume, din care poate scoate putere, este nesecat. El tinde mereu spre cele spirituale, care îl vor înălța și îl vor susține ori de câte ori firea sa pământească se va dovedi slabă și lipsită de putere. Trebuie să fie capabil să trăiască cu fața îndreptată spre viitor și să nu se lase tulburat în această strădanie de nici o experiență a trecutului. – Dacă omul a cucerit până la un anumit grad însușirile descrise, el este matur să afle *numele adevărate* ale lucrurilor, nume care dau cheia științei superioare. Căci *inițierea* constă în a învăța să numim lucrurile lumii cu numele pe care îl au în spiritul Creatorilor lor divini. În aceste nume ale lor se află tainele lucrurilor. De aceea, inițiații vorbesc o altă limbă decât neinițiații, fiindcă primii folosesc denumirea ființelor prin care aceste lucruri au fost făcute. – Atât cât se poate vorbi despre inițierea însăși, o vom face în capitolul următor.

INIȚIEREA

Inițierea este cea mai înaltă treaptă a disciplinei oculte despre care mai pot fi date într-o scriere *indicații* care să fie în general înțelese. Comunicările asupra domeniilor care se află dincolo de aceasta sunt greu de înțeles. Dar fiecare om care a pătruns prin pregătire, iluminare și inițiere până la tainele inferioare, poate afla drumul și până la aceste domenii.

Știința și capacitatea care se conferă unui om prin inițiere, ar putea fi dobândite fără aceasta numai într-un viitor foarte îndepărtat – după multe întrupări – pe o cu totul altă cale și într-o cu totul altă formă. Cine se inițiază astăzi face experiențe pe care altfel le-ar face cu mult mai târziu, în cu totul alte împrejurări.

Un om poate afla cu adevărat din tainele existenței numai atât cât corespunde gradului său de maturitate. Numai datorită acestui fapt există piedici spre treptele înalte ale cunoașterii și ale capacității. Omul nu trebuie să se folosească de o armă de foc până când nu are experiență suficientă, pentru ca prin folosirea armei să nu producă nenorociri. – Dacă azi i s-ar conferi cuiva, pur și simplu, inițierea, atunci i-ar lipsi experiența pe care ar dobândi-o în viitor, de-a lungul întrupărilor, când i s-ar împărtăși, în desfășurarea normală a evoluției sale, misterele corespunzătoare. De aceea, la poarta inițierii, aceste experiențe trebuie înlocuite cu altceva. Din acest motiv, primele instrucțiuni pe care le primește candidatul la inițiere sunt un înlocuitor al experiențelor viitoare. Sunt așa numitele "probe" prin care trebuie să treacă și care se arată a fi o consecință firească a vieții sufletești atunci când exerciții ca cele descrise în capitolul anterior sunt corect urmate.

Despre aceste "probe" se vorbește adeseori și în cărți. Dar e și firesc să se evoce de obicei ideii cu totul false despre natura lor. Pentru că cel care nu a trecut prin pregătire și iluminare, acela nu a aflat

niciodată nimic despre aceste probe. Un asemenea om nici nu le poate descrie în mod adecvat.

Candidatului la inițiere trebuie să-i devină cunoscute anumite lucruri și fapte care aparțin lumilor superioare. El le poate însă vedea și auzi numai atunci când poate să aibă percepții spirituale cum sunt figurile, culorile, sunetele etc., de care am vorbit când am descris "pregătirea" și "iluminarea".

Prima "probă" constă în faptul că discipolul învață să vadă mai bine decât omul obișnuit aspectul adevărat al calităților corporale ale obiectelor fără viață, apoi ale plantelor, animalelor și omului. Prin aceasta nu ne referim însă la ceea ce azi se numește cunoaștere științifică. Deoarece nu este vorba despre știință, ci despre *vedere*. – De regulă lucrurile se petrec astfel: candidatul la inițiere învață să cunoască modul cum se înfățișează urechii spirituale și ochiului spiritual obiectele din natură și ființele vii. Într-un anumit fel, aceste obiecte se înfățișează atunci contemplatorului dezvăluite, dezgolate. Înșușirile pe care le vedem și le auzim atunci se ascund ochiului fizic și urechii fizice. Pentru această vedere sensibilă ele sunt ca acoperite de un văl. Pentru ca acest văl să cadă din fața candidatului la inițiere este necesar un proces pe care îl putem numi "proces de ardere spirituală". Din această cauză, prima probă se numește "*proba focului*".

Pentru mulți oameni chiar viața obișnuită constituie, mai mult sau mai puțin inconștient, un proces de inițiere prin proba focului. E vorba de acei oameni care trec prin astfel de experiențe bogate, datorită cărora încrederea în sine, curajul și statornicia cresc în mod sănătos, și prin care învață să suporte cu noblete și mai ales cu liniște și neînfrântă putere suferința, decepția, nereușita în ceea ce întreprind. Cel care a făcut experiențe de acest fel, adeseori este deja un inițiat, chiar dacă nu o știe în mod lămurit; și atunci îi lipsește numai puțin ca să i se deschidă ochii și urechile spirituale și să devină clarvăzător. Căci trebuie să reținem un lucru: prin adevărata "probă a focului" nu e vorba de a satisface curiozitatea candidatului. Firește, el ia cunoștință de lucruri extraordinare pe care ceilalți oameni nici nu le bănuiesc. Dar această luare la cunoștință nu este ținta, ci numai mij-

locul spre țință. Ținta este ca, prin cunoașterea lumilor superioare, candidatul să-și însușească o încredere în sine mai mare și mai adevărată, un curaj superior, o cu totul altă mărinimie și perseverență decât pot fi dobândite, de regulă, în lumea inferioară.

După "proba focului" fiecare candidat mai poate încă renunța la continuarea căii inițierii. El își va continua viața întărit din punct de vedere fizic și sufletește și va continua inițierea abia într-o întrupare viitoare. În actuala sa întrupare va fi însă un membru al societății omenestei mai util decât era înainte. În orice situație s-ar afla, tăria sa, tactul său, influența favorabilă asupra semenilor săi, fermitatea sa vor fi sporite.

Dacă după ce a trecut prin proba focului, candidatului care vrea să continue disciplina ocultă trebuie să i se dezvăluie un anumit sistem de scriere, de genul celor folosite în disciplina ocultă. În aceste sisteme de scriere sunt revelate învățăturile oculte propriu-zise. Fiindcă ceea ce este într-adevăr "ascuns" (ocult) în lucruri nu poate fi descris direct, nici prin cuvintele limbii obișnuite, nici prin sistemele obișnuite de scriere. Cei care au învățat de la inițiați *traduc* învățăturile științei secrete în limba obișnuită, cât se poate de bine. Scrierea ocultă se revelează sufletului când acesta a dobândit percepția spirituală. Căci această scriere stă scrisă tot timpul în lumea spirituală. Nu învățăm să o citim așa cum învățăm să citim o scriere obișnuită. Dimpotrivă, noi creștem în mod corespunzător în cunoașterea clarvăzătoare și, în timpul acestei creșteri, se dezvoltă, ca facultate sufletească, puterea care se simte îndemnată să descifreze fenomenele și ființele prezente în lumea spirituală, așa cum se descifrează caracterele unei scrieri. S-ar putea întâmpla ca această putere și, împreună cu ea, viețuirea "probei" corespunzătoare să se deștepte ca de la sine, odată cu dezvoltarea sufletească progresivă. Totuși, ajungem mai sigur la țință dacă urmăm îndrumările cercetătorilor oculte experimentați, care au îndemnat în descifrarea scrierii oculte.

Semnele scrierii oculte nu sunt arbitrar născocite, ci corespund forțelor care sunt active în univers. Prin aceste semne omul învață graiul lucrurilor. Candidatului își dă seama în curând că semnele pe

care le învață corespund figurilor, culorilor, sunetelor etc. pe care a învățat să le perceapă în cursul pregătirii și iluminării. Constată că până acum totul nu era decât o silabisire. Abia acum începe să citească în lumea superioară. Tot ceea ce înainte era numai figură, sunet, culoare – izolate – îi apar acum într-o mare interdependență. Abia acum dobândește adevărata siguranță în observarea lumilor superioare. Înainte nu putea ști niciodată cu certitudine dacă lucrurile văzute le-a văzut într-adevăr corect. Și abia acum se poate stabili o înțelegere metodică între candidat și inițiat pe tărâmul cunoașterii superioare. Căci oricum ar fi conviețuirea dintre un inițiat și un alt om, inițiatul nu poate comunica ceva din știința superioară, sub *formă directă*, ci numai în limbajul de semne amintit.

Prin acest limbaj discipolul ocult face cunoștință cu anumite reguli de conduită în viață. Ia cunoștință de anumite îndatoriri despre care înainte nu știuse nimic. După ce a învățat aceste reguli de conduită, el poate înfăptui lucruri care au o însemnătate pe care niciodată nu o pot avea faptele unui neinițiat. El acționează din lumile superioare. Îndrumările pentru astfel de acțiuni pot fi înțelese numai în scrierea amintită.

Trebuie să accentuăm însă că există oameni capabili să execute în mod *inconștient* asemenea acțiuni, cu toate că ei nu au parcurs o disciplină ocultă. Asemenea "binefăcători ai lumii și ai omenirii" trec prin viață binecuvântând și ajutând. Din motive pe care nu le amintim aici, lor li s-au conferit daruri care par supranaturale. Ceea ce îi deosebește de discipolul ocult este numai faptul că acesta acționează *conștient*, cu deplină înțelegere a întregului ansamblu. Prin practicarea disciplinei oculte el dobândește ceea ce binefăcătorii amintiți primesc în dar de la Puterile superioare, spre binele lumii. Oamenii cu harul lui Dumnezeu pot fi sincer venerați; dar pentru aceasta nu e îngăduit să considerăm munca disciplinei ca inutilă.

După ce discipolul a învățat amintita scriere de semne, pentru el începe o altă "probă". Prin ea trebuie să dovedească dacă este capabil sau nu să se miște liber și sigur în lumea superioară. În viața obișnuită omul este determinat în acțiunile sale de impulsuri exterioare. El

face un lucru sau altul fiindcă împrejurările îi impun o îndatorire sau alta. – Este aproape de prisos să amintim că discipolul spiritual nu trebuie să neglijeze nici una din îndatoririle sale din viața obișnuită, *pentru motivul că* trăiește în lumile superioare. Nici o îndatorire într-o lume superioară nu poate constrânge pe cineva să neglijeze nici măcar una din îndatoririle sale în lumea obișnuită. Tatăl rămâne un tată la fel de bun, mama, o mamă tot atât de bună, funcționarul nu va fi reținut de la nici o îndatorire și nici soldatul sau vreun altul, când devin discipoli oculte. Dimpotrivă, toate calitățile care-l fac pe om destoinic în viață, cresc la discipolul spiritual într-o măsură despre care neinițiatul nu-și poate face nici o idee. Și dacă neinițiatul, adesea, nu observă acest lucru, aceasta se datorează numai faptului că el nu este în stare să-l aprecieze totdeauna just pe inițiat. Uneori, ceea ce face inițiatul nu poate fi înțeles numaidecât de neinițiat. Dar și aceasta se întâmplă numai în cazuri deosebite.

Pentru cel ajuns pe treapta de inițiere amintită există îndatoriri, pentru care nu e prezent nici un imbold *exterior*. În îndeplinirea acestor îndatoriri, el nu este determinat de împrejurările exterioare, ci numai de regulile de conduită care i se revelează în limbajul "ascuns". Acum, prin "proba" a doua, el trebuie să arate că, fiind condus de asemenea regulă, el acționează tot atât de sigur și de temeinic ca un funcționar care își îndeplinește bine îndatoririle. – În acest scop, prin disciplina ocultă, candidatul se simte pus în fața unei sarcini precise. El trebuie să execute o acțiune ca urmare a percepțiilor pe care le are în virtutea celor învățate pe treptele pregătirii și iluminării. Iar ceea ce are el de îndeplinit, trebuie să afle prin amintita scriere pe care a învățat-o. Dacă își recunoaște îndatorirea și acționează just, atunci a trecut proba. Candidatul își dă seama de reușită din modificările pe care îndeplinirea îndatoririlor le produce în figurile, culorile și sunetele percepute cu urechile și cu ochii spirituali. Pe măsură ce discipolul progresează în disciplina ocultă i se indică absolut exact cum vor arăta, cum vor fi percepute aceste figuri și altele, după îndeplinirea acțiunii. Și candidatul trebuie să știe cum să procedeze pentru a provoca o asemenea modificare. – Această probă

este numită "proba apei", fiindcă atunci când omul acționează în domeniile superioare îi lipsește suportul împrejurărilor exterioare, la fel cum îi lipsește sprijinul când se mișcă într-o apă de al cărei fund nu poate da.- Proba trebuie repetată până când candidatul dobândește deplină siguranță.

Și în această probă este vorba de dobândirea unei însușiri; și prin experiențele în lumea superioară, omul își dezvoltă în scurt timp această însușire într-un grad atât de înalt încât la el ar putea ajunge numai după multe întrupări urmând drumul normal al evoluției. Iată despre ce este vorba. Pentru a produce în domeniile superioare ale existenței amintita modificare, candidatul trebuie să urmeze exclusiv cele ce i se arată pe baza percepțiilor sale superioare și ca urmare a citirii scrierii spirituale. Dacă în timpul acțiunii ar amesteca ceva din dorințele, părerile sale, dacă numai o clipă n-ar urma legile pe care le-a recunoscut ca juste, ci s-ar conduce după bunul său plac, atunci s-ar întâmpla cu totul altceva decât ar trebui să se întâmple. În acest caz, candidatul ar pierde numaidecât direcția spre ținta acțiunii sale și s-ar instala confuzia. – De aceea, prin această probă se dau omului prilejuri nenumărate pentru a-și dezvolta *stăpânirea de sine*. Ori tocmai acesta este esențialul. – Și această probă poate fi susținută mai ușor de către aceia care au trecut înainte de inițiere printr-o viață în care și-au dobândit *stăpânirea de sine*. Cine a dobândit facultatea de a urma principiile și idealurile înalte, disprețuind capriciile personale și bunul plac, cine înțelege să-și îndeplinească întotdeauna îndatoririle, chiar și atunci când înclinațiile și simpatiile lui ar vrea să-l abată cu drag de la aceste îndatoriri, acela este deja, *chiar dacă nu o știe*, un inițiat în viața obișnuită. Și nu-i mai lipsește decât puțin ca să treacă proba descrisă. Ba chiar trebuie să spunem că, de obicei, este absolut necesar un anumit grad de inițiere dobândit deja în viață în mod inconștient pentru a putea trece proba a doua. Căci așa cum multor oameni care nu au învățat să scrie corect în tinerețe le va fi greu să o facă după ce au ajuns deja la deplină maturitate, tot așa îi va fi greu omului să-și dezvolte gradul de *stăpânire de sine* necesar pentru a privi în lumile superioare, dacă nu și-a însușit mai dinainte

un anumit grad de stăpânire de sine în viața obișnuită. Orice am dori, orice am râvni, orice înclinații am avea, lucrurile lumii fizice nu se modifică. În lumile superioare însă, dorințele, poftele și înclinările noastre au *întrâurire* asupra lucrurilor. Dacă vrem să acționăm în mod corespunzător asupra lucrurilor în lumile superioare trebuie să avem o stăpânire deplină asupra noastră, trebuie să ne supunem în mod exclusiv normelor corecte și să nu ne supunem de loc bunului plac.

O însușire omenească deosebit de importantă pe această treaptă a inițierii este *puterea de judecată*, neapărat sănătoasă și *sigură*. Încă de la primele trepte ale disciplinei trebuie să ne îngrijim de dezvoltarea acestei puteri; iar pe această treaptă trebuie să se dovedească dacă discipolul poate să o mânuiască în așa fel încât să fie apt pentru adevărata cale a cunoașterii. El poate progresa numai dacă poate să deosebească iluzia, fantezia sterilă, superstiția și tot felul de năluciri de adevărata realitate. Acest lucru este mai greu pe treptele mai înalte ale existenței decât pe treptele inferioare. Aici, cu privire la lucrurile în discuție, trebuie să dispară orice prejudecată, orice părere care ne este dragă; și numai *adevărul* trebuie să ne fie îndreptar. Trebuie să fim pe deplin pregătiți să renunțăm numaidecât la un gând, la o părere, la o înclinație, când gândirea logică ne pretinde aceasta. Certitudine în lumile superioare dobândim doar atunci când nu cruțăm niciodată propria noastră părere.

Oamenii cu o gândire care înclină spre fantastic, spre superstiție, nu pot face nici un progres pe calea ocultă. Discipolul ocult este chemat să obțină prin eforturi un bun prețios. Orice *îndoială* asupra lumilor superioare dispare. Aceste lumi, cu legile lor, se dezvăluie privirilor sale. Dar el nu poate cuceri acest bun cât timp se lasă amăgit de năluciri și iluzii. Ar fi rău pentru el dacă fantezia și prejudecățile sale s-ar împleti cu înțelegerea sa. Visătorii și fantaștii sunt tot atât de nepotrivii pentru calea ocultă ca și persoanele superstițioase. Nu putem accentua îndeajuns toate acestea. Căci în visare, în fantastic și superstiție pândesc cei mai răi dușmani pe calea cunoașterii lumilor superioare. Nimeni să nu creadă însă că discipolul va pierde poezia vieții și entuziasmul fiindcă deasupra porții care duce la a do-

ua probă a inițierii stau cuvintele: "Toate prejudecățile trebuie să se îndepărteze de tine" și fiindcă deasupra porții care duce la întâia probă a trebuit deja să citească: "Fără o minte sănătoasă toți pașii tăi sunt zadarnici".

Dacă în acest fel candidatul a progresat îndeajuns, îl așteaptă a treia "probă". La aceasta nu mai deslușește nici o țință. Acum toate depind de el. El se găsește într-o situație în care nimic nu îl determină la acțiune. Trebuie să găsească drumul din sine însuși. Aici nu se mai găsesc lucruri sau persoane care să-l îndemne la acțiune. Nimic și nimeni nu-i poate da acum forța de care are trebuință, decât numai el însuși. Dacă nu ar afla în sine însuși această forță, foarte curând s-ar găsi iarăși la locul de unde a pornit. Totuși, trebuie să spunem că numai puțini dintre cei care au trecut probele anterioare nu vor afla aici această forță. Sau se opresc mai înainte, sau trec și proba aceasta. Tot ceea ce este necesar aici constă în a te hotărî repede. Căci aici trebuie să-ți găsești "Sinea superioară" în sensul cel mai adevărat al cuvântului. Trebuie să te hotărăști repede, să ascuți de inspirația spiritului în toate lucrurile. Aici nu mai ai timp pentru nici un fel de chibzuire, pentru nici o îndoială, ș.a.m.d. Orice minut de întârziere nu ar dovedi decât că nu suntem îndeajuns de maturi. Ceea ce ne-ar împiedica să dăm ascultare spiritului trebuie biruit cu îndrăzneală. În această situație este important să demonstrezi *prezență de spirit*. Și tocmai aceasta este însușirea a cărei desăvârșită educație se are în vedere pe această treaptă de evoluție. Orice ademenire spre acțiune, chiar și spre gândire, cu care omul era obișnuit înainte, încetează. Pentru ca omul să nu rămână inactiv, nu e îngăduit *să se piardă pe sine însuși*. Căci numai în sine însuși poate găsi el singurul punct fix pe care să se poată sprijini. Nimeni din cei care citesc acest lucru și nu cunosc problema mai îndeaproape, nu trebuie să simtă antipatie pentru faptul de a te sprijini exclusiv pe tine însuși. Căci dacă trece această probă, omul ajunge la cea mai mare fericire.

Și nu mai puțin decât în celelalte cazuri, tot viața obișnuită este deja pentru mulți oameni o școală ocultă. Pentru persoanele care sunt în stare să ia repede o hotărâre în problemele vieții în fața cărora sunt

puse brusc, fără șovăială și fără să se gândească prea mult, pentru aceștia viața însăși constituie o asemenea disciplină. Situațiile potrivite sunt acelea în care o acțiune cu șanse de reușită devine numaidecât imposibilă, dacă omul nu intervine repede. Cine este în stare să intervină repede când se întrevede o nenorocire, când numai câteva clipe de șovăială ar face să se producă nenorocirea, și cine a transformat o astfel de facultate de decizie într-o însușire permanentă, acela a dobândit în mod inconștient maturitatea necesară pentru "proba" a treia. Căci aici esențialul este tocmai dezvoltarea *prezenței de spirit* necondiționate. – În școlile esoterice ea se numește "proba aerului", pentru că în ea candidatul nu se poate sprijini nici pe terenul solid al cauzelor exterioare, nici pe ceea ce rezultă din culorile, formele și celelalte lucruri, pe care le-a cunoscut prin pregătire și iluminare, ci exclusiv pe sine însuși.

Dacă discipolul ocult a trecut cu succes această probă i se îngăduie să intre în "templul cunoașterii superioare". – Asupra acestui lucru nu mai pot fi date mai departe decât cele mai sumare indicații. – Ceea ce urmează să fie îndeplinit acum se exprimă adeseori prin cuvintele: discipolul trebuie să depună "jurământul" că nu va "trăda" nimic din învățăturile oculte. Totuși expresiile "jurământ" și "trădare" nu sunt deloc potrivite și la început chiar induc în eroare. Nu este vorba de nici un "jurământ" în înțelesul obișnuit al cuvântului. Pe această treaptă de evoluție, omul face propriu-zis o *experiență*. Discipolul învață cum să întrebuințeze învățătura ocultă, cum să o pună în slujba omenirii. Abia acum începe omul să înțeleagă lumea în mod corect. Nu este vorba despre o "tăinuire" a adevărilor superioare, ci mai curând de modul just, de tactul corespunzător de a le reprezenta. Lucrurile asupra cărora învățăm să "tăcem" sunt cu totul altele. Omul își însușește această minunată virtute cu privire la multe lucruri despre care a vorbit mai înainte, mai ales cu privire la felul cum a vorbit. Ar fi un inițiat rău acela care n-ar pune tainele aflate în slujba lumii, cât mai mult și cât mai bine cu putință. Pe acest tărâm nu există nici o altă piedică în calea comunicării tainelor decât neînțelegerea din partea aceluia care este chemat să le primească. Firește, nu este

potrivit să se vorbească despre tainele superioare după bunul plac. Dar nimănui nu-i este "interzis" să spună ceva, dacă a ajuns pe treapta de evoluție descrisă. Nici un om și nici o ființă nu-i impun vreun jurământ în această privință. Toate sunt lăsate în sarcina propriei sale răspunderi. Ceea ce învață este ca, în orice împrejurare, să afle din el însuși ceea ce are de făcut. Iar "jurământul" nu înseamnă nimic altceva decât că omul a ajuns matur pentru a putea purta o asemenea răspundere.

Când candidatul a devenit matur pentru cele descrise, atunci primește ceea ce, simbolic, se numește "băutura uitării". El va fi inițiat în taina modului de a acționa fără a se lăsa continuu tulburat de memoria inferioară. Inițiatul are nevoie de acest lucru. Căci el trebuie să aibă mereu deplină încredere în prezentul nemijlocit. Trebuie să poată nimici vălurile amintirii care se întind în jurul omului în fiecare clipă a vieții. Dacă judec ceva ce mă întâmpină azi după cele aflate ieri, sunt supus multor greșeli. Firește, prin aceasta nu spunem ca omul să se lepede de experiențele dobândite în viață. Pe acestea trebuie să le aibă mereu prezente, cât se poate mai bine. Dar, ca inițiat, trebuie să aibă facultatea de a judeca fiecare experiență nouă din ea însăși, să o lase să acționeze asupra lui, netulburată de nimic din trecut. Trebuie să mă pot aștepta în orice clipă ca oricare lucru sau ființă să-mi poată aduce o revelație cu totul nouă. Dacă judec cele noi după cele vechi, sunt supus greșelii. Tocmai de aceea amintirea experiențelor trecute îmi este foarte folositoare, fiindcă mă face capabil să *văd* noul. Dacă nu aş avea o anumită experiență poate că nici nu aş *vedea* însușirea unui lucru sau a unei ființe pe care o întâlnesc. Însă experiența trebuie să servească tocmai pentru a *vedea* noul, nu pentru a judeca cele noi după cele vechi. În această privință, inițiatul dobândește facultăți cu totul precise. Prin ele i se dezvăluie multe lucruri care rămân ascunse neinițiatului.

A doua "băătură" care se dă inițiatului este "băutura memoriei". Prin ea inițiatul dobândește facultatea de a avea tainele superioare mereu prezente în spirit. Memoria obișnuită nu ar ajunge pentru aceasta. Trebuie să devenim una cu adevărurile superioare. Nu este

de ajuns să le cunoaștem, ci trebuie să le practicăm cu totul *firesc* în acțiunile noastre, tot atât de firesc precum, ca oameni obișnuiți, mâncăm și bem. Ele trebuie să devină exercițiu, obicei, înclinație. Nu trebuie să fim nevoiți să reflectăm în mod obișnuit asupra lor; ele trebuie să se manifeste prin omul însuși, să curgă prin el asemenea funcțiilor vitale ale organismului său. Astfel, în sens spiritual, omul face din sine însuși tot mai mult ceea ce a făcut din el natura în sens fizic.

ASPECTE PRACTICE

Când omul își educă sentimentele, gândurile și dispozițiile sufletești în felul descris în capitolele despre pregătire, iluminare și inițiere, el realizează în sufletul și în spiritul său o structurare asemănătoare aceleia pe care a realizat-o natura în corpul său fizic. Înainte de această educare, sufletul și spiritul sunt mase nestructurate. Clar-văzătorul le percepe sub forma unor vârtejuri ca de ceață care se întrepătrund și care sunt percepute licărind slab, îndeosebi în culorile roșiatic și roșiatic-brun sau chiar roșiatic-galben; după educare, sufletul și spiritul încep să strălucească spiritual asemenea culorilor gălbui-verde, verzui-albastru, având o structură regulată. Omul ajunge la această structură regulată și, prin ea, la cunoașterea superioară când stabilește în sentimentele, gândurile și dispozițiile sale sufletești o ordine asemănătoare aceleia pe care natura a stabilit-o în funcțiile sale corporale, astfel încât el poate vedea, auzi, mistui, respira, vorbi ș.a.m.d. – Discipolul ocult învață treptat să respire, să vadă ș.a.m.d. cu sufletul, să audă, să vorbească etc., cu spiritul.

În cele ce urmează vom expune mai amănunțit câteva puncte de vedere *practice* care fac parte din educarea superioară a sufletului și a spiritului. Sunt considerații practice pe care, în fond, le poate urma oricine, fără să țină seama de alte reguli, și prin aplicarea cărora omul parcurge o bună parte din calea științei oculte.

Trebuie să ne străduim spre o deosebită educare a *răbdării*. Orice impuls de nerăbdare acționează paralizând, chiar omorând facultățile superioare latente din om. Să nu pretindem să ni se deschidă de azi pe mâine priviri nemărginite în lumile superioare. Căci mai ales atunci, nu le vom avea; mulțumirea pentru cele mai mici rezultate, liniștea și calmul trebuie să pună tot mai mult stăpânire pe suflet. – E de înțeles că discipolul așteaptă cu nerăbdare rezultatele. Cu toate acestea, el nu obține nimic câtă vreme nu stăpânește această nerăbda-

re. De asemenea, nu folosește la nimic dacă el combate această nerăbdare doar în sensul obișnuit al cuvântului. Atunci nerăbdarea devine cu atât mai mare. Ne amăgim doar, iar aceasta stăruie cu atât mai puternic în adâncurile sufletului. Vom ajunge la rezultate numai dacă ne dedicăm mereu unui gând absolut precis și ni-l însușim pe deplin. Acest gând este: "Trebuie să fac totul pentru educarea mea sufletească și spirituală; dar *voi aștepta*, liniștit de tot, până când puterile superioare mă vor găsi demn de iluminare sigură". Când acest gând devine în om atât de puternic încât se transformă într-o trăsătură de caracter, suntem pe drumul cel bun. Această trăsătură de caracter se imprimă apoi chiar și în exterior. Privirea devine liniștită, mișcările sigure, hotărârile precise și tot ce se numește nervozitate îl părăsește treptat pe om. În legătură cu această etapă, trebuie luate în considerație reguli mici și în aparență neînsemnate. De pildă, cineva ne jignește. Înaintea educației noastre oculte ne îndreptăm sentimentul împotriva jignitorului. Supărarea clocotea în interiorul nostru. În discipolul ocult însă, într-o astfel de ocazie, se ivește numaidecât gândul: "O asemenea jignire nu schimbă întru nimic valoarea mea"; și apoi, liniștit și calm, face ceea ce este de făcut împotriva jignirii, dar nimic din supărare. Firește, nu este vorba să acceptăm pur și simplu orice insultă, ci, atunci când cerem socoteală pentru insulta adusă propriei noastre persoane, să procedăm tot atât de liniștit și sigur cum am face-o dacă ar fi fost insultat un altul, pentru care am fi fost în drept să cerem socoteală celui care a insultat. – Mereu trebuie să avem în vedere că disciplina ocultă nu se desfășoară în procese grosolane exterioare, ci în subtile și tăcute transformări ale sentimentelor și gândurilor.

Răbdarea acționează atrăgând spre noi comorile științei superioare. Nerăbdarea acționează respingându-le. În grabă și neliniște nu putem dobândi nimic în domeniile superioare ale existenței. Înainte de toate *dorința* și *pofța* trebuie să tacă. Acestea sunt însușiri ale sufletului, din fața cărora se retrage cu sfială orice cunoaștere superioară. Oricât de valoroasă ar fi cunoașterea superioară, nu este îngăduit să o râvnim dacă vrem să vină la noi. Cine vrea să o aibă din

motive egoiste, nu o va dobândi niciodată. – Și aceasta cere, înainte de toate, să fim *sinceri* față de noi înșine, în străfundurile sufletului nostru. Nu este îngăduit să ne amăgim cu nimic în privința noastră. Trebuie să privim în față, cu sinceritate lăuntrică propriile noastre greșeli, slăbiciuni și incapacități. – În clipele în care scuzi față de tine însuși vreuna din slăbiciunile tale, ți-ai pus o piatră pe calea care trebuie să te ducă înainte. Asemenea pietre le poți înlătura numai prin cunoaștere de sine. Există *un singur* drum pentru a te dezbara de greșelile și slăbiciunile tale, și acesta este: a le recunoaște cu adevărat. În sufletul omenesc totul se găsește în stare latentă și poate fi trezit. Omul își poate îmbunătăți chiar și intelectul și rațiunea, dacă va căuta în liniște și calm să-și explice de ce este slab în această privință. Asemenea cunoaștere de sine, firește, este grea, căci ispita de a ne amăgi cu privire la noi înșine este nemăsurat de mare. Cine se obișnuiește să fie sincer față de sine însuși își deschide porțile spre înțelegerea superioară.

La discipolul ocult trebuie să dispară orice curiozitate. Pe cât îi va fi cu putință, el trebuie să se dezobișnuiască de a pune întrebări privitoare la lucruri pe care vrea să le cunoască numai pentru satisfacerea setei sale personale de cunoaștere. El trebuie să se întrebe numai despre ceea ce îi poate folosi la perfecționarea ființei sale în slujba evoluției. Aceasta însă nu trebuie să-i paralizeze în nici un fel bucuria, dăruirea față de cunoaștere. Să asculte cu venerație toate câte slujesc acestui scop și să caute orice împrejurare care îi prilejuește asemenea venerație.

În instruirea ocultă este deosebit de necesară educarea *dorințelor*. Firește nu este vorba să devenim lipsiți de dorințe. Căci tot ce voim să realizăm, trebuie să și dorim. Și o dorință se va împlini întotdeauna, dacă în dosul ei stă o forță cu totul deosebită. Această forță vine din *cunoașterea corectă*. "Să nu dorești ceva dintr-un domeniu, până când nu ai cunoscut ceea ce este just în acel domeniu", iată una din regulile de aur pentru discipolul ocult. Înțeleptul învață să cunoască mai întâi legile lumii, apoi dorințele sale se transformă în forțe care se realizează. – Dăm aici un exemplu lămuritor.

De bună seamă, mulți ar dori să afle prin proprie contemplare ceva din viața lor de dinainte de naștere. O asemenea dorință este cu totul fără rost și fără rezultat câtă vreme cel în cauză nu și-a însușit, prin studierea științei spirituale, *cunoașterea* legilor care stau la temelia celor veșnice, și anume în caracterul lor cel mai subtil și cel mai intim. Dacă însă și-a însușit într-adevăr această cunoaștere și vrea *apoi* să ajungă mai departe, el o va face ajutat de dorința sa înnobilită și purificată.

De asemenea, nu folosește la nimic să zici: da, vreau să cunosc viața mea trecută și tocmai în acest scop vreau să învăț. Dimpotrivă, trebuie să fii în stare să renunți cu totul la această dorință, să o excluzi și să înveți deocamdată fără această intenție. Trebuie să dezvoltă bucuria și devotamentul față de cele învățate, fără amintita intenție. Căci numai astfel învățăm să nutrim în așa fel dorința amintită încât ea să atragă după sine și împlinirea ei.

*

Dacă sunt *furios* sau mă *supăr*, atunci înalț în jurul meu un zid în lumea sufletească, iar forțele care trebuie să-mi dezvolte ochii sufletești nu pătrund până la mine. Dacă se supără pe mine un om, el trimite un curent sufletesc în lumea sufletelor. Nu pot vedea acest curent câtă vreme sunt capabil încă să mă supăr. Supărarea mea mi-l ascunde. Dar nici nu trebuie să cred că voi vedea imediat fenomene sufletești (astrale) dacă nu mă mai voi supăra. Căci pentru aceasta este necesar să se dezvolte întâi în mine un ochi sufletesc. Și germenele unui astfel de ochi se află în orice om. Acesta rămâne inactiv câtă vreme omul e capabil încă să se supere. Dar acest ochi nu este imediat activ dacă ne-am luptat puțin cu supărarea. Dimpotrivă trebuie să continuăm lupta împotriva supărării, să continuăm mereu cu răbdare; într-o zi vom constata că acest ochi sufletesc s-a dezvoltat. Dealtfel nu numai supărarea trebuie combătută în astfel de scopuri. Mulți vor deveni nerăbdători sau descurajați fiindcă au combătut ani de-a rândul unele însușiri ale sufletului, iar clarvederea

totuși nu a apărut. Ei și-au educat de fapt numai unele însușiri, iar pe altele le-au lăsat să crească în dezordine. Darul clarvederii apare abia atunci când sunt reprimare toate acele însușiri care nu lasă să se ivească însușirile corespunzătoare care dormitează. De fapt începuturi ale vederii (sau auzirii) se instalează deja mai devreme; ele sunt însă plănuite gingașe care pot fi ușor supuse oricăror erori posibile și care pier ușor dacă nu sunt protejate și îngrijite cu grijă.

Dintre însușirile care trebuie combătute, la fel ca mânia și enervarea, fac parte, de exemplu: frica, superstiția și prejudecățile, vanitatea și ambiția, curiozitatea și comunicativitatea inutilă, obiceiul de a face deosebire între oameni în mod exterior după rang, sex, rasă etc. În epoca noastră se înțelege greu că combaterea unor atari însușiri ar avea vreo legătură cu sporirea facultății de cunoaștere. Dar fiecare om de știință spirituală știe că ea depinde mult mai mult de astfel de însușiri, decât de dezvoltarea inteligenței sau de practicarea unor exerciții artificiale. Ușor s-ar putea naște o înțelegere greșită, mai ales dacă unii ar crede că, deoarece li se cere să fie fără teamă, trebuie să devină foarte îndrăzneți, iar prin faptul că li se cere să combată prejudecățile legate de starea socială, rasă etc., nu vor mai fi în stare să vadă deosebirile dintre oameni. Înveți mai ușor să cunoști corect abia după ce nu mai ești prizonierul prejudecăților. Chiar și în înțelesul obișnuit al cuvântului este adevărat că frica de un anumit lucru mă împiedică să judec limpede, că prejudecățile rasiale mă împiedică să privesc în sufletul unui om. Discipolul ocult trebuie să-și dezvolte cu multă finețe și precizie acest simț obișnuit.

Tot ceea ce omul spune fără să se fi clarificat temeinic în gândirea sa, este o piatră pusă în calea educației sale oculte. În această privință trebuie luat în considerare un fapt pe care îl putem explica aici numai printr-un exemplu. Dacă de pildă cineva îmi spune ceva la care eu trebuie să replic, va trebui să mă străduiesc să dau mai multă atenție părerii, sentimentului și chiar prejudecăților lui, decât celor ce am eu de spus în acel moment la problema în discuție. Prin aceasta e indicată dezvoltarea unui tact subtil, căreia discipolul ocult trebuie să i se dedice cu grijă. Trebuie să-și însușească puterea de a

aprecia efectul pe care îl va avea asupra celuilalt părerea pe care i-o opune. Aceasta nu înseamnă să nu ne spunem părerea. Despre acest lucru nu poate fi vorba nici pe departe. Dar trebuie să-l ascultăm cât se poate mai bine pe celălalt și din spusele lui să creăm apoi forma răspunsului nostru. Într-un asemenea caz, în discipolul spiritual se ivește întotdeauna *un* gând; discipolul se găsește pe calea cea bună dacă acest gând trăiește în el în așa fel încât devine o trăsătură de caracter. Gândul este următorul: "Nu este important că eu am altă părere decât celălalt, ci important este ca eu să contribui cu ceva pentru ca celălalt să afle ce este just din părerea sa". Prin astfel de gânduri și altele asemănătoare, caracterul și modul de acțiune al discipolului ocult capătă pecetea *blândeții*, care este unul din principalele mijloace ale întregii discipline oculte. *Asprimea* alungă din jurul tău formațiunile sufletești care trebuie să îți trezească ochii sufletești; *blândețea* înlătură piedicile și îți deschide organele superioare.

Și cu *blândețea* se va dezvolta curând în suflet o altă trăsătură: *receptivitatea* liniștită pentru toate subtilitățile vieții sufletești din jurul tău, în timp ce frământările propriului suflet *au amuțit* cu desăvârșire. Când un om a ajuns până aici, impulsurile sufletești din jurul său acționează în așa fel asupra lui, încât sufletul său crește și, crescând, se structurează așa cum planta se dezvoltă în lumina soarelui. Blândețea și tăcerea într-un spirit de adevărată răbdare deschid sufletul pentru lumea sufletească, iar spiritul, pentru împărăția spiritelor. – "Stăruie în liniște și în izolare, închide-ți simțurile față de cele ce ți-au împărtășit ele înaintea discipolatului tău spiritual, redu la tăcere toate gândurile care vălureau încolo și încoace în tine după vechile tale obiceiuri, fii cu totul liniștit și tăcut în interiorul tău și așteaptă cu răbdare; atunci, lumi superioare încep să dezvolte ochii sufletului tău și urechile spiritului tău. Nu trebuie să te aștepti să vezi și să auzi de îndată în lumea sufletelor și a spiritelor. Căci ceea ce faci nu contribuie decât la dezvoltarea simțurilor tale superioare. Vei vedea sufletește și vei auzi spiritual abia atunci când vei fi dezvoltat aceste simțuri superioare. După ce vei fi stăruit astfel un anumit timp în

liniște și izolare, du-te la ocupațiile tale zilnice obișnuite, dar însușește-ți mai întâi adânc următorul gând: mi se va întâmpla odată ceea ce trebuie să mi se întâmple, dacă voi fi matur pentru aceasta. Abține-te cu strictețe să-ți atragi în mod arbitrar ceva din forțele superioare". Acestea sunt îndrumări pe care le primește fiecare discipol ocult la începutul căii de la învățătorul său. Dacă le respectă, el se desăvârșește. Dacă nu le respectă, orice muncă va fi zadarnică. Ele sunt grele numai pentru acela care nu are răbdare și perseverență. Nu există alte piedici decât acelea pe care omul *însuși* și le pune în cale, și pe care oricine le poate ocoli, dacă într-adevăr vrea. Acest lucru trebuie accentuat mereu deoarece mulți își formează o idee cu totul greșită despre dificultățile căii oculte. Într-o anumită privință este mai ușor să parcurgi primele trepte ale acestei căi decât să faci față greutăților cotidiene ale vieții fără a urma disciplina ocultă. – În afară de aceasta, aici am dat numai astfel de exerciții, care nu sunt însoțite de nici un pericol pentru sănătatea corporală și sufletească a omului. Există desigur și alte căi care duc mai repede la țintă; dar cele descrise aici nu au nimic comun cu aceste căi, fiindcă acelea pot avea anumite efecte asupra omului, pe care un adevărat cercetător ocult experimentat le evită. Și deoarece se prezintă mereu în public fragmente din aceste căi, trebuie să atragem atenția cu toată seriozitatea asupra pericolului pe care îl prezintă urmarea lor. Din motive ce pot fi înțelese numai de către inițiați, *aceste* căi nu pot fi date publicității niciodată sub forma lor adevărată. Iar fragmentele care apar ici și colo nu pot duce la nimic bun, ci numai la ruina sănătății, a fericirii și a păcii sufletești. Cine nu vrea să se încredințeze unor puteri cu totul întunecate, despre a căror natură și origine adevărată nu poate ști nimic, acela să evite astfel de căi⁶.

Se poate spune câte ceva despre mediul în care e bine să se practice exercițiile disciplinei oculte. Căci mediul are o oarecare importanță. Totuși, lucrurile se prezintă diferit aproape pentru fiecare

---

⁶ În cartea fundamentală a lui Rudolf Steiner "Știința secretă în rezumat. Evoluția lumii și a omului" și în multe alte cărți și cicluri de conferințe sunt descrise puterile întunecate amintite aici. (n.trad.)

om. Cine face exercițiile într-un mediu îmbibat de interese egoiste, de exemplu de lupta modernă pentru existență, acela trebuie să fie conștient că aceste interese nu rămân fără înrăurire asupra dezvoltării organelor sale sufletești. Ce e drept, legile interioare ale acestor organe sunt atât de puternice încât această înrăurire nu poate fi prea vătămătoare. După cum crinul nu se preface în scaiete într-un mediu oricât de impropriu, tot astfel nici ochiul sufletește nu se poate dezvolta devenind altceva decât organul pentru care e destinat, chiar și atunci când acționează asupra lui interesele egoiste ale orașelor moderne. În orice caz este bine ca, din când în când, discipolul ocult să se înconjoare de pacea tăcută, de măreția și de farmecul naturii. Deosebit de favorizat este acela care poate urma disciplina ocultă în lumea verde a plantelor sau între munții însoriți, în mijlocul vieții simple. Într-o astfel de ambianță organele interioare se dezvoltă într-o armonie care niciodată nu poate lua naștere într-un oraș modern. O situație ceva mai bună decât a orășanului o are și acela care, cel puțin în timpul copilăriei, a respirat aerul pădurilor de brazi, a privit munții înzăpeziți și a observat viața liniștită a animalelor de pădure și a insectelor. Dar nici unul dintre cei cărora le e dat să trăiască în orașe, să nu negligeze să dea ca hrană organelor sale sufletești și spirituale în formare, învățăturile inspirate ale cercetării spirituale. Omul ai cărui ochi nu pot urmări în fiecare primăvară, zi de zi, verdele pădurilor, ar trebui să îi ofere inimii sale învățăturile sublimе din Bhagavad Gita, Evanghelia lui Ioan, Thomas de Kempis și descrierile rezultatelor științei spirituale. Multe căi duc spre culmea cunoașterii; o alegere justă însă este neapărat necesară. – Despre asemenea căi, inițiatul în știința ocultă poate spune multe lucruri care par stranii neinițiaților. Se poate, de pildă, ca cineva să fi înaintat mult pe calea ocultă. El se poate afla chiar înaintea deschiderii ochilor sufletești și a urechilor spirituale; și atunci are norocul să facă o călătorie pe marea liniștită sau, poate, chiar pe o mare agitată; un vâl cade de pe ochii săi sufletești: el devine dintr-odată clarvăzător. – Un altul a ajuns și el atât de departe încât nu trebuie decât să-i cadă vâlul de pe ochii sufletului; aceasta se întâmplă printr-o puternică lovitură

a destinului. Asupra altui om această lovitură ar fi avut drept urmare paralizarea forțelor sale, subminarea energiei sale; pentru discipolul ocult, ea devine prilej de iluminare. – Un al treilea stăruie răbdător; a stăruit ani de-a rândul, fără vreun rezultat vizibil. Stând tăcut în odaia liniștită, deodată se face lumină spirituală în jurul său; pereții dispar, devin transparenți sufletește și o lume nouă se deschide în fața ochiului său care vede, sau răsună în urechea sa spirituală care a început să audă.

CONDIȚIILE INSTRUCȚIEI ȘI EDUCAȚIEI OCULTE

Condițiile ce trebuie îndeplinite pentru a începe instrucția și educația ocultă nu sunt stabilite de cineva în chip arbitrar. Ele rezultă din natura științei oculte. După cum nimeni nu poate deveni pictor dacă nu vrea să pună mâna pe penel, tot așa nimeni nu poate primi o educație ocultă fără să îndeplinească condițiile pe care învățătorul ocult le prezintă ca cerințe necesare. În fond, învățătorul ocult nu poate da decât sfaturi. Și în felul acesta trebuie permise toate câte ni le spune el. El a parcurs căile pregătitoare pentru cunoașterea lumilor superioare. El știe din experiență ce este necesar. Depinde numai de *libera voință* a fiecăruia, dacă vrea sau nu să urmeze aceleași căi. Dacă cineva ar cere unui învățător să-i împărtășească exercițiile antrenamentului ocult, fără să vrea să îndeplinească condițiile, o asemenea atitudine ar semăna întru totul cu următoarea: învață-mă să pictez, dar scutește-mă de a atinge penelul. – Învățătorul spiritual nu poate oferi nimic, dacă nu-i vine în întâmpinare libera voință a primitorului. Trebuie să accentuăm însă că nu ajunge dorința obișnuită pentru cunoașterea superioară. Această dorință, firește, o vor avea mulți. Cine are *numai* această dorință, fără a vrea să îndeplinească condițiile *speciale* ale disciplinei oculte, acela, deocamdată, nu va putea ajunge la nici un rezultat. Să reflecteze asupra acestui lucru cei care se plâng că disciplina ocultă nu este ușoară. Cine nu poate sau nu vrea să îndeplinească condițiile sale severe, acela *trebuie* să renunțe *deocamdată* la disciplina ocultă. De fapt condițiile sunt *severe*, dar nu *dure*, deoarece împlinirea lor nu numai că poate, ci chiar trebuie să fie un act liber.

Pentru cel care nu se gândește la acest lucru, cerințele disciplinei oculte pot ușor să pară o constrângere a sufletului sau a conștiinței. Căci disciplina se întemeiază de fapt pe o dezvoltare a vieții *interioare*; prin urmare, învățătorul ocult trebuie să dea îndrumări

care se referă la această viață lăuntrică. Dar nu poate fi considerat drept constrângere ceea ce se cere a fi o urmare a unei decizii libere. – Dacă cineva ar pretinde învățătorului: împărtășește-mi tainele tale, dar lasă-mă să rămân la senzațiile, sentimentele și ideile mele obișnuite, i-ar cere ceva cu totul imposibil. El n-ar vrea atunci decât să-și satisfacă curiozitatea, setea de cunoaștere. Însă cu o astfel de mentalitate cunoașterea ocultă nu poate fi dobândită niciodată.

Vor fi expuse acum, pe rând, condițiile pentru discipolul ocult. Trebuie accentuat că pentru nici una din aceste condiții nu se cere o îndeplinire *totală*, ci numai *străduința* după o asemenea îndeplinire. Nimeni nu poate îndeplini *în întregime* aceste condiții; dar fiecare poate porni pe drumul îndeplinirii lor. Esențialul îl constituie voința, convingerea de a porni pe această cale.

Întâia condiție este: să ne îndreptăm atenția spre promovarea *sănătății* corporale și spirituale. Firește, cât de sănătos este un om nu depinde în primul rând de el. A năzui însă la promovarea acestei direcții, poate fiecare. Numai dintr-un om sănătos poate izvorî o cunoaștere sănătoasă. Disciplina ocultă nu respinge pe omul bolnav, dar ea trebuie să ceară ca discipolul să aibă voința de a trăi sănătos. – În această privință omul trebuie să ajungă la cea mai mare independență. Sfaturile bune pe care ni le dau alții, cel mai adesea fără să le cerem, sunt de obicei cu totul de prisos. Fiecare trebuie să se străduiască să aibă grijă singur de el însuși. – În domeniul fizic nu este vorba de altceva decât, mai ales, să ne ferim de influențele vătămătoare. Adeseori, pentru îndeplinirea îndatoririlor noastre, trebuie să ne impunem lucruri care nu sunt favorabile sănătății. Omul trebuie să înțeleagă că în anumite cazuri trebuie să pună datoria mai presus de grija pentru sănătate. Dar câte lucruri nu pot fi evitate cu o oarecare bunăvoință! Datoria, în multe cazuri, trebuie să stea mai presus decât sănătatea, adeseori mai presus decât viața; *plăcerea* însă, *niciodată*. Pentru el, plăcerea trebuie să fie numai un *mijloc* în slujba sănătății și vieții sale. Și în această privință este absolut necesar să fim cu desăvârșire cinstiți și sinceri cu noi înșine. Nu folosește la nimic să duci o viață ascetică, dacă ea izvorăște din motive asemănă-

toare cu ale altor plăceri. Cineva poate găsi satisfacție în ascetism, tot așa cum altul găsește în a bea vin. El nu poate spera însă ca acest fel de ascetism să-i folosească cu ceva la cunoașterea superioară. — Mulți pun pe seama condițiilor lor de viață tot ce, în aparență, îi împiedică să progreseze în această direcție. Ei spun: "În condițiile de viață în care mă găsesc nu mă pot dezvolta". Pentru mulți, în alte privințe, poate ar fi de dorit să-și schimbe condițiile de viață; în scopul practicării disciplinei oculte, nu e necesar nimănui să facă aceasta. În acest scop trebuie să facem pentru sănătatea noastră trupească și sufletească, atât cât e posibil în situația în care ne găsim. Orice muncă poate servi întregii omeniri; și este mult mai măreț din partea sufletului omenesc să înțeleagă cât e de necesară pentru omenire o muncă neînsemnată, poate chiar urâtă, decât să creadă: "această muncă este prea urâtă pentru mine, eu am o altă chemare". — Deosebit de importantă pentru discipolul ocult este străduința după deplina sănătate spirituală. O viață de sentiment și de gândire nesănătoasă ne abate întotdeauna de la calea care duce spre cunoștințele superioare. Gândirea clară, liniștită, percepția și simțirea sigură, constituie baza. Nimic să nu stea mai departe de discipolul ocult decât înclinația spre fantastic, spre nerăbdare, spre nervozitate, exaltare, fanatism. Să-și însușească o privire sănătoasă asupra tuturor împrejurărilor vieții; să se orienteze sigur în viață; cu calm, să lase lucrurile să-i vorbească și să acționeze asupra lui. Să se străduiască să facă față cerințelor vieții pretutindeni unde e necesar. În judecățile și sentimentele sale să evite orice exagerare și unilateralitate. Dacă discipolul ocult nu ar îndeplini această condiție, în loc să ajungă în lumi superioare, ar ajunge în lumea propriilor sale închipuiri; la el, în locul adevărului, ar conta părerile sale favorite. E mai bine pentru discipolul ocult să fie "chib-zuit" decât exaltat și fantast.

A doua condiție este ca discipolul să se simtă *parte* a întregii vieți. Îndeplinirea acestei condiții cuprinde multe. Dar fiecare om o poate îndeplini numai în felul său. Dacă sunt educator și elevul meu nu corespunde așteptărilor mele, sentimentul meu să nu se îndrepte, mai întâi, împotriva elevului, ci împotriva mea însumi. Trebuie să mă

simt în așa măsură una cu elevul meu, încât să mă întreb: "oare insuficiențele elevului nu sunt urmările propriei mele fapte?". În loc să-mi îndrept sentimentul împotriva lui, voi reflecta mai curând cum să mă comport eu însumi, pentru ca în viitor elevul să poată corespunde mai bine cerințelor mele. Pornind de la o astfel de mentalitate, întregul mod de gândire al omului se schimbă treptat. Faptul este valabil atât în lucrurile mici cât și în lucrurile mari. Fără o astfel de dispoziție de a vedea lucrurile, voi considera pe un criminal altfel decât din această dispoziție. Nu-l voi judeca, ci îmi voi spune: "Eu nu sunt decât un om, asemeni lui. *Poate* că numai prin educația pe care am primit-o, datorită împrejurărilor, am fost ferit de o soartă ca a lui". Voi ajunge atunci, fără îndoială, și la gândul că acest frate-om ar fi devenit altul, dacă dascălii care s-au ostenit cu mine s-ar fi ocupat și de el. Mă voi gândi că mie mi s-a dat ceva de care el a fost lipsit, că binele de care am eu parte îl datorez tocmai împrejurării că lui nu i-a fost dat. Atunci nu va fi departe de mine gândul că eu sunt numai o parte din omenirea întreagă, și că sunt *solidar și responsabil* pentru toate câte se întâmplă. Nu vrem să spunem că un asemenea gând ar trebui numaidecât transpus în fapte agitatoare. Trebuie însă cultivat, în tăcere, în suflet. El se va exprima apoi treptat și în purtarea exterioară a omului. Și în astfel de lucruri fiecare poate începe reforma numai de la sine însuși. Nu e de nici un folos să formulăm, pentru omenire, cerințe cu caracter general, în spiritul unor asemenea idei. Cum ar trebui să fie oamenii – despre aceasta putem să ne formăm ușor o părere; discipolul ocult însă lucrează în adâncime și nu la suprafață. De aceea ar fi cu totul greșit ca cerințele învățătorului ocult, indicate aici, să fie puse în legătură cu oarecari cerințe exterioare sau poate chiar politice, cu care disciplina spirituală nu poate avea nimic de a face. De regulă, agitatorii politici "știu" ce trebuie să "pretindă" celorlalți oameni; despre pretenții față de ei înșiși vorbesc mai puțin.

A treia condiție pentru educația ocultă stă în legătură directă cu cele de mai sus. Discipolul trebuie să lupte să se ridice la concepția că gândurile și sentimentele sale au pentru lume o însemnătate egală

cu cea a faptelor sale. Trebuie să ajung să recunosc că a-l urî pe semenul meu este tot atât de vătămător ca atunci când îl lovesc. Astfel, voi ajunge să știu că desăvârșindu-mă nu fac ceva numai pentru mine, ci și pentru lume. De pe urma sentimentelor și gândurilor mele curate, lumea are foloase la fel ca de pe urma purtărilor mele bune. Câtă vreme nu pot crede în această importanță universală a vieții mele lăuntrice, nu sunt apt pentru a fi discipol ocult. Abia atunci sunt pătruns de credința corectă a însemnătății pe care o are interioritatea mea, sufletul meu, când lucrez asupra lui ca și cum ar fi cel puțin tot atât de real ca lucrurile exterioare. Trebuie să admit că sentimentul meu are un efect așa cum are și fapta mâinilor mele.

Prin cele de mai sus am exprimat, de fapt, condiția a patra: însușirea ideii că ființa adevărată a omului nu se află în cele exterioare, ci în cele interioare. Cine se consideră numai un produs al lumii exterioare, un rezultat al lumii fizice, acela nu poate ajunge la nimic în disciplina ocultă. A te simți o ființă sufletesc-spirituală, constituie baza unei asemenea discipline. Cine ajunge până la asemenea sentimente, va fi în stare apoi să deosebească îndatorirea lăuntrică de succesul exterior. El învață să înțeleagă că una nu poate fi măsurată direct cu cealaltă. Discipolul ocult trebuie să găsească adevărata cumpănă între prescripțiile exterioare ale vieții și ceea ce recunoaște ca just pentru conduita sa. Să nu impună celor din jur ceva pentru care aceștia nu pot avea nici o înțelegere; dar totodată să fie și absolut liber de dorința de a face numai ceea ce poate fi recunoscut de cei din jur. Recunoașterea adevărurilor sale, trebuie să o caute exclusiv în vocea sufletului său cinstit, care se străduiește spre cunoaștere. Dar să *învețe* cât se poate de mult de la cei din jurul său, pentru a afla tot ce îi formează și tot ce este de folos. Astfel va dezvolta în sine ceea ce în știința ocultă se numește "cumpăna spirituală". Pe un taler al acesteia stă o "inimă deschisă" pentru trebuințele lumii exterioare, pe celălalt, "tărie lăuntrică și perseverență neclintită".

Cu acestea am indicat condiția a cincea: statornicia în îndeplinirea unei hotărâri odată luate. Nimic nu trebuie să-l abată pe discipol de la o hotărâre luată, decât numai constatarea că se află în eroare.

Fiecare hotărâre luată este o forță care, chiar și atunci când nu produce nemijlocit efectul dorit, acționează totuși în felul ei. Succesul este hotărâtor numai când acțiunea este întreprinsă din poftă nestăpânită. Dar toate acțiunile săvârșite din poftă, sunt fără valoare în fața lumii superioare. Numai *iubirea* pentru acțiune decide aici. Din această *iubire* trebuie să se dezvolte toate impulsurile care îl în-deamnă pe discipolul ocult la acțiune. Și atunci el nici nu va osteni să transpună mereu o hotărâre în faptă, oricâte insuccese ar avea. Ajunge astfel să nu aștepte mai întâi urmările *exterioare* ale faptelor sale, ci să-și găsească satisfacția în însăși săvârșirea faptelor. Va învăța să jertfească lumii faptele sale și chiar întreaga sa ființă, indife-rent de felul în care această lume va primi jertfa sa. Cel ce vrea să devină discipol ocult trebuie să se declare gata pentru un asemenea cult al jertfirii.

A șasea condiție este dezvoltarea sentimentului de *recunoștință* față de toate câte îi sunt date omului. Trebuie să știm că propria noastră existență este un dar al întregului cosmos. Câte nu sunt necesare pentru ca fiecare dintre noi să-și primească existența și să și-o poată duce! Câte nu datorăm noi naturii și celorlalți oameni! Către astfel de gânduri trebuie să aibă înclinare cei care doresc disciplina ocultă. Cine nu se poate dăruia unor astfel de gânduri, nu este în stare să dezvolte în sine acea *iubire atotcuprinzătoare*, care este necesară pentru a ajunge la cunoașterea superioară. Ceva ce nu iubesc, nu mi se poate revela. Și fiecare revelație trebuie să mă umple de recunoștință, deoarece prin ea eu devin mai bogat.

Toate condițiile numite trebuie să se unească într-o a șaptea: să luăm neconținut viața în sensul în care aceste condiții ne-o cer. Învățăcelul își creează astfel posibilitatea de a da o amprentă unitară vieții sale. Exteriorizările singulare ale vieții sale vor sta în armonie una cu alta, nu în contradicție. El va fi pregătit pentru liniștea la care trebuie să ajungă în timpul primilor pași în educarea ocultă.

Dacă cineva are voința serioasă și cinstită de a îndeplini condițiile arătate, atunci se poate hotărî pentru educația ocultă. El se va găsi pregătit să urmeze sfaturile prezentate. Multe din aceste sfaturi le vor

apărea unora ca ceva exterior. Un asemenea om va spune, probabil, că s-ar fi așteptat ca educarea să decurgă în *forme* mai puțin severe. Dar tot ce e launtric trebuie să se exprime în ceva exterior. Și așa cum un tablou este la fel de puțin prezent în spațiu, dacă el există doar în capul pictorului, la fel de puțin poate exista o educație ocultă fără expresie exterioară. Doar cei care nu știu că interiorul trebuie să se exprime în cele exterioare, prețuiesc mai puțin formele severe. Este adevărat că trebuie să ajungi la *spiritul* unui lucru, nu doar la forma lui. Dar așa cum forma nu e nimic fără spirit, tot așa spiritul ar rămâne fără fapte, dacă nu și-ar crea o formă.

Condițiile înfățișate sunt în stare să întărească suficient pe discipolul ocult, pentru a împlini și celelalte cerințe pe care disciplina spirituală trebuie să i le pună. Dacă îi lipsesc aceste condiții va șovăi în fața oricărei cerințe noi. Fără ele nu va putea avea încrederea necesară în oameni. Și tocmai pe încredere și iubire adevărată de oameni trebuie clădită orice străduință spre adevăr. Ea trebuie *întemeiată* pe acestea, cu toate că *nu-și* are originea în ele, ci poate izvorî numai din forța propriului nostru suflet. Și iubirea de oameni trebuie să se extindă, treptat, la iubire față de toate ființele, față de întreaga existență. Cine nu îndeplinește condițiile amintite, nu va avea deplină dragoste pentru munca constructivă și creatoare, și nici înclinarea de a se abține de la orice distrugere, de la orice nimicire ca atare. Discipolul ocult trebuie să devină astfel încât niciodată să nu distrugă ceva numai de dragul distrugerii, nici în acțiuni, dar nici în cuvinte, în sentimente sau în gânduri. El să se bucure de tot ce ia naștere, de tot ce e în devenire; și numai atunci să-și întindă el mâna pentru a distruge, când este și în stare ca din acea distrugere, și prin acea distrugere, să impulsioneze o viață nouă. Prin aceasta să nu se înțeleagă că discipolul ocult trebuie să stea și să privească cum se înmulțește răul; dar el trebuie să caute chiar și în rău acele părți prin care îl poate transforma în bine. El va înțelege tot mai limpede că cea mai bună combatere a răului și a imperfecțiunii este crearea binelui și a perfecțiunii. Discipolul ocult știe că din nimic nu se poate crea ceva, dar că imperfecțiunea poate fi transformată în perfecțiune. Cine

dezvoltă în sine înclinarea spre creație, va dobândi în curând și facultatea de a se comporta just față de rău.

Cine pornește pe calea unei discipline oculte trebuie să-și dea seama că prin ea se construiește, nu se distruge. De aceea el trebuie să aducă cu sine voința de a munci cinstit și cu tot devotamentul, și nu voința de a critica și de a distruge. Trebuie să fie capabil de *evlavie*, căci are de învățat ceea ce încă nu știe. Să privim cu evlavie, cele ce ni se descoperă. Muncă și evlavie: iată sentimentele fundamentale pe care discipolul ocult trebuie să le dezvolte. Câte unul va trebui să constate că nu progresează în disciplină, cu toate că, după părerea lui, este mereu activ. Aceasta din cauză că el nu a conceput în sens corect munca și evlavia. Munca pe care o întreprindem de dragul rezultatului va avea cel mai slab rezultat, iar învățământul care decurge fără evlavie ne va face să progresăm cel mai puțin. *Dragostea* de muncă, nu de succes, este singura care duce înainte. Și dacă elevul spiritual caută gândirea sănătoasă și judecata sigură, nu are de ce să-și micșoreze evlavia prin îndoială și neîncredere.

Nu vom ajunge la dependență servilă în judecăți, dacă unei comunicări, pe care o primim, nu-i opunem mai întâi propria noastră părere, ci evlavie tăcută și dăruire. Cei care au realizat ceva în domeniul cunoașterii, știu că datorează totul nu judecății personale încăpățănate, ci ascultării liniștite și prelucrării. – Trebuie să avem mereu în vedere că nu mai este necesar să învățăm ceea ce suntem deja în stare să apreciem. Prin urmare, dacă vrem *numai* să judecăm, atunci nu mai putem învăța nimic. În disciplina spirituală însă esențialul este să învățăm. Trebuie să fii pătruns cu totul de voința de a fi învățăcel. Dacă nu poți înțelege ceva, decât să condamni, mai bine nu judeca deloc. Lasă atunci înțelegerea pentru mai târziu. – Cu cât urcăm mai sus treptele cunoașterii, cu atât această ascultare calmă și cucernică este mai necesară. Întreaga cunoaștere a adevărului, întreaga viață și acțiune în lumea spiritului, devin în domeniile superioare mai subtile, mai gingașe, în comparație cu faptele rațiunii obișnuite și cu cele ale vieții în lumea fizică. Cu cât se lărgeste orizontul omului, cu atât acțiunile pe care le întreprinde devin mai sub-

tile. – Din această cauză ajung oamenii la "părerii" și "puncte de vedere" atât de diferite cu privire la domeniile superioare. În realitate, în privința adevărilor superioare există numai o părere. Putem ajunge la această *unică* părere, dacă ne-am ridicat prin muncă și evlavie până la contemplarea reală a adevărului. Poate ajunge la o părere care se abate de la cea adevărată numai acela care, nefiind îndeajuns pregătit, judecă după reprezentările sale favorite, după ideile lui obișnuite, etc. După cum cu privire la o teoremă matematică nu există decât o singură părere, tot așa este și cu privire la faptele lumilor superioare. Dar pentru a putea ajunge la o asemenea "părerere", trebuie mai întâi să ne pregătim. Dacă am vrea să ținem seama de acest fapt, atunci condițiile date de învățătorii oculte nu ar mai avea nimic surprinzător. Este absolut just că adevărul și viața superioară sălășluiesc în fiecare suflet omenesc, și că *fiecare* poate și trebuie să le găsească *el însuși*. Dar ele zac adânc, și din adâncurile în care se găsesc nu pot fi scoase decât după înlăturarea piedicilor. Cum anume trebuie făcut acest lucru, ne poate povățui numai cel care are experiență în știința secretă. Astfel de îndrumări ne dă știința spiritului. Ea nu impune un adevăr nimănui, nu propovăduiește nici o dogmă; ea arată însă o cale. Este adevărat că această cale ar putea-o găsi fiecare și singur, dar probabil numai după multe întrupări; prin disciplina spirituală se obține o scurtare a drumului. Prin aceasta omul ajunge mai repede la un punct din care poate conlucra în lumile în care, prin muncă spirituală, se promovează evoluția și binele omenirii.

Am indicat astfel lucrurile care trebuie comunicate în primul rând, cu privire la dobândirea experienței lumilor superioare. În capitolele următor vom continua aceste expuneri, arătând ce se petrece în componentele superioare ale naturii omenești (în organismul sufletească sau corpul astral și în spirit sau corpul gândurilor) în decursul acestei evoluții. Astfel, aceste comunicări vor fi puse într-o nouă lumină și vom putea să le pătrundem într-un sens mai adânc.

DESPRE UNELE EFECTE ALE INIȚIERII

Apartține principiilor de bază ale adevăratei științe oculte, ca cel care i se consacră, să o facă deplin conștient. Să nu întreprindă nimic, să nu facă nici un exercițiu despre care nu știe ce fel de efecte are. Un învățător ocult care dă cuiva un sfat sau o îndrumare, va spune întotdeauna și ce se produce, prin practicare, în trupul, sufletul sau spiritul celui ce aspiră la cunoașterea superioară.

Vom arăta acum unele efecte care se produc în sufletul discipolului ocult. Numai cine cunoaște lucruri ca acelea pe care le comunicăm aici, poate practica deplin conștient exercițiile care duc la cunoașterea lumilor suprasensibile. Și numai un asemenea om este un adevărat discipol ocult. Orice bâjbăială în întuneric este interzisă cu desăvârșire în adevăratul antrenament ocult. Cine nu vrea să urmeze disciplina cu ochii deschiși, poate deveni medium; nu poate ajunge însă clarvăzător în sensul științei oculte.

În omul care face în acest sens exercițiile descrise în capitolele precedente (pentru dobândirea cunoștințelor suprasensibile), se produc mai întâi anumite modificări în așa numitul organism sufletesc. Acesta poate fi perceput numai de clarvăzător. Acest organism poate fi comparat, mai mult sau mai puțin, cu un nor care luminează spiritual-sufletește, în mijlocul căruia se află corpul fizic al omului⁷. În acest organism, instinctele, pornirile, poftele, reprezentările ș.a.m.d. devin vizibile spiritual. Poftele senzuale, de exemplu, sunt percepute acolo ca radiații de culoare roșiatic închisă, având o anumită formă. Un gând pur, nobil, își găsește expresia într-o radiație roșiatic-violetă. Noțiunea precisă, concepută de un gânditor logic, este simțită ca o figură gălbuie cu contururi precise. Gândul tulbure al unui cap confuz apare ca o figură cu contururi nedefinite. Gânduri-

---

⁷ O descriere se găsește în lucrarea autorului intitulată "Theosofia".

le oamenilor cu păreri unilaterale, încăpățânate, apar imobile în conturul lor precis, pe când cele ale persoanelor cărora le sunt accesibile părerile altora, se arată în contururi mobile, care se transformă mereu, etc.⁸

Cu cât omul progresează în evoluția lui sufletească, cu atât se structurează mai regulat organismul său sufletesc. La omul cu o viață sufletească nedezvoltată, el este confuz, neorganizat. Dar chiar și într-un asemenea organism sufletesc nestructurat, clarvăzătorul poate percepe o formațiune care se distinge clar de mediul înconjurător. Ea se desfășoară din interiorul capului până în mijlocul corpului fizic. Se înfățișează ca un fel de corp independent ce are anumite organe. Acele organe despre care trebuie să vorbim în primul rând aici, vor fi percepute spiritual în apropierea următoarelor părți ale corpului fizic: primul între ochi, al doilea în apropierea laringelui, al treilea în regiunea inimii, al patrulea se află în vecinătatea așa numitului bazin gastric, al cincilea și al șaselea își au sediul în abdomen. Aceste organe sunt numite de ocultişti "roți" (chakre) sau "flori de lotus". Ele se numesc astfel din cauza asemănării cu niște roți sau flori; trebuie totuși să ne dăm seama că o astfel de expresie nu este cu mult mai potrivită ca denumirea de "aripile plămânilor", întrebuițată pentru cele două părți ale plămânilor. După cum în acest caz ne este clar că nu e vorba de "aripi", tot așa, și în cazul anterior, trebuie să ne gândim numai la o denumire prin comparație. La omul nedezvoltat, aceste "flori de lotus" au o culoare întunecată și sunt liniștite, nemișcate. La clarvăzător însă ele sunt în mișcare, nuanțate luminos în diferite culori. Și la medium întâlnim ceva asemănător, totuși altfel. Asupra acestui fapt nu insistăm aici. – Când un discipol ocult începe

---

⁸ În toate descrierile care urmează trebuie să avem în vedere că, de exemplu, prin "vederea" unei culori se înțelege o *vedere spirituală* (o contemplare). Când clarvăzătorul spune: "văd roșu", asta înseamnă: "am în domeniul sufletesc-spiritual o trăire, care se aseamănă cu trăirea pe care o am când sunt impresionat de culoarea roșie în domeniul fizic". Această expresie se întrebuițează numai deoarece clarvăzătorului îi este absolut natural, într-un asemenea caz, să spună: "văd roșu". Cine nu are în vedere aceasta, poate confunda ușor o viziune de culori cu o trăire clarvăzătoare.

exercițiile sale, primul efect este faptul că florile de lotus se luminează; mai târziu, ele încep să se rotească. Cu această rotire începe facultatea clarvederii. Căci aceste "flori" sunt organele senzoriale ale sufletului⁹. Iar rotirea lor este expresia faptului că se percepe în suprasensibil. Nimeni nu poate contempla ceva în suprasensibil, înainte de a-și fi dezvoltat în acest fel simțurile sale astrale.

Organul de simț spiritual care se găsește în apropierea laringelui face posibilă înțelegerea clarvăzătoare a *modului de gândire* al unei alte ființe sufletești, ne îngăduie și o privire mai adâncă în adevăratele legi ale fenomenelor naturii. – Organul din vecinătatea inimii deschide o cunoaștere clarvăzătoare a *ținutei morale* a altor suflete. Cine a dezvoltat acest organ poate cunoaște și anumite forțe mai adânci la animale și la plante. Prin simțul din apropierea așa zisului bazin gastric, dobândim cunoștințe despre *facultățile și talentele* sufletelor; putem pătrunde rolul pe care îl joacă în economia naturii animalele, plantele, pietrele, metalele, fenomenele atmosferice, etc.

Organul din apropierea laringelui are șaisprezece "petale" sau "spițe", cel din apropierea inimii, douăsprezece, cel ce stă în vecinătatea bazinului gastric, zece.

Anumite activități sufletești sunt în corelație cu dezvoltarea acestor organe de simț. Cine face aceste exerciții într-un anumit fel, contribuie cu ceva la dezvoltarea organelor senzoriale respective. Într-un trecut foarte îndepărtat, pe o treaptă timpurie de evoluție a omului, opt petale din "floarea de lotus cu șaisprezece petale" erau deja dezvoltate. La *această* dezvoltare, omul însuși nu a contribuit cu nimic. El le-a primit ca un dar natural, pe vremea când se găsea într-o stare de conștiință obscură, asemănătoare visului. Pe acea treaptă de evoluție a omenirii, ele erau în activitate. Totuși, felul acesta de activitate corespundea numai acelei stări de conștiință obscură. Mai târziu, când conștiința omului s-a luminat, petalele s-au întunecat și activitatea lor a încetat. Pe celelalte opt petale le poate

---

⁹ Ceea ce s-a spus în observația anterioară privitor la "vederea culorilor" este valabil și la perceperea "rotirii", la "florile de lotus" însele.

dezvolta omul însuși, prin exerciții conștiente. Prin aceasta, întreaga floare de lotus devine luminoasă și mobilă. De dezvoltarea fiecăreia din cele șaisprezece petale depinde dobândirea anumitor facultăți. Totuși, așa cum s-a amintit, omul nu poate dezvolta conștient decât opt din ele; celelalte opt apar apoi de la sine.

Dezvoltarea se desfășoară în felul următor. Omul trebuie să îngrijească și să dea atenție unor procese sufletești pe care, de obicei, le execută fără grijă și fără băgare de seamă. Există opt asemenea comportamente sufletești. Primul este modul cum ne însușim reprezentările. De obicei, în această privință, omul se lasă cu totul la voia întâmplării. El aude una sau alta, vede un lucru sau altul și, potrivit cu acestea, își formează noțiunile. Cât timp procedează astfel, floarea sa de lotus cu șaisprezece petale rămâne cu totul inactivă. Ea începe să funcționeze abia după ce omul va trece la o educare conștientă în această direcție. În acest scop, el trebuie să fie atent la reprezentările sale. Fiecare reprezentare trebuie să dobândească pentru el însemnătate. În ea trebuie să vadă un mesaj precis, o comunicare despre lucrurile lumii exterioare. Și să nu fie mulțumit de reprezentările care nu au o asemenea semnificație. Să-și conducă în așa fel viața ideilor, încât ele să devină o oglindă fidelă a lumii exterioare. Străduința sa să se îndrepte spre eliminarea din sufletul său a reprezentărilor eronate. – Al doilea proces sufletesc se referă, într-un sens asemănător, la hotărârile omului. Chiar pentru lucrurile cele mai neînsemnate, el să se hotărască numai după ce a chibzuit temeinic, deplin. Orice acțiune necugetată, orice faptă fără rost să le țină departe de sufletul său. Pentru toate câte le face să aibă motive bine cumpănite. Și să se abțină de la acțiunile către care nu îl îndeamnă un motiv temeinic. – Al treilea comportament se referă la vorbire. Din gura discipolului ocult să iasă numai ceea ce are rost și importanță. Orice vorbă rostită numai de dragul de a vorbi îl abate de la calea sa. Discipolul ocult să evite conversațiile obișnuite, în care se spun amestecat tot felul de lucruri, fără nici o noimă și fără discernământ. Aceasta, bineînțeles, nu înseamnă să se retragă din comunicare cu semenii săi. Tocmai în relațiile cu ceilalți oameni trebuie să-și dezvolte vorbirea sa, până

ajunge să fie plină de însemnătate. El nu refuză nici o convorbire, nici un răspuns, dar cugetă asupra lor, cântărindu-le în toate privințele. Niciodată nu vorbește neîntemeiat. El încearcă să nu vorbească nici prea mult, nici prea puțin. – Al patrulea comportament sufletesc este ordonarea acțiunii *exterioare*. Discipolul ocult încearcă să-și organizeze în așa fel acțiunile, încât ele să se potrivească cu acțiunile semenilor săi și cu evenimentele ce se petrec în jurul său. El abandonează activități care-i deranjează pe ceilalți, sau care sunt în contradicție cu ceea ce se petrece în jurul său. Încearcă să-și orânduiască în așa fel fapta încât aceasta să se integreze armonios în mediul său înconjurător, în condițiile sale de viață etc. Acolo unde este determinat de cauze exterioare să acționeze, va reflecta cu grijă cum ar putea el corespunde cât mai bine cerințelor. Acolo unde acționează din sine, el cumpănește urmările felului său de a acționa cu cea mai mare claritate. – Al cincilea comportament sufletesc pe care îl vom lua în considerare aici, constă în organizarea întregii vieți. Discipolul ocult încearcă să trăiască în conformitate cu natura și cu spiritul. El nu se pripește, dar nici leneș nu este. Excesul de zel și trândăvia îi sunt la fel de străine. El consideră viața ca un mijloc de a munci și își orânduiește existența în mod corespunzător. Îngrijirea sănătății, obiceiurile, etc. și le orânduiește în așa fel încât să rezulte o viață armonioasă. – Al șaselea comportament se referă la strădania omenească. Discipolul ocult își examinează facultățile, capacitățile și se comportă în sensul acestei cunoașteri de sine. El nu încearcă să facă ceva ce ar fi peste puterile sale; dar nici să nu neglijeze nimic din ceea ce îi stă în putere să facă. Pe de altă parte, își fixează țeluri ce stau în legătură cu idealurile, cu marile îndatoriri ale unui om. El nu se integrează fără să gândească, asemenea unei roți, în marele angrenaj al omenirii, ci caută să-și înțeleagă îndatoririle, să privească dincolo de viața de toate zilele. Se străduiește să-și îndeplinească îndatoririle din ce în ce mai bine, mai desăvârșit. – Al șaptelea comportament al vieții sufletești se referă la strădania de a învăța cât mai mult de la viață. Nimic nu trece pe lângă discipolul ocult fără să-i dea prilejul de a acumula experiență folositoare pentru viață. Dacă a făcut un lucru

greșit și imperfect, acesta va fi un stimulent ca mai târziu să îl făptuiască bine sau chiar perfect. Când îi vede pe alții acționând, îi observă cu atenție, în același scop. El încearcă să-și adune o bogată comoară de experiențe, la sfatul cărora să recurgă mereu. Și el nu face nimic fără să-și întoarcă privirea spre experiențele care-i pot fi de folos în hotărârile și acțiunile sale. – Al optulea, în sfârșit, este: din timp în timp discipolul ocult trebuie să privească în interiorul său; el trebuie să se adâncească în sine, să se sfătuiască serios cu sine însuși, să-și alcătuiască și să-și examineze principiile de viață, să-și perinde în gândire cunoștințele, să-și cumpănească îndatoririle, să reflecteze asupra cuprinsului și scopului vieții etc. Toate aceste lucruri au fost discutate deja în capitolele precedente. Aici le enumerăm în legătură cu dezvoltarea florii de lotus cu șaisprezece petale. Exersându-le, floarea de lotus cu șaisprezece petale devine din ce în ce mai desăvârșită. Căci de astfel de exerciții depinde dezvoltarea darului clarvederii. De pildă, cu cât ceea ce gândește și vorbește un om concordă mai bine cu fenomenele din lumea exterioară, cu atât mai repede se dezvoltă acest dar. Cine gândește sau vorbește neadevărul, omoară ceva în germenii florii de lotus cu șaisprezece petale. În această privință, iubirea de adevăr, sinceritatea, cinstea, sunt forțe constructive; minciuna, falsitatea, necinstea sunt forțe distructive. Și discipolul ocult trebuie să știe că aici nu este vorba numai de "intenții bune", ci de fapte reale. Dacă gândesc sau spun ceva ce nu concordă cu realitatea, distrug ceva în organul meu senzorial spiritual, chiar dacă cred că am cea mai bună intenție. E ca și în cazul copilului care se arde când bagă mâna în foc, chiar dacă aceasta se întâmplă din neștiință. – Practicarea în sensul caracterizat a exercițiilor sufletești discutate, face ca floarea de lotus cu șaisprezece petale să strălucească în culori splendide și să capete o mișcare regulată. – Totuși, trebuie să avem în vedere că darul clarvederii nu poate apare înainte ca sufletul să fi atins un anumit grad de dezvoltare. Câtă vreme îndeplinirea comportamentelor descrise cere o atenție deosebită, nu suntem încă îndeajuns de maturi și darul nu se va arăta. Câtă vreme trebuie să acordăm o atenție deosebită fenomenelor descrise, nu

suntem încă maturi. Abia după ce am ajuns atât de departe încât trăim modul descris ca pe o obișnuință, abia atunci se arată primele indicii ale clarvederii. Atunci îndeplinirea acestor cerințe nu va mai fi anevoioasă, ci va fi devenit un stil de viață de la sine înțeles. Nu e necesar să ne examinăm continuu, să ne îndemnăm mereu să trăim astfel. Totul trebuie să fi devenit obicei. – Există anumite îndrumări care duc pe o altă cale la dezvoltarea florii de lotus cu șaisprezece petale. Adevărata știință spirituală respinge toate aceste îndrumări. Căci ele duc la distrugerea sănătății trupești și la ruină morală. Ele sunt mai ușor de îndeplinit decât comportamentele sufletești descrise. Acestea din urmă cer timp îndelungat și trudă. Ele duc însă la o țintă sigură și nu pot decât să fortifice moral.

Dezvoltarea schimonosită a unei flori de lotus, în cazul apariției unei anumite clarvederi, duce nu numai la iluzii și reprezentări fantastice, ci chiar la rătăcire și slăbiciune morală în viața obișnuită. Printr-o asemenea dezvoltare, omul poate deveni fricos, invidios, vanitos, arogant, încăpățânat etc., în timp ce mai înainte nu avea nici unul din aceste defecte. – Am spus că opt din cele șaisprezece petale ale florii de lotus erau deja dezvoltate într-un trecut îndepărtat și că în disciplina ocultă acestea reapar de la sine. În strădaniile sale discipolul trebuie să dea acum toată atenția celorlalte opt petale. La inițierea greșită reapar cu ușurință numai petalele anterior dezvoltate, iar cele noi, care trebuie dezvoltate, rămân pipernicite. Acesta e cazul îndeosebi atunci când, în disciplină, nu se dă suficientă atenție gândirii logice, raționale. Este de cea mai mare însemnătate faptul ca discipolul să fie un om cu judecată, care să țină la gândirea clară. Și tot atât de important este ca discipolul să tindă spre cea mai mare claritate în vorbire. Oamenii care încep să presimtă ceva din suprasensibil, vorbesc bucuros despre aceste lucruri. Prin aceasta ei își opresc această evoluție corectă. Cu cât vorbim mai puțin despre aceste lucruri, cu atât este mai bine. Abia acela care a ajuns la un anumit grad de claritate, abia acela să vorbească. – La începutul disciplinei, discipolii oculti sunt uimiți cât de puțin "curioși" sunt cei deja educați spiritual, față de comunicările trăirilor lor. Cel mai sănătos pentru ei

ar fi să păstreze deplină tăcere cu privire la trăirile lor, și să nu discute nimic altceva decât în ce măsură le-a reușit să facă exercițiile, sau să urmeze îndrumările primite. Căci cel care este deja educat spiritual, are cu totul alte mijloace de a sesiza progresele discipolilor, decât comunicările lor directe. Prin astfel de comunicări, cele opt petale în discuție, ale florii de lotus cu șaisprezece petale se învârtosează întotdeauna câte puțin, în timp ce ele ar trebui să se mențină fragede și mlădioase. Pentru a lămuri aceasta vom da un exemplu. Acest exemplu nu-l vom da din domeniul suprasensibilului ci, pentru o mai mare claritate, din acela al vieții obișnuite. Să presupunem că aud o veste și îmi formez numaidecât o părere despre ea. La puțin timp după aceea, primesc despre același lucru o nouă știre, care nu concordă cu cea dintâi. Prin aceasta sunt nevoit să-mi modific părerea deja formată. Urmarea este o influență nefavorabilă asupra florii mele de lotus cu șaisprezece petale. Cu totul altfel ar fi fost dacă, de la început, aș fi rămas în expectativă, abținându-mă de la o judecată prematură, dacă aș fi "tăcut" lăuntric, în gândire, și exterior, în vorbire, asupra întregii probleme, până ce aș fi dobândit puncte de sprijin sigure pentru judecata mea. Precauția în formarea și exprimarea judecăților devine treptat o caracteristică deosebită a discipolului ocult. În schimb, crește receptivitatea sa față de impresii și față de experiențele pe care le lasă să se perinde în tăcere prin fața sa, pentru a-și crea cât mai multe puncte de sprijin, pentru cazul în care trebuie să judece o problemă. Ca o consecință a unei asemenea precauții, în petalele florii de lotus apar nuanțe albastri-roșiatice și roz, în timp ce altfel apar nuanțe de un roșu închis și portocaliu.

Asemănător florii de lotus cu șaisprezece petale¹⁰ se formează și floarea de lotus cu douăsprezece petale, din apropierea inimii. Într-un stadiu trecut al evoluției omului, jumătate din numărul petale-

---

¹⁰ În condițiile pentru dezvoltarea "florii de lotus cu șaisprezece petale", cunoscătorii vor regăsi instrucțiunile pe care Buda le-a dat discipolilor săi pentru urmarea "căii". Totuși, aici nu e vorba să propovăduim "budismul", ci să descriem condițiile dezvoltării care rezultă direct din știința spiritului. Coincidența lor cu anumite învățături ale lui Buda nu împiedică să fie, *in sine*, adevărate.

lor acestei flori de lotus erau deja existente și în activitate. De aceea aceste șase petale nu trebuie să fie dezvoltate în mod deosebit în disciplina ocultă; ele apar de la sine și încep să se rotească atunci când se lucrează la celelalte șase. Pentru promovarea acestei evoluții, omul trebuie să dea din nou, în mod conștient, o direcție precisă anumitor activități sufletești.

Trebuie să ne dăm seama că percepțiile diferitelor simțuri spirituale sau sufletești au un caracter diferit. Floarea de lotus cu douăsprezece petale mijlocește o altă percepție decât cea cu șaisprezece petale. Cea din urmă percepe figuri suprasensibile. Felul de a gândi al unui suflet, legile după care se desfășoară un fenomen al naturii se arată florii de lotus cu șaisprezece petale sub chipul unor figuri. Acestea nu sunt însă formațiuni încremenite, liniștite, ci forme mobile, pline de viață. Clarvăzătorul la care s-a dezvoltat acest simț poate numi pentru fiecare gând, pentru fiecare lege naturală, o formă în care acestea se exprimă. Un gând de răzbunare, de pildă, se îmbracă într-o figură asemănătoare unei săgeți, zimțată, un gând binevoitor are adeseori înfățișarea unei flori care se deschide ș.a.m.d. Gândurile precise, pline de înțeles, sunt regulate, simetrice; noțiunile neclare au contururi încrețite. – Prin floarea de lotus cu douăsprezece petale obținem cu totul alte percepții. Putem caracteriza aproximativ aceste percepții numindu-le căldură sufletească și răceală sufletească. Un clarvăzător înzestrat cu acest organ simte cum, din figurile pe care le percepe prin floarea de lotus cu șaisprezece petale, emană căldură sau răceală sufletească. Să presupunem că un clarvăzător ar fi dezvoltat numai floarea de lotus cu șaisprezece petale, nu însă și pe cea cu douăsprezece. Atunci, în cazul unui gând binevoitor, el ar vedea numai figura descrisă mai sus. Un altul, care a dezvoltat ambele simțuri, remarcă aici și acele emanații ale gândului care nu pot fi caracterizate decât drept căldură sufletească. – Să remarcăm, numai în treacăt, că în disciplina ocultă niciodată un simț nu se dezvoltă fără celălalt, așa încât descrierea de mai sus trebuie luată doar ca ipoteză lămuritoare. – Prin dezvoltarea florii de lotus cu douăsprezece petale, clarvăzătorului i se deschide și o înțelegere profundă a fenomenelor

naturii. Tot ce se bazează pe creștere, dezvoltare, radiază căldură sufletească; tot ce e cuprins de pieire, distrugere, decădere emană răceală sufletească.

Dezvoltarea acestui simț poate fi promovată în felul următor. Întâi, discipolul spiritual va urmări ordonarea cursului gândirii sale (așa numitul control al gândurilor). Așa cum floarea de lotus cu șaisprezece petale se dezvoltă prin gânduri adevărate, pline de sens, tot astfel și floarea de lotus cu douăsprezece petale se dezvoltă prin stăpânirea lăuntrică a cursului gândurilor. Gândurile rătăcitoare, care nu se îmbină cu sens, în mod logic, ci sunt legate absolut întâmplător laolaltă, strică forma acestei flori de lotus. Cu cât gândurile decurg mai mult unul dintr-altul, cu cât înlăturăm din cale orice element nellogic, cu atât acest organ senzorial primește forma sa corespunzătoare. Când discipolul ocult aude gânduri nelogice, el lasă numaidecât să-i treacă prin cap cele juste. Să nu se retragă lipsit de iubire din mijlocul unui mediu poate nellogic, pentru a-și favoriza evoluția. Să nu simtă în sine nici pornirea de a corecta numaidecât tot ce este nellogic în jurul său. Va căuta mai curând ca în interiorul său, în deplină tăcere, să dea o direcție logică și conformă realității, gândurilor care îl asaltează dinafară. Și se străduiește să păstreze această direcție întotdeauna în gândurile proprii. – În al doilea rând, va căuta să aducă o consecvență asemănătoare în acțiuni (controlul acțiunilor). Ori-ce nestatornicie, orice dizarmonie în acțiuni, cauzează pieirea florii de lotus despre care am vorbit. Dacă discipolul ocult a înfăptuit ceva, el își orientează în așa fel fapta următoare încât ea să decurgă logic din prima. Cine acționează astăzi în alt sens decât ieri, nu-și va dezvolta niciodată simțul caracterizat. – Cea de a treia este educarea stăruinței. Discipolul ocult nu se lasă abătut printr-o influență sau alta de la o țintă pe care și-a fixat-o, atâta timp cât poate socoti această țintă ca justă. – Pentru el piedicile sunt un îndemn de a le învinge, iar nu un motiv de a se opri. – A patra însușire este îngăduința (toleranța) față de oameni, față de alte ființe, chiar și față de fapte. Discipolul ocult își înăbușă orice critică de prisos îndreptată împotriva imperfecțiunii și a răului, căutând mai curând să înțeleagă toate câte îl în-

tâmpină. Așa cum soarele nu își abate lumina de la cei răi, nici discipolul nu-și abate interesul său înțelegător. Când discipolului ocult i se întâmplă vreun necaz, el nu se pierde în judecăți defavorabile, ci întreprinde cele necesare și caută, în limita puterilor sale, să întoarcă necazul în bine. Nu judecă alte păreri doar din punctul său de vedere, ci caută să se transpună în situația celuiilalt. – A cincea însușire este nepărtinirea față de fenomenele vieții. În această privință se mai vorbește și de "credință" sau "încredere". Discipolul ocult întâmpină cu această încredere pe fiecare om, pe fiecare ființă. Iar în acțiunile sale el se umple cu asemenea încredere. Când i se comunică ceva, nicio dată nu-și zice: asta nu o cred, fiindcă este în contradicție cu părerile mele de până acum. Mai degrabă este gata să-și examineze în orice moment și să-și corecteze propriile păreri în funcție de altele noi. Rămâne mereu receptiv pentru toate câte îl întâmpină. Și are încredere în eficacitatea acțiunilor pe care le întreprinde. El alungă din ființa lui șovăiala și îndoiala. Dacă are o intenție, are și credința în forța acestei intenții. O sută de insuccese nu-i pot răpi această credință. Ea este "credința care poate muta munții din loc". – A șasea însușire este dobândirea unui anumit echilibru al vieții (calm). Discipolul ocult se străduiește să-și păstreze dispoziția calmă orice l-ar întâmpina în viață, fie suferință, fie bucurie. El se dezobișnuiește de a oscila între "a chiui de bucurie" și a fi "întristat de moarte". Nenorocirea, pericolul, îl găsesc tot atât de înarmat ca și fericirea și prosperitatea.

În cele descrise mai sus, cititorii scrierilor de știință spirituală găsesc enumerate așa-numitele "șase însușiri" pe care trebuie să și le dezvolte omul care tinde către inițiere. Aici am expus legătura lor cu organul sufletesc numit floarea de lotus cu douăsprezece petale. – Educația ocultă poate da din nou îndrumări speciale care duc la dezvoltarea acestei flori de lotus dar, și în acest caz, dezvoltarea formei regulate a acestui organ senzorial superior depinde de dobândirea însușirilor enumerate. – Dacă această dezvoltare este neglijată, acest organ devine o caricatură. Și astfel, la realizarea unei anumite clarviziuni în această direcție, s-ar putea ca însușirile amintite, în loc de bine, să se întoarcă în rău. Omul poate deveni deosebit de intolerant,

fricos și repulsiv față de lumea înconjurătoare. Poate dobândi, de pildă, o anumită sensibilitate pentru mentalitatea altor suflete și, din această cauză, să fugă de ele sau să le urască. Se poate întâmpla ca, din cauza răcelii sufletești care îl cuprinde la păreri care i se opun, nici să nu le poată asculta, sau să se comporte în mod respingător.

Dacă, pe lângă cele spuse, discipolul ocult aplică anumite prescripții pe care le poate primi numai oral de la învățătorul ocult, atunci are loc o accelerare corespunzătoare în dezvoltarea florii de lotus. Totuși, instrucțiunile date aici ne introduc pe deplin în adevărata disciplină ocultă. Organizarea vieții în sensul arătat este folosită chiar și aceleia care nu vrea sau nu poate urma o disciplină ocultă. Căci efectele asupra organismului sufletesc apar în orice caz, chiar dacă aceasta se întâmplă mai încet. Iar pentru discipolul ocult respectarea acestor principii este absolut necesară. Dacă el ar încerca o educare ocultă fără a le urma, ar putea pătrunde în lumile superioare doar cu ochiul gândirii defectuos; și atunci, în loc să cunoască adevărul, ar fi supus numai amăgirilor și iluziilor. Într-o anumită privință, el ar deveni clarvăzător; dar, în fond, ar fi prada unei orbiri mai mari decât înainte. Căci înainte cel puțin stătea ferm în lumea fizică și avea în ea un anumit sprijin; acum însă vede dincolo de lumea fizică și ajunge să se îndoiască de ea, înainte de a putea sta sigur într-o lume superioară. Se poate întâmpla, apoi, să nu mai deosebească adevărul de eroare și să piardă orice orientare în viață. — Tocmai din acest motiv, *răbdarea* este atât de necesară în acest domeniu. Trebuie să avem mereu în vedere că știința spiritului *nu are dreptul* să continue cu îndrumările ei, când nu există voința deplină de a dezvolta normal "florile de lotus". S-ar dezvolta adevărate caricaturi ale acestor flori, dacă ar fi aduse la *maturitate* înainte ca ele să-și fi dobândit în liniște *forma* corespunzătoare. Căci instrucțiunile speciale ale științei spirituale provoacă *maturizarea*, forma însă o capătă prin felul de viață amintit.

Cultivarea sufletului, necesară dezvoltării florii de lotus cu zece petale, este deosebit de gîngășă. Fiindcă aici este vorba de a învăța cum să stăpânești în mod conștient chiar impresiile simțurilor. Pentru

clarvăzătorul începător acest lucru este absolut necesar. Numai prin aceasta va fi în măsură să evite un izvor de nenumărate iluzii și acțiuni spirituale arbitrare. De obicei omul nu-și dă seama ce lucruri îi stăpânesc inspirațiile, amintirile și nici cum iau naștere acestea. Să luăm următorul caz. Cineva călătorește cu trenul. El este preocupat de un gând. Dintr-odată gândurile sale iau o cu totul altă întorsătură. Își amintește de o trăire pe care a avut-o înainte cu mulți ani și o împletește cu gândurile de acum. N-a observat însă că ochii săi erau îndreptați spre fereastră și privirea sa a întâlnit o persoană ce semăna cu o alta, care era întrețesută în trăirea de care și-a amintit. Ceea ce el a văzut nu se ridică în conștiința sa, ci numai efectul. Astfel, el va crede că amintirea acelei persoane i-a venit în minte "ca de la sine". Câte nu se petrec în viață în acest fel! Multe lucruri, pe care le-am trăit sau le-am citit, se amestecă în viața noastră fără ca noi să devenim conștienți de înlănțuirea dintre ele. Cineva, de pildă, nu poate suferi o anumită culoare; el nu știe însă că aceasta se datorează faptului că învățătorul, care îl chinuise cu mulți ani în urmă, purta o haină de aceeași culoare. Nenumărate iluzii se întemeiază pe asemenea înlănțuiri. Multe lucruri se imprimă în sufletul nostru fără să se încorporeze și conștiinței noastre. Se poate întâmpla următorul caz. Cineva citește într-un ziar despre moartea unei personalități cunoscute. El afirmă cu toată tăria că a presimțit această moarte deja "ieri", deși nu auzise și nu văzuse nimic ce l-ar fi putut duce la acest gând. Și este adevărat; "ieri", ca "de la sine" i-a venit gândul că acea personalitate va muri. Un singur lucru a pierdut din vedere. "Ieri", cu câteva ore înainte de a-i fi venit gândul, fusese în vizită la un cunoscut. Pe masă se afla un ziar. Nu a citit nimic din el. Dar, inconștient, ochii săi au căzut pe știrea despre grava îmbolnăvire a personalității despre care este vorba. El nu a devenit conștient de impresia avută. Efectul ei a fost însă "presimțirea". – Dacă reflectăm asupra acestor lucruri, ne putem da seama ce izvor imens de iluzii și fantasme rezidă în astfel de situații. Și acest izvor trebuie astupat de acela care vrea să-și dezvolte floarea de lotus cu zece petale. Căci prin această floare de lotus pot fi percepute însușiri adânc ascunse ale sufletului.

Dar în adevărul acestor percepții putem avea încredere numai după ce ne-am eliberat cu totul de iluziile descrise mai sus. În acest scop e necesar să devenim stăpâni pe impresiile care ne vin din lumea exterioară. Trebuie să ajungem ca impresiile pe care nu *vrem* să le primim, într-adevăr nici să nu le primim. O asemenea facultate poate fi cultivată numai printr-o puternică viață lăuntrică. Trebuie să stea în puterea noastră să ne lăsăm impresionați numai de lucrurile asupra cărora ne îndreptăm atenția, și să ne sustragem, într-adevăr, impresiilor spre care nu ne îndreptăm luarea aminte în chip voit. Ceea ce vedem, trebuie să *vrem* să vedem, iar spre ceea ce nu ne îndreptăm atenția, trebuie, în fapt, să fie inexistent pentru noi. Cu cât devine mai vie, mai energică munca lăuntrică a sufletului, cu atât mai mult vom reuși să realizăm aceasta. – Discipolul ocult trebuie să evite să privească și să asculte în mod distrat. Pentru el să fie prezente numai acele lucruri sau fenomene către care își îndreaptă auzul sau privirea. Trebuie să se exerseze ca, în cea mai mare învălmășeală, să nu audă nimic, dacă nu *vrea* să audă; să-și facă ochiul insensibil pentru lucrurile spre care nu își îndreaptă intenționat privirea. Trebuie să fie înconjurat ca de o platoșă sufletească față de toate impresiile inconștiente. – Îndeosebi asupra vieții de gândire va trebui să-și îndrepte luarea aminte. El își propune un gând și se străduiește să cugete mai departe numai lucrurile pe care le poate lega de acest gând, în mod cu totul conștient și în deplină libertate. El respinge inspirațiile întâmplătoare. Dacă vrea să lege un gând de altul, reflectează cu grijă ca să-și dea seama de unde s-a apropiat celălalt gând. – El merge și mai departe. Dacă are, de pildă, o anumită antipatie față de ceva, o combate și caută să stabilească un raport *conștient* față de acest lucru. Pe această cale, în viața sa sufletească se amestecă tot mai puține elemente inconștiente. Numai printr-o asemenea autoeducație severă primește floarea de lotus cu zece petale forma pe care trebuie să o aibă. Viața sufletească a discipolului ocult trebuie să devină o viață în atenție, iar cele asupra cărora nu vrea sau nu trebuie să-și îndrepte atenția, trebuie să știe să le țină într-adevăr departe de el. – Dacă acestei autodiscipline i se alătură o meditație care corespunde

îndrumărilor științei spirituale, atunci floarea de lotus din apropierea bazinului gastric ajunge la maturitate în mod just și, ceea ce, prin organele senzoriale spirituale descrise mai înainte, avea numai formă și căldură, capătă acum lumină și culoare spirituală. Și prin aceasta se descoperă, de pildă, talente și facultăți ale sufletelor, forțe și însușiri ascunse ale naturii. Aura de culori a ființelor vii devine prin aceasta vizibilă; realitățile care ne înconjoară își revelează astfel calitățile lor sufletești. – Vom admite că tocmai în evoluția pe acest tărâm este necesară grija cea mai mare, căci jocul amintirilor inconștiente este aici deosebit de viu. Dacă nu ar fi așa, mulți oameni ar poseda organul spiritual de care vorbim, căci el apare aproape imediat ce omul a dobândit în așa măsură stăpânire asupra impresiilor simțurilor sale, încât acestea să nu mai fie supuse decât atenției sau neatenției sale. Acest organ sufletesc rămâne inactiv doar atâta vreme cât puterea simțurilor exterioare îl ține înăbușit și în letargie.

Mai greu decât floarea de lotus descrisă se dezvoltă floarea de lotus cu șase petale, de la mijlocul corpului. Căci pentru această dezvoltare discipolul trebuie să tindă, prin conștiința de sine, la o perfectă stăpânire a omului întreg, astfel încât corpul, sufletul și spiritul să-i fie într-o desăvârșită armonie. Funcțiunile trupului, înclinațiile și pasiunile sufletului, gândurile și ideile spiritului, trebuie aduse laolaltă într-o desăvârșită armonie. Trupul trebuie înnobilat și purificat atât de mult, încât organele lui să nu mai tindă spre nimic ce nu ar fi în slujba sufletului și a spiritului. Sufletul să nu fie îmboldit de trup spre pofte și pasiuni care se găsesc în opoziție cu gândirea pură și nobilă. Spiritul să nu fie nevoit să stăpânească cu îndatoririle și legile sale, ca un zbir, sufletul, ci acesta să urmeze din înclinare liberă îndatoririle și legile spiritului. Îndatorirea să nu planeze asupra discipolului ca un lucru căruia i se supune silit, ci ca un lucru pe care îl îndeplinește fiindcă îl iubește. Discipolul ocult trebuie să dezvolte un suflet liber, care stă în echilibru între senzorial și spiritual. Trebuie să ajungă atât de departe încât să se poată dăruia în voie senzorialității sale, fiindcă aceasta este atât de purificată încât și-a pierdut puterea de a-l mai trage în jos. Să nu mai trebuiască să-și înfrâneze pasiunile,

fiindcă acestea urmează de la sine ceea ce este just. Cât timp omul mai are nevoie să se constrângă pentru a se înfrâna, nu poate fi discipol ocult pe o anumită treaptă a evoluției. O virtute pe care o ai numai dacă te constrângi, este încă fără valoare pentru disciplina ocultă. Câtă vreme mai ai încă în tine o poftă, ea îți tulbură dezvoltarea spirituală, chiar dacă te forțezi să nu o satisfaci. Și este totuna dacă acea poftă aparține mai mult trupului, sau mai mult sufletului. Dacă cineva, de pildă, evită un anumit excitant pentru ca, lipsindu-se de plăcere, să se purifice, atunci asta îi ajută numai în cazul în care trupul său nu suferă din cauza abținerii. Dacă, dimpotrivă, trupul său ar suferi, aceasta ar fi o dovadă că trupul *pofteste* excitantul, iar abținerea este fără valoare. În acest caz s-ar putea ca omul să trebuiască neapărat să renunțe deocamdată la ținta urmărită și să aștepte până se vor ivi condiții trupești mai favorabile pentru el, poate abia într-o altă viață. În anumite situații, o renunțare înțeleaptă este o cucerire cu mult mai mare decât aspirația către un lucru care, în împrejurările date, nu poate fi atins. Într-adevăr, o asemenea renunțare înțeleaptă promovează cu mult mai mult evoluția decât contrariul.

Cine a dezvoltat floarea de lotus cu șase petale ajunge în legătură cu ființe care aparțin lumilor superioare, însă numai atunci când aceste ființe își manifestă existența în lumea sufletească. Disciplina ocultă nu recomandă dezvoltarea acestei flori de lotus înainte ca discipolul să fi progresat îndeajuns pentru a-și putea înălța *spiritul* într-o lume și mai înaltă. Această intrare în lumea spirituală propriu-zisă trebuie să însoțească întotdeauna dezvoltarea florilor de lotus. Altminteri discipolul ajunge la confuzie și nesiguranță. De fapt, el ar învăța să *vadă*, însă i-ar lipsi facultatea de a interpreta just cele văzute. În cele ce ni se cer pentru dezvoltarea florii de lotus cu șase petale se află și o anumită garanție împotriva confuziei și a instabilității. Căci nu va putea fi pus cu ușurință în încercătură cel care a dobândit echilibrul perfect între senzorialitate (trup), pasiune (suflet) și idee (spirit). Cu toate acestea, dacă prin dezvoltarea florii de lotus cu șase petale omul ajunge să perceapă ființe dotate cu viață și independență, ființe care aparțin unei lumi total diferite de lumea

simțurilor sale fizice, el are nevoie de o garanție mai mare. Pentru a avea siguranță în aceste lumi, nu-i ajunge numai dezvoltarea florilor de lotus, ci trebuie să aibă la dispoziție organe și mai înalte. Se va vorbi acum despre dezvoltarea acestor organe și mai înalte; apoi va putea fi vorba și despre celelalte flori de lotus, precum și despre o altă organizare a corpului sufletesc¹¹.

*

Dezvoltarea corpului sufletesc, așa cum tocmai a fost descrisă aici, dă omului puțină de a percepe fenomene suprasensibile. Însă celui care vrea să se orienteze într-adevăr în această lume, nu-i e îngăduit să se oprească pe această treaptă de evoluție. Nu este de ajuns doar mobilitatea florilor de lotus. Omul trebuie să fie în stare să dirijeze și să stăpânească, independent și pe deplin conștient, mișcarea organelor sale spirituale. Altminteri ar deveni o minge în mâinile unor forțe și puteri exterioare. Ca să nu devină asta, el trebuie să-și dobândească facultatea de a percepe așa numitul "cuvânt interior". Pentru a ajunge la aceasta nu trebuie dezvoltat numai corpul sufletesc, ci și corpul eteric. Este vorba de corpul subtil care se înfățișează clarvăzătorului ca un fel de dublu al corpului fizic. El este o treaptă intermediară între corpul fizic și corpul sufletesc¹². Cel înzestrat cu facultatea clarvederii poate să facă abstracție, deplin conștient, de corpul fizic al unui om pe care îl are în fața lui. Pe o treaptă mai înaltă, acest lucru nu este nimic altceva decât un exercițiu de atenție de pe o treaptă inferioară. După cum omul își poate abate atenția de la un lucru pe care îl are în fața sa, așa încât acesta nu mai este prezent pentru el, tot astfel clarvăzătorul poate scoate cu desăvârșire din câmpul percepției sale un obiect fizic, așa încât acest obiect devine

---

¹¹ Este de la sine înțeles că expresia "corp sufletesc" (ca și multe altele din știința spiritului) conține o contradicție. Totuși, întrebuițăm această expresie, deoarece cunoașterea clarvăzătoare percepe o realitate pe care omul o trăiește în domeniile spiritului în mod asemănător felului cum percepe trupul în lumea fizică.

¹² A se compara această expunere cu descrierea dată de autor în cartea "Theosophie".

pentru el absolut transparent din punct de vedere fizic. Dacă face această experiență cu un om care se află în fața lui, atunci în fața ochiului său sufletesc rămâne așa numitul corp eteric, în afară de corpul sufletesc, care este mai mare decât ambele, și care le și pătrunde pe amândouă. Corpul eteric are *aproximativ* mărimea și forma corpului fizic, așa încât umple aproape același spațiu pe care îl ocupă și corpul fizic. El este o formațiune extrem de gingaș și subtil organizată¹³.

Culoarea sa fundamentală este alta decât vreuna din cele șapte culori conținute în curcubeu. Cine-l poate vedea, face cunoștință cu o culoare inexistentă de fapt pentru observația sensibilă. Ea poate fi oarecum comparată cel mult cu culoarea florii proaspete de piersic. Dacă vrem să observăm numai corpul eteric, atunci, printr-un exercițiu de atenție la fel ca cel indicat mai sus, trebuie să scoatem din câmpul observației și corpul sufletesc. Dacă nu facem asta, aspectul corpului eteric se modifică datorită corpului sufletesc care-l pătrunde în întregime.

La om, părțile corpului eteric sunt într-o continuă mișcare. Nenumărați curenți îl străbat în toate direcțiile. – Prin acești curenți se întreține și se reglementează viața. Toate corpurile *vii* posedă un asemenea corp eteric. Îl au și plantele și animalele. Observatorul atent descoperă urmele lui chiar și în minerale. – La început, curenții și mișcările amintite sunt cu totul independente de voința și conștiința omului, tot așa cum activitatea inimii sau a stomacului din corpul fizic nu depind de voința sa. – Această independență se păstrează atâta vreme cât omul nu începe să-și facă o educație în scopul dobândirii facultăților suprasensibile. Căci, pe o anumită treaptă, dezvoltarea superioară constă tocmai în faptul că mișcărilor și curenților corpului eteric, ce se desfășoară independent de conștiința noastră, li se alătură curenți și mișcări pe care omul le provoacă în mod conștient.

---

¹³ Îi rog pe fizicieni să nu se împiedice de expresia "corp eteric". Prin cuvântul "eter" se indică doar subtilitatea formațiunii în discuție. Cele descrise aici nu trebuie puse deloc în legătură cu "eterul" ipotetic din fizică.

Când discipolul a ajuns atât de departe în instruirea ocultă încât florile de lotus, caracterizate în capitolele precedente, încep să se pună în mișcare, atunci el a realizat în parte condițiile care provoacă curenți și mișcări cu totul precise în corpul său eteric. Scopul acestei evoluții este formarea, în regiunea inimii fizice, a unui fel de centru, din care să pornească curenți și mișcări de cele mai felurite forme și culori spirituale. În realitate, acest centru nu este un simplu punct, ci o formațiune extrem de complicată, un organ minunat. El luminează și sclipește spiritual în culorile cele mai felurite, prezentând forme de mare regularitate, care se pot modifica cu repeziciune. Alte forme și alți curenți de culoare pornesc, din acest organ, spre părțile restului corpului, pe care chiar îl depășesc, străbătând și luminând întregul corp sufletesc. Cei mai însemnați curenți merg însă la florile de lotus. Ei străbat fiecare petală a acestor flori și le reglează rotația; apoi se revarsă în afară prin vârfurile petalelor, pentru a se pierde în spațiul exterior. Cu cât un om este mai evoluat, cu atât e mai mare spațiul în care se răspândesc acești curenți.

Floarea de lotus cu douăsprezece petale stă într-o deosebit de intimă legătură cu centrul pe care l-am descris. Curenții se revarsă direct în această floare. Curenții trec prin ea, pe de o parte spre floarea de lotus cu șaisprezece petale și cu două petale, iar pe de altă parte (în jos) spre florile de lotus cu opt, șase și patru petale. În această ordonare stă motivul pentru care, în disciplina ocultă, trebuie acordată o grijă cu totul deosebită dezvoltării florii de lotus cu douăsprezece petale. Dacă greșim cu ceva la dezvoltarea acestei flori, atunci dezvoltarea întregului aparat ar fi greșită. – Din cele spuse ne putem da seama cât este de gingașă și de intimă disciplina ocultă și cât de exact trebuie să procedăm, pentru ca totul să se desfășoare în mod corespunzător. De aici rezultă, bineînțeles, și faptul că poate vorbi despre instrucțiuni pentru dezvoltarea facultăților suprasensibile numai acela care a experimentat asupra lui toate câte vrea să le dezvolte în altul, și care este în situația de a ști dacă instrucțiunile sale duc la rezultate cu totul corecte.

Dacă discipolul spiritual urmează instrucțiunile care i se dau, el provoacă în corpul său eteric curenți și mișcări ce sunt în armonie cu legile și evoluția lumii căreia îi aparține omul. De aceea îndrumările sunt întotdeauna o copie a marilor legi ale evoluției lumii. Ele constau în amintitele exerciții de meditație și de concentrare, precum și din alte exerciții asemănătoare care, aplicate just, conduc la efectele descrise. La anumite răstimpuri discipolul spiritual trebuie să-și pătrundă sufletul în întregime cu conținutul exercițiilor, să se umple lăuntric cu totul de ele. Disciplina începe cu exerciții simple, potrivite înainte de toate să adâncească și să interiorizeze gândirea intelectuală și rațională a capului. Această gândire devine astfel liberă și independentă de toate impresiile și experiențele sensibile. Ea este concentrată *într-un punct* ce se află cu totul în stăpânirea omului. Prin aceasta se creează un centru *provizoriu* pentru curenții corpului eteric. La început acest centru nu se află încă în regiunea inimii, ci în cap. Clarvăzătorul îl percepe drept punctul de pornire al mișcărilor. Numai acea disciplină ocultă are succes deplin, care creează mai întâi acest centru. Dacă centrul s-ar dezvolta de la început în regiunea inimii, clarvăzătorul începător ar putea arunca, firește, anumite priviri în lumile superioare; însă nu ar putea dobândi o înțelegere justă a legăturii dintre aceste lumi superioare și lumea noastră sensibilă. Iar aceasta este o necesitate *absolută* pentru omul aflat pe actuala treaptă de evoluție a lumii. Nu este îngăduit clarvăzătorului să devină un visător; el *trebuie* să-și păstreze ferm pământul sub picioare.

După ce s-a consolidat îndeajuns centrul din cap, el se deplasează mai departe în jos, și anume, în regiunea laringelui. Această deplasare este provocată prin continuarea exercițiilor de concentrare. Atunci mișcările corpului eteric radiază din această regiune. Ele iluminează spațiul sufletesc din jurul omului.

Continuarea exercițiilor îl face capabil pe discipolul ocult să determine el însuși poziția corpului său eteric. Această poziție era înainte dependentă de forțele ce vin din afară și care pornesc din corpul fizic. Prin continuarea evoluției sale, omul devine capabil să-și îndrepte corpul eteric în toate direcțiile. Această facultate este condiți-

onată de curenții care se revarsă aproximativ de-a lungul mâinilor și care își au centrul în floarea de lotus cu două petale, din regiunea ochilor. Toate acestea se realizează prin faptul că radiațiile, care pornesc din laringe, se plăsmuiesc în forme rotunde, din care o parte merg spre floarea de lotus cu două petale, pentru a lua drumul de-a lungul mâinilor, sub formă de curenți ondulatorii. – O altă consecință constă în faptul că acești curenți se ramifică și se divizează în modul cel mai subtil și dau naștere unei urzeli care, asemănătoare cu o plasă (retină), devine limita corpului eteric. În timp ce mai înainte acesta nu avea nici o limitare spre exterior, așa încât curenții de viață ieșeau și pătrundeau în el direct din oceanul general al vieții, acum influențele din afară trebuie să străbată această piele. Ca urmare, omul devine senzitiv la acești curenți *exteriori*. Îi devin perceptibili. – Acum a sosit și timpul ca întreg sistemul de curenți și de mișcări să-și primească centrul în regiunea inimii. Aceasta se produce tot prin continuarea exercițiilor de concentrare și meditare. S-a atins astfel treapta pe care omul este dotat cu "*cuvântul interior*". De aici înainte toate lucrurile primesc pentru om o nouă semnificație. Într-un anumit sens, ele devin audibile spiritual în ființa lor cea mai lăuntrică; ele vorbesc omului despre natura lor propriu-zisă. Curenții caracterizați îl pun pe discipol în legătură cu interiorul lumii căreia îi aparține. El începe să simtă viața lumii înconjurătoare și poate face ca ea să răsună în mișcările florilor sale de lotus.

Cu aceasta, omul intră în lumea spirituală. Odată atinsă această treaptă, el dobândește o nouă înțelegere pentru învățăturile propovăduite de marii învățători ai omenirii. Cuvântările lui Buda și Evangheliile, de pildă, acționează acum într-un fel nou asupra lui. Ele îl pătrund cu o fericire pe care nu o bănuise mai înainte. Căci sunetele cuvintelor lor urmează mișcările și ritmurile pe care discipolul le-a dezvoltat în sine. Acum poate și, *nemijlocit*, că oameni ca Buda sau ca Evangheliștii nu înfățișează revelațiile *lor*, ci pe acelea pe care le-au primit din ființa cea mai lăuntrică a lucrurilor. – Atenționăm aici asupra unui fapt care nu poate fi înțeles decât ținând seama de cele de mai sus. Oamenii culturii noastre moderne nu înțeleg prea

bine numeroasele repetiții din cuvântările lui Buda. Aceste repetiții, pentru discipolul ocult, devin ceva asupra căruia el zăbovește bucuros cu simțul său lăuntric. Căci ele corespund anumitor mișcări ritmice din corpul eteric. Dăruindu-li-se în perfectă liniște interioară discipolul provoacă un acord armonios cu aceste mișcări. Și deoarece aceste mișcări sunt o copie a anumitor ritmuri cosmice care, de asemenea, în anumite puncte, reprezintă repetiții și reîntoarceri regulate la cele din trecut, ascultând predicile lui Buda, omul ajunge la o trăire a legăturilor sale cu misterele lumii.

În știința spiritului se vorbește despre *patru* însușiri pe care trebuie să le dobândească omul pe așa numita cale a încercărilor, pentru a se putea ridica la cunoaștere superioară. *Prima* dintre aceste însușiri este facultatea de a discerne în gândire realitatea de aparență, adevărul de simpla părere. A *doua* însușire este justa prețuire a adevărului și a realității față de aparență. A *treia* facultate constă în exercitarea celor șase însușiri amintite deja în capitolul precedent: controlul gândurilor, controlul acțiunilor, perseverența, toleranța, credința și calmul. A *patra* însușire este iubirea pentru libertate lăuntrică.

A înțelege numai cu rațiunea cuprinsul acestor însușiri, nu folosește la nimic. Ele trebuie încorporate în așa măsură sufletului, încât să devină *obișnuințe* lăuntrice. Să luăm de pildă prima însușire: a discerne adevărul de aparență. Omul trebuie să se educe în așa fel încât, la fiecare lucru pe care îl întâlnește, să distingă, ca de la sine, între ceea ce este neesențial și ceea ce are însemnătate. Ne putem educa astfel numai dacă, la observarea lumii exterioare, în liniște și răbdare deplină, facem repetat încercările în acest scop. În cele din urmă, privirea se va ancora în chip natural de ceea ce este adevărat, așa cum înainte își afla satisfacția în cele neesențiale. "Tot ce-i vremelnic, e numai simbol"¹⁴ – acest adevăr devine o convingere naturală a sufletului. La fel va trebui să se procedeze și cu celelalte patru însușiri amintite.

---

¹⁴ Chorus mysticus, trad. L. Blaga, Faust, ESPLA, Buc. 1955 (n. red.).

Subtilul corp eteric al omului se modifică într-adevăr sub înrâurirea acestor patru obișnuințe ale sufletului. Prin cea dintâi, prin "deosebirea adevărului de aparență", ia naștere amintitul centru din cap și se pregătește cel din laringe. Pentru dezvoltarea *propriu-zisă*, sunt atunci negreșit necesare exercițiile de concentrare de care am vorbit mai sus. Ele dezvoltă, iar cele patru obișnuințe maturizează. – După ce a fost pregătit centrul din regiunea laringelui prin justa *apreciere* a adevărului față de aparența neesențială, se produce acea stăpânire liberă a corpului eteric de care am amintit, precum și învelirea și limitarea lui cu rețeaua asemănătoare cu țesutul retinian. Dacă omul s-a ridicat până la o asemenea apreciere, îi devin perceptibile, treptat, realitățile spirituale. Să nu creadă însă că are de îndeplinit numai fapte ce apar valoroase aprecierii raționale. Cea mai mică acțiune, fiecare faptă oricât de mică a mâinilor sale, are o însemnătate anume în economia generală a întregului lumii, și nu trebuie decât să avem o *conștiență* despre această însemnătate. Nu este vorba de *subestimare*, ci de *justa apreciere* a faptelor zilnice ale vieții. – Despre cele șase virtuți, din care se compune însușirea a treia, am vorbit deja. Ele sunt în legătură cu dezvoltarea florii de lotus cu douăsprezece petale din regiunea inimii. De fapt, într-acolo trebuie dirijat, așa cum am arătat, curentul de viață al corpului eteric. Însușirea a patra: *aspirația spre eliberare*, slujește apoi la maturizarea organului eteric din apropierea inimii. Odată ce această însușire a devenit obișnuință sufletească, omul se *eliberează* de toate câte sunt în legătură *numai* cu facultățile firii lui personale. El încetează să mai privească lucrurile din punctul *său* de vedere particular. Dispar granițele sinei sale strâmte, care îl încătușau în acest punct de vedere. Tainele lumii spirituale obțin cale de intrare spre interiorul său. Aceasta este eliberarea. Căci cătușele amintite îl constrâng pe om să vadă ființele și lucrurile în funcție de natura sa personală. Discipolul ocult trebuie să devină independent, să se *elibereze* de acest mod personal de a vedea lucrurile.

Din cele descrise se poate vedea că instrucțiunile ce provin din știința spiritului acționează determinant asupra naturii celei mai lăuntrice a omului. Iar îndrumările privitoare la cele patru însușiri sunt

astfel de instrucțiuni. Într-o formă sau alta, le întâlnim în toate concepțiile spirituale despre lume. Nu dintr-un sentiment obscur întemeietorii acestor concepții au dat oamenilor astfel de îndrumări. Ei au făcut aceasta mai degrabă fiindcă erau mari inițiați. Ei au formulat prescripțiile lor morale pornind de la cunoaștere. Știau cum acționează aceste prescripții asupra naturii mai subtile a omului, și voiau ca adepții lor să dezvolte treptat această natură. A trăi în sensul unor astfel de concepții despre lume înseamnă să lucrezi la propria ta desăvârșire spirituală. Și numai dacă omul face acest lucru el slujește întregii lumi. A te desăvârși nu este deloc egoism. Căci omul nedesăvârșit este și un slujitor nedesăvârșit al omenirii și al lumii. Servim cu atât mai bine lumea, cu cât suntem mai desăvârșiți. Aici se potrivește proverbul: "Când trandafirul se împodobește înflorind, se împodobește și grădina".

Datorită acestui fapt, întemeietorii celor mai însemnate concepții despre lume sunt marii inițiați. Ceea ce vine de la ei, se revarsă în sufletele oamenilor. Și prin aceasta, odată cu omenirea progresează întregul univers. Inițiații au lucrat cu totul conștient la acest proces de evoluție a omenirii. Conținutul îndrumărilor lor îl înțelegem numai dacă avem în vedere faptul că aceste îndrumări sunt scoase din cunoașterea celei mai lăuntrice naturi umane. Inițiații erau mari *cunoscători* și, pornind de la cunoașterea lor, au formulat idealurile omenirii. Omul se apropie însă de acești conducători atunci când se ridică, în propria sa evoluție, până la înălțimea lor.

Când corpul eteric al unui om a început să se dezvolte în felul descris anterior, atunci i se deschide o viață cu totul nouă. Și trebuie să primească, prin disciplina ocultă, la timpul potrivit, explicațiile care îl ajută să se poată orienta just în această nouă viață. El vede, de exemplu, prin floarea de lotus cu șaisprezece petale, figuri ale unei lumi superioare. Acum trebuie să-și poată da seama cât de diferite sunt aceste figuri, după cum sunt provocate de un obiect sau altul, de o ființă sau alta. Primul lucru spre care își poate îndrepta atenția este faptul că el poate exercita, într-un anumit fel, prin gândurile și sentimentele sale, o puternică influență asupra unor figuri, asupra altora

deloc sau numai în mică măsură. O categorie de figuri se modifică imediat dacă la apariția lor contemplatorul are gândul: "aceasta este frumoasă", și apoi, în decursul contemplării, modifică acest gând în următorul: "aceasta este folositoare". – Îndeosebi figurile care provin de la minerale sau de la obiecte artificiale au particularitatea de a se modifica sub înrâurirea fiecărui gând, a fiecărui sentiment cu care contemplatorul le întâmpină. În mai mică măsură se modifică figurile care corespund plantelor; și într-o măsură și mai redusă, acelea care corespund animalelor. Și aceste figuri sunt mobile și pline de viață. Dar această mobilitate provine numai în parte de la gândurile și senzațiile omului; pe de altă parte, ea este provocată de cauze asupra cărora omul nu are nici o influență. Înăuntrul acestei lumi de figuri, apar un fel de forme care se sustrag, la început, aproape complet vreunei influențe din partea omului. Discipolul ocult se poate convinge că aceste figuri nu provin nici de la minerale, nici de la obiecte artificiale și nici de la plante sau de la animale. Pentru a fi pe deplin lămurit, el trebuie să contemple acum figurile care știe că sunt provocate de sentimentele, pornirile, pasiunile, etc. celorlalți oameni. Dar și cu privire la aceste figuri poate constata că gândurile și sentimentele sale au o oarecare influență asupra lor, chiar dacă ea este relativ mică. În lumea figurilor va rămâne întotdeauna un rest asupra căruia influența omului este extrem de redusă. – La începutul drumului discipolului ocult, acest rest constituie o mare parte din ceea ce de fapt el vede. Asupra naturii acestei părți se poate lămuri numai dacă se observă pe *sine însuși*. Află acum figurile pe care le produce el însuși. Ceea ce el face, vrea sau dorește, etc. se exprimă în aceste figuri. O pornire ce se află în el, o poftă pe care o are, o intenție pe care o nutrește, etc. – toate acestea se exteriorizează în astfel de figuri. Într-adevăr, întreg caracterul său se imprimă într-o asemenea lume de figuri. Prin urmare, omul poate exercita prin gândurile și sentimentele sale conștiente o influență asupra tuturor figurilor care nu pornesc de la el însuși; asupra acelor figuri, însă, pe care le provoacă în lumea superioară prin propria sa ființă, el nu mai are nici o influență, după ce aceste figuri au fost create datorită lui. Din cele

spuse reiese, de asemenea, că în contemplarea superioară interiorul omenesc, lumea proprie de porniri, pofte și idei se arată în figuri *exterioare*, exact așa ca și celelalte obiecte și ființe. Lumea interioară devine, pentru cunoașterea superioară, o parte a lumii exterioare. Așa cum, în lumea fizică, ar fi înconjurat din toate părțile de oglinzi și și-ar putea vedea imaginea trupului, tot astfel îl întâmpină pe om, într-o lume superioară, ființa sa sufletească, ca imagine oglindită.

Pe această treaptă de evoluție, a sosit pentru discipolul ocult momentul în care învinge iluzia ce provine din mărginirea sa personală. Acum poate observa ca lume exterioară ceea ce este înlăuntrul personalității sale, după cum, mai înainte, observa drept lume exterioară ceea ce acționa asupra simțurilor sale. Astfel învață treptat, prin experiență, să se comporte cu sine așa cum se comportase mai înainte cu ființele din jurul lui.

Dacă vederea omului s-ar deschide în această lume spirituală înainte de a fi îndeajuns de pregătit cu privire la natura acestei lumi, el ar sta, la început, în fața tablourilor caracterizate ale propriului său suflet ca în fața unei enigme. Figurile propriilor sale porniri și pasiuni îl întâmpină aici în forme pe care el le percepe ca animale sau, mai rar, și ca figuri omenesti. Cu toate că figurile de animale ale acestei lumi nu sunt niciodată exact la fel ca acelea din lumea fizică, ele au totuși o asemănare vagă cu acestea. Observatorii neexperimentați le vor confunda. – Când pătrundem în această lume, trebuie să ne însușim un fel cu totul nou de a judeca. Căci făcând abstracție de faptul că lucrurile ce aparțin, de fapt, interiorului omenesc apar ca lume exterioară, ele mai apar acum și ca oglindire a ceea ce sunt cu adevărat. Dacă, de pildă, privim aici o cifră, ea trebuie citită ca oglindire, invers. De exemplu, 265 înseamnă aici, de fapt, 562. O sferă o vedem ca și cum am fi în centrul ei. Prin urmare, trebuie să traducem întâi în mod just această contemplare launtrică. Dar și însușirile sufletești ni se arată ca oglinziri. O dorință legată de un lucru exterior se arată ca o figură care înaintează spre acela care dorește. Pasiunile, care își au sediul în natura inferioară a omului, pot lua forme de animale sau forme asemănătoare, care se năpustesc asupra

omului. În realitate, aceste pasiuni tind în afară; ele își caută obiectul satisfacerii în lumea exterioară. Dar această căutare în afară se arată în *oglundire* ca un atac îndreptat împotriva purtătorului acelei pasiuni.

Dacă înainte de a se ridica la contemplarea superioară, discipolul ocult a învățat să-și cunoască însușirile printr-o autoobservare tăcută și obiectivă, atunci, în clipa în care interiorul său i se înfățișează ca imagine exterioară, va afla puterea și curajul de a se comporta just față de ceea ce contemplă. Oamenii care nu-și cunosc îndeajuns propriul lor interior printr-o asemenea autoexaminare, nu se vor recunoaște în imaginile propriei lor oglindiri, și vor considera apoi aceste imagini drept realități străine de ființa lor. Privind, ei chiar se vor înfricoșa și, neputând suporta priveliștea, își vor zice că totul nu este decât un produs al fanteziei, care nu poate duce la nimic. În amândouă cazurile, prin atingerea prematură a unei anumite trepte de evoluție, omul s-ar așeza singur, în mod fatal, în calea dezvoltării sale superioare.

Pentru a pătrunde în domeniile superioare, este absolut necesar ca discipolul ocult să treacă prin contemplarea spirituală a propriului său suflet. Căci în propria lui sine are el acel element spiritual-sufletesc pe care îl poate judeca cel mai bine. Dacă și-a însușit mai întâi în lumea fizică o cunoaștere temeinică despre personalitatea sa, atunci când *imaginea* acestei personalități îl va întâmpina pentru *întâia dată* în lumile superioare, el le va putea compara pe ambele. El poate compara cele superioare cu ceva ce îi este cunoscut, și poate porni astfel de la o temelie solidă. Dimpotrivă, dacă l-ar mai întâmpina multe alte ființe spirituale, el nu ar putea să-și formeze, la început, nici o idee precisă despre particularitățile și natura lor. Ar simți curând cum pierde pământul de sub picioare. De aceea, nu se poate sublinia îndeajuns faptul că drumul sigur spre lumile superioare este acela care pornește de la cunoașterea și evaluarea temeinică a propriei ființe.

Așadar omul întâlnește mai întâi, pe drumul său spre lumile superioare, *imagini* spirituale. Căci realitatea care corespunde acestor

imagini se află chiar *în el însuși*. Discipolul ocult trebuie să fie îndeajuns de matur pentru ca, pe această primă treaptă de dezvoltare, să nu pretindă realități grosiere, ci să se străduiască să privească imaginile ca fiind realitatea justă. Dar *înlăuntrul* acestei lumi de imagini va învăța în curând să cunoască ceva nou. *Sinea sa inferioară* este prezentă în fața lui numai ca imagine oglindită; în mijlocul acestei imagini oglindite, apare însă realitatea adevărată a *sinei superioare*. Din imaginea personalității inferioare se ridică și devine vizibilă figura Eului spiritual. Și abia de la aceasta din urmă se ȧes firele către alte realități spirituale superioare.

Acum a sosit timpul când trebuie folosită floarea de lotus cu două petale din regiunea ochilor. Când ea începe să se rotească, omul dobândește facultatea de a-și pune Eul superior în legătură cu entitățile spirituale superioare. Curenții care pornesc de la această floare de lotus se mișcă în așa fel spre realitățile superioare, încât mișcările corespunzătoare îi sunt pe deplin conștiente omului. – Așa cum lumina face vizibile ochiului obiectele fizice, tot astfel acești curenți fac vizibile ființele spirituale ale lumilor superioare.

Prin adâncirea în ideile care își au originea în știința spiritului, în reprezentările care conțin adevăruri fundamentale, discipolul învață să pună în mișcare și să dirijeze curenții florii de lotus din regiunea ochilor.

Pe această treaptă a evoluției se arată în mod cu totul deosebit valoarea forței de judecată sănătoasă, disciplinarea clară, logică, a gândirii. Trebuie doar să ne gândim că Eul superior, care până atunci dormita în om ca germen, inconștient, se naște acum la o existență conștientă. Nu e vorba doar de o naștere simbolică, ci avem de a face cu o *naștere* în lumea spirituală în adevăratul înțeles al cuvântului. Și ființa care se naște, Eul superior, pentru ca ea să fie viabilă, trebuie să vină pe lume cu toate organele și aptitudinile necesare. Așa cum natura trebuie să aibă grijă ca un copil să vină pe lume cu urechi și cu ochi bine formați, tot așa legile evoluției personale ale unui om trebuie să poarte de grijă ca *sinea sa superioară* să intre în existență înzestrată cu facultățile necesare. Și aceste legi, care se îngrijesc de

dezvoltarea organelor superioare ale spiritului însuși, nu sunt altele decât legile sănătoase ale rațiunii și ale moralei din lumea fizică. Așa cum se dezvoltă copilul în sânul mamei, tot așa se dezvoltă omul spiritual în sinea fizică. Sănătatea copilului atârna de acțiunea normală a legilor naturii în sânul matern. Sănătatea omului spiritual este condiționată în același fel de legile înțelegerii obișnuite și de rațiunea activă în viața fizică. Cine nu trăiește și nu gândește sănătos în lumea fizică, nu poate dezvolta o Sine superioară sănătoasă. Viața trăită în conformitate cu legile naturii și ale rațiunii este temelia oricărei adevărate evoluții spirituale. Așa cum copilul trăiește deja în pântecul mamei în conformitate cu forțele naturii, pe care le va percepe după naștere cu organele sale senzoriale, tot așa trăiește Sinea superioară a omului după legile lumii spirituale încă în decursul existenței fizice. Și așa cum copilul își asimilează energiile corespunzătoare dintr-un simțământ vital obscur, tot așa își poate însuși omul forțele lumii spirituale înainte de a se naște Sinea sa superioară. Da, el *trebuie* să facă aceasta, dacă vrea ca Sinea superioară să vină în lume ca o ființă deplin dezvoltată. Nu ar fi just dacă cineva ar spune: nu pot primi învățăturile științei spirituale înainte de a vedea eu însumi realitățile suprasensibile. Căci fără o adâncire în cercetarea spirituală, el nu poate nicidecum ajunge la adevărata cunoaștere superioară. Ar fi atunci în situația copilului din pântecul mamei care ar refuza să utilizeze forțele ce îi vin prin mamă, și ar vrea să aștepte până ce și le va procura el însuși. Așa cum embrionul află prin instinctul său vital justetea celor ce i se oferă, tot așa află adevărul învățăturilor științei spirituale omul care nu a ajuns încă la vederea superioară. Există o înțelegere a acestor învățături, care se întemeiază pe sentimentul pentru adevăr și pe o rațiune clară, sănătoasă, multilaterală, înțelegere pe care omul o poate avea chiar dacă nu vede încă realitățile spirituale. Omul trebuie să învețe mai întâi cunoștințele mistice și să se pregătească, tocmai prin această asimilare de cunoștințe, pentru contemplare. Un om care ar ajunge la contemplarea spirituală înainte de a-și fi însușit, în acest fel, învățăturile științei spirituale, s-ar asemana unui copil care s-ar naște cu ochi și cu urechi, dar fără creier. Înain-

tea lui s-ar întinde întreaga lume de culori și de sunete însă el ar fi complet dezorientat.

Deci, ceea ce omul înțelegea mai înainte ajutat de sentimentul său pentru adevăr, de intelectul și rațiunea sa, devine trăire personală pe treapta descrisă a discipolatului ocult. Acum are o cunoaștere nemijlocită a Sinei sale superioare. Și află că această Sine superioară stă în legătură cu ființele spirituale de ordin superior și formează o unitate cu ele. El vede, așadar, că sinea inferioară își are originea într-o lume superioară. Și acum i se arată că natura sa superioară supraviețuiește celei inferioare. De aici înainte poate deosebi el însuși natura sa vremelnică de cea durabilă. Aceasta nu înseamnă nimic altceva decât că ajunge să înțeleagă prin proprie contemplare învățătura despre întruparea (încarnarea) Sinei superioare în Sinea inferioară. Acum îi este clar că el este integrat unei ordini spirituale superioare, că însușirile sale, destinele sale, sunt cauzate de această ordine. El învață să cunoască *legea vieții sale*, Karma. Recunoaște că Sinea lui inferioară, așa cum își constituie ea existența prezentă, este numai una din formele pe care le poate îmbrăca ființa sa superioară. Și vede înaintea sa posibilitatea de a lucra asupra lui din Sinea superioară, pentru ca să devină din ce în ce mai desăvârșit. De aici înainte el este în stare să înțeleagă și marile deosebiri dintre oameni, în ce privește gradul lor de perfecțiune. Vede că există oameni care îi sunt superiori, oameni care au atins deja treptele pe care el trebuie să le urce. Recunoaște că învățăturile și faptele unor asemenea oameni își au originea în inspirații venite dintr-o lume superioară. Aceasta o datorează primei sale priviri în lumea superioară. Ceea ce numim "mari inițiați ai omenirii", încep acum să devină, pentru el, realitate.

Acestea sunt darurile pe care discipolul le datorează acestei trepte a evoluției sale: pătrunderea în misterele Sinei superioare, în învățătura despre întruparea sau încarnarea acestei Sine superioare într-una inferioară; în legea după care viața în lumea fizică se reglementează conform cauzalității spirituale – legea Karmei – și, în sfârșit, în existența marilor inițiați.

De aceea, despre un discipol, care a atins această treaptă, se spune că i-a dispărut cu desăvârșire *îndoiala*. Dacă mai înainte a putut să-și însușească o credință clădită pe temelii raționale și pe o gândire sănătoasă, în locul acestei credințe apare acum cunoașterea deplină și înțelegerea contemplativă care nu mai poate fi clintită de nimic.

Religiile au dat în ceremoniile, sacramentele și riturile lor imagini exterior vizibile ale anumitor fenomene și ființe spirituale superioare. Numai cine nu a pătruns în adâncurile marilor religii, le poate nesocoti. Dar acela care privește el însuși în realitatea spirituală, va înțelege și marea însemnătate a slujbelor religioase exterior vizibile. Atunci, pentru el, serviciul religios devine o imagine a comunicării sale cu lumea spirituală supraordonată.

Vedem astfel în ce fel a devenit discipolul ocult într-adevăr un om nou prin atingerea acestei trepte. Treptat se poate maturiza în așa măsură, încât să dirijeze, prin curenții corpului său eteric, elementul superior al vieții și să dobândească, prin aceasta, o înaltă libertate față de corpul său fizic.

MODIFICĂRI ÎN VIAȚA DE VIS A DISCIPOLULUI OCULT

Un semn că discipolul a ajuns pe treapta de evoluție descrisă în capitolul precedent, sau că o va atinge în curând, îl constituie modificarea ce se produce în visele sale. Înainte visele sale erau haotice și arbitrare. Acum ele încep să aibă un caracter regulat. Imaginile lor capătă o înlănțuire plină de sens, la fel ca reprezentările vieții cotidiene. Putem desluși în ele legi, cauze și efecte. Și conținutul lor se modifică. Dacă mai înainte nu erau percepute în vis decât ecouri din viața zilnică, impresii metamorfozate ale lumii înconjurătoare sau stări ale propriului corp, acum apar imagini dintr-o lume necunoscută mai înainte. Firește că la început se menține *caracterul general* al vieții de vis, în măsura în care visul se deosebește de reprezentările stării de veghe prin aceea că ne înfățișează *simbolic* ceea ce vrea el să exprime. Unui cercetător atent al vieții de vis nu-i poate scăpa acest caracter de simbol. Visăm, de pildă, că am prins un animal hidos și că avem o senzație neplăcută în mână. Ne trezim și observăm că am apucat strâns în mână un colț al plapumei. Așadar, percepția nu se exprimă în mod direct, ci prin simbolul descris. – Sau visăm că fugim de un urmăritor și ne cuprinde frica. Trezindu-ne, constatăm că în timpul somnului am avut palpitații. Stomacul încărcat cu mâncăruri greu de digerat provoacă imagini de vis neliniștitoare. Chiar fenomenele din preajma omului care doarme se oglindesc în vis ca simboluri. Bătaia unui ceasornic poate provoca imaginea unei trupe care mărșăluiește în bătaia tobei. Un scaun care cade poate fi, în vis, prilejul unei întregi drame, în care zgomotul căderii se oglindește ca împușcătură, etc. – Acest mod simbolic de exprimare este propriu visului ordonat al omului la care începe să se dezvolte corpul eteric. El încetează însă a mai oglindi doar faptele ambianței fizice sau ale propriului său corp senzorial. Așa cum visele care își datorează ori-

ginea acestor lucruri devin regulate, tot astfel se amestecă în ele și imagini de vis care sunt expresia obiectelor și raporturilor dintr-o altă lume. Aici se fac, pentru prima dată, experiențe inaccesibile conștiinței de veghe cotidiene. – În nici un caz să nu se creadă că un adevărat mistic face, din lucrurile pe care le trăiește în vis, temelia unor comunicări hotărâtoare despre lumea superioară. Aceste trăiri de vis trebuie considerate numai ca prime *indicii* ale unei dezvoltări superioare. – Ca o nouă consecință, apare în curând faptul că imaginile de vis ale discipolului ocult nu se mai sustrag, ca înainte, de sub controlul rațiunii sale, ci aceasta le ordonează, le cuprinde cu privirea într-o anumită ordine, așa cum face cu reprezentările și senzațiile conștiinței de veghe. Deosebirea dintre conștiința de vis și această stare de veghe dispare din ce în ce mai mult. În viața de vis, cel ce visează este treaz în întregul înțeles al cuvântului; asta înseamnă că se simte stăpânul și conducătorul reprezentărilor sale imaginative.

În timp ce visează, omul se găsește într-adevăr într-o lume diferită de aceea a simțurilor sale fizice. Numai că omul cu organele spirituale nedevelopate nu-și poate face alte reprezentări despre această lume, decât reprezentările confuze pe care le-am caracterizat. Ea există pentru el doar așa cum ar exista lumea sensibilă pentru o ființă care are numai primele rudimente ale ochilor. De aceea omul nu poate vedea în această lume nimic altceva decât imitații și oglindiri ale vieții obișnuite. El le poate vedea în vis deoarece sufletul său impri-mă, ca imagini, percepțiile din timpul zilei, în substanța din care se compune cealaltă lume. Trebuie să ne dăm seama că, alături de viața conștientă de peste zi, omul duce în amintita lume și o a doua viață, inconștientă. El gravează în această lume, în imagini, tot ceea ce percepe și gândește. Aceste imagini pot fi văzute numai dacă s-au dezvoltat florile de lotus. Fiecare om are anumite rudimente ale florilor de lotus. În decursul conștiinței de zi omul nu poate percepe cu ele nimic, deoarece impresiile pe care le primește sunt extrem de slabe. Motivul este asemănător aceluia pentru care nu vedem stelele în timpul zilei. Ele nu pot fi percepute din cauza acțiunii puternice a luminii soarelui. Astfel, slabele impresii spirituale nu ies în evidență din

cauza puternicelor impresii ale simțurilor fizice. Dar când, în somn, porțile simțurilor exterioare sunt închise, aceste impresii încep să se lumineze confuz. Iar cel ce visează percepe experiențele făcute într-o altă lume. Dar, precum am spus, la început aceste experiențe nu sunt altceva decât ceea ce reprezentările legate de simțurile fizice au gravat în lumea spirituală. – Numai florile de lotus dezvoltate îngăduie să fie înscrise în lumea suprasensibilă manifestările care nu aparțin lumii fizice. Iar prin corpul eteric dezvoltat ia naștere o cunoaștere deplină a acestor întipăririi care provin din alte lumi. – Cu aceasta a început comunicarea omului cu o nouă lume. Și acum, prin îndrumările disciplinei oculte, omul trebuie să ajungă la un dublu rezultat. În primul rând, trebuie să poată reține în întregime observațiile făcute în vis, așa cum le reține pe cele făcute în starea de veghe. Dacă a atins acest punct, el este îndrumat să facă aceleași observații și în decursul stării de veghe obișnuite. Atenția sa asupra impresiilor spirituale va fi pur și simplu astfel dirijată, încât să nu mai fie nevoie ca acestea să dispară în fața impresiilor fizice, ci să le poată avea întotdeauna *alături* și împreună cu impresiile fizice.

Dacă discipolul ocult a dobândit această facultate, atunci apare în fața ochilor săi spirituali o parte din tabloul descris în capitoul precedent. De acum înainte el poate percepe ceea ce există în lumea spirituală drept cauză a lucrurilor și fenomenelor fizice. Înainte de toate, poate recunoaște, în această lume, Sinea sa superioară. – Următoarea lui sarcină este aceea de a crește, în această Sine superioară, adică să o considere într-adevăr ca pe adevărata sa ființă și să se comporte ca atare. El dobândește acum din ce în ce mai mult o reprezentare și un sentiment viu că trupul său fizic și ceea ce a numit mai înainte "Eul" său, nu sunt mai mult decât o unealtă a Eului superior. El dobândește față de sinea lui inferioară sentimentul pe care omul limitat la lumea simțurilor îl are față de o unealtă sau față de un vehicul de care se servește. Așa cum acesta nu socotește căruța cu care călătorește ca "Eul" său, chiar dacă zice "eu călătoresc" sau "eu merg", tot așa și omul evoluat, când spune "eu intru în casă", are propriu zis reprezentarea: "eu îmi duc trupul în casă". Dar aceasta trebu-

ie să fie pentru el o noțiune atât de naturală, încât să nu piardă nici o clipă terenul solid al lumii fizice de sub picioare, și niciodată să nu apară în el un sentiment de înstrăinare față de lumea simțurilor. Pentru ca discipolul ocult să nu devină un visător sau un fantast, el trebuie să nu-și sărăcească viața în lumea fizică datorită conștienței superioare, ci să și-o îmbogățească, așa cum și-o îmbogățește omul care, pentru a face o călătorie, se folosește de un tren, în loc de picioarele sale.

După ce discipolul a ajuns la o asemenea viață în Eul său superior, atunci, sau mai bine zis deja în decursul însușirii conștienței superioare, el își dă seama cum poate să trezească la existență forța de percepție spirituală în organul format în regiunea inimii, și să o poată dirija prin curenții descriși în capitolele precedente. Această forță de percepție este un element de o substanțialitate superioară, care pornește din organul amintit și, într-o frumusețe strălucitoare, se revarsă prin florile de lotus în mișcare cât și prin alte canale ale corpului eteric dezvoltat. De aici radiază în afară, în lumea spirituală înconjurătoare, și o face spiritual vizibilă, așa cum lumina solară care cade din afară asupra obiectelor, le face fizic vizibile.

Modul cum se produce această forță de percepție în organul inimii poate fi înțeles numai treptat, doar în decursul dezvoltării acestui organ.

Lumea spirituală, cu realitățile și ființele ei, devine clar perceptibilă abia pentru omul care poate îndrepta, prin corpul său eteric, organul de percepție descris mai înainte și spre lumea exterioară pentru a lumina cu el lucrurile. – De aici se vede că o conștiință deplină despre un obiect al lumii spirituale se poate naște numai cu condiția ca omul însuși să îndrepte lumina spirituală asupra acestuia. În realitate, "Eul" care produce acest organ de percepție nu locuiește de fapt în corpul fizic al omului, ci, după cum am arătat, în afara acestuia. Organul inimii este numai locul în care omul aprinde, din afară, acest organ spiritual al luminii. Dacă nu l-ar aprinde aici, ci într-un alt loc, atunci percepțiile spirituale mijlocite de el n-ar avea nici o legătură cu lumea fizică. Dar omul este chemat să raporteze toate realitățile

spirituale superioare tocmai la lumea fizică și să le lase să acționeze prin el în aceasta. Tocmai organul inimii este acela prin care Eul superior face din Sinea senzorială instrumentul său și tot prin organul inimii o dirijează.

Impresia pe care omul evoluat o are față de realitățile lumii spirituale este alta decât cea pe care o are omul simțurilor față de lumea fizică. Ultimul se simte într-un anumit loc în lumea fizică, iar obiectele percepute sunt pentru el "în afară". Omul evoluat spiritual, dimpotrivă, se simte ca unit cu obiectul spiritual al percepției sale, ca "în interiorul" acestuia. De fapt, el peregrinează din loc în loc în spațiul spiritual. De aceea, în limbajul științei secrete, el este numit și "peregrin". La început el nu este nicăieri acasă. – Dar dacă ar rămâne numai la acest peregrinaj, el nu ar putea determina în mod real nici un obiect în spațiul spiritual. Așa cum determinăm în spațiul fizic un obiect sau un loc, pornind de la un anumit punct, tot așa trebuie să procedăm și în cealaltă lume în care am ajuns. Și aici trebuie să ne căutăm undeva un loc pe care, în primul rând, să îl examinăm absolut precis, și pe care să îl luăm în mod spiritual în posesie spiritual. În acest loc trebuie să ne întemeiem o patrie spirituală, iar apoi toate celelalte să le raportăm la această patrie spirituală. Chiar și omul care trăiește în lumea fizică, vede toate lucrurile în funcție de patria sa fizică. Un berlinez, fără să vrea, descrie Londra altfel decât un parizian. Dar cu toate acestea, în cazul patriei spirituale lucrurile se prezintă altfel decât în cazul patriei fizice. În cea din urmă ne-am născut fără contribuția noastră, în ea am preluat instinctiv, în decursul tinereții, o serie de reprezentări care, în continuare, fără voia noastră, ne înfățișează lucrurile într-o anumită lumină. Patria spirituală însă ne-am format-o noi înșine, cu deplină conștiință. De aceea, pornind de la ea, vom aprecia totul în deplină și luminoasă libertate. – A-ți clădi o patrie spirituală, se numește în limba științei spirituale "a-ți construi un adăpost".

Pe această treaptă, contemplarea spirituală se extinde, la început, asupra imaginilor spirituale complementare lumii fizice, în măsura în care aceste imagini se găsesc în așa numita lume astrală. În

această lume se află tot ce este de aceeași esență cu instinctele, sentimentele, poftele și pasiunile omenești. Căci tuturor lucrurilor sensibile care îl înconjoară pe om le aparțin și forțe înrudite cu forțele omului. Un cristal, de pildă, este turnat în forma sa de către forțe care se înfățișează contemplării superioare asemenea unui instinct ce acționează în om. Prin forțe asemănătoare este condusă seva prin vasele plantei, se dezvoltă florile și se deschid capsulele cu semințe. Toate aceste forțe capătă formă și culoare pentru organele de percepție spirituală dezvoltate, tot așa cum obiectele lumii fizice au formă și culoare pentru ochiul fizic. Pe treapta descrisă a dezvoltării sale, discipolul ocult vede nu numai cristalul, planta, ci și forțele spirituale descrise. Iar instinctele animalice și omenești le vede nu numai prin exteriorizările fizice, vitale, ale purtătorilor lor, ci și nemijlocit, ca obiecte, așa cum vede în lumea fizică mesele și scaunele. Întreaga lume de instincte, porniri, dorințe, pasiuni ale unui animal sau ale unui om formează norul astral în care este învăluită ființa, formează aura ei.

Mai departe, pe această treaptă a evoluției sale, clarvăzătorul percepe și lucruri care se sustrag în întregime sau aproape în întregime contemplării sensibile. De pildă, el poate observa diferența astrală dintre un spațiu care este ocupat în bună parte de oameni cu o mentalitate inferioară, și unul în care se află persoane cu o mentalitate superioară. Într-un spital nu numai atmosfera fizică, ci și atmosfera spirituală este alta decât într-o sală de dans. Un oraș comercial are o altă atmosferă astrală decât un centru universitar. La început, facultatea de percepție a omului devenit clarvăzător va fi slab dezvoltată pentru sesizarea unor asemenea lucruri. Mai întâi ea se va raporta la realitățile astrale amintite, așa cum se raportează conștiința de vis a omului fizic la conștiința de veghe. Dar treptat el se va trezi complet și pe această treaptă.

Realizarea cea mai înaltă a clarvăzătorului care a ajuns la gradul de vedere descris, este aceea în care i se arată efectul complementar astral al instinctelor și poftelor animale și omenești. O acțiune plină de dragoste prezintă altă imagine astrală însoțitoare decât acțiunea

care pornește din ură. Pofța absurdă, pe lângă ea însăși, mai prezintă și o contra-imagi astrală urâtă, iar simțul îndreptat spre lucruri înalte, dimpotrivă, una frumoasă. Aceste contra-imagini nu pot fi văzute decât slab în timpul vieții fizice a omului. Căci tăria lor este diminuată de viața în lumea fizică. O dorință după un obiect, de pildă, produce o astfel de oglindire, în afară de aceea sub care această dorință apare în lumea astrală. Dacă dorința este însă satisfăcută prin dobândirea obiectului fizic, sau dacă există cel puțin posibilitatea unei asemenea satisfaceri, atunci imaginea complementară va fi numai o apariție foarte slabă. Ea va ajunge la deplina manifestare abia după moartea omului, când sufletul, potrivit naturii sale, va mai nutri, în mod necesar, o astfel de dorință, dar pe care nu și-o va mai putea satisface, fiindcă îi va lipsi atât obiectul cât și organul fizic necesar satisfacerii acelei dorințe. Omul cu predispoziții senzoriale va avea și după moarte, de pildă, poftă de a savura plăcerile gustative. Acum însă îi lipsește posibilitatea satisfacerii fiindcă nu mai are organul gustativ. Urmarea este că dorința produce o imagine-replică deosebit de violentă, de care sufletul este atunci chinuit. Aceste experiențe de după moarte, prilejuite de imaginile-complementare ale naturii sufletești inferioare, se numesc trăiri în împărăția sufletelor, mai ales în regiunea poftelor. Ele dispar abia după ce sufletul s-a purificat de toate poftele care sunt îndreptate spre lumea fizică. Abia după aceea se înalță sufletul în domeniul superior (lumea spiritului). Chiar dacă aceste imagini-complementare sunt slabe la omul care trăiește încă fizic, ele există totuși și îl însoțesc pretutindeni, ca o trenă de pofte, tot așa cum cometa este însoțită de coada sa. Iar clar-văzătorul le poate vedea dacă a atins treapta de dezvoltare corespunzătoare.

Discipolul ocult trăiește, la stadiul pe care l-am descris, în astfel de experiențe și în toate lucrurile înrudite cu ele. Pe această treaptă el nu poate avea trăiri spirituale mai înalte. El trebuie, pornind de aici, să urce și mai sus.

DOBÂNDIREA CONTINUITĂȚII CONȘTIENȚEI

Viața omului se desfășoară în alternanța a trei stări. Acestea sunt: starea de veghe, somnul cu vise și somnul adânc fără vise. Putem înțelege cum ajungem la cunoașterea superioară a lumilor spirituale, dacă ne facem o idee despre modificările ce trebuie să se petreacă în legătură cu aceste trei stări la omul care vrea să caute această cunoaștere. Înainte ca omul să fi parcurs stadiul de pregătire în vederea acestei cunoașteri, conștiința lui va fi mereu întreruptă de pauzele somnului. În aceste pauze, sufletul nu știe nimic despre lumea exterioară și nici despre sine însuși. Numai din când în când, din marea inconștienței generale se ridică visele, care sunt legate de fenomene ale lumii exterioare sau de stări ale trupului propriu. La început, vedem în vis numai o exteriorizare aparte a vieții de somn și de aceea se vorbește, în general, numai de două stări: somnul și veghea. Pentru știința ocultă însă visul are o semnificație de sine stătătoare, alături de celelalte două stări. În capitolul precedent au fost descrise modificările ce se petrec în viața de vis a omului care se ridică la cunoașterea superioară. Visele sale își pierd caracterul lor nesemnificativ, neregulat și incoerent și devin din ce în ce mai mult o lume plină de ordine și coerență. Prin continuarea dezvoltării spirituale, această lume nouă, născută din lumea visului, nu numai că nu devine inferioară realității exterioare senzoriale, în ce privește adevărul lăuntric, ci în ea se revelează fapte care reprezintă o realitate superioară în adevăratul înțeles al cuvântului. De fapt, în lumea sensibilă sunt ascunse pretutindeni secrete și enigme. Această lume arată, fără îndoială, efectele anumitor realități superioare; doar omul care se limitează la simpla percepere prin simțuri nu poate pătrunde până la *cauze*. Aceste cauze se revelează în parte discipolului ocult în stările descrise, care s-au născut în el din viața de vis, dar la care,

în nici un caz, el nu se oprește. – Desigur, el nu trebuie să considere aceste revelații drept cunoștințe reale, până când nu i se vor arăta aceleași revelații și în decursul stării de veghe obișnuită. Dar el va ajunge și la aceasta. Între timp el se dezvoltă pentru a putea lua, în conștiința de veghe, starea pe care și-a creat-o mai întâi în lăuntru vieții de vis. Pentru el lumea simțurilor s-a îmbogățit atunci cu ceva absolut nou. Așa cum un om născut orb și apoi operat, după ce a dobândit vederea, recunoaște lumea care îl înconjoară ca fiind îmbogățită cu percepțiile ochilor, tot așa omul devenit clarvăzător, în modul arătat mai sus, vede întreaga lume care îl înconjoară înzestrată cu însușiri, lucruri și ființe noi, etc. De acum înainte el nu mai trebuie să aștepte visul pentru a trăi într-o altă lume, ci întotdeauna când este oportun, se poate transpune în starea descrisă, pentru percepție superioară. La el, această stare are atunci o însemnătate asemănătoare cu aceea pe care o are în viața obișnuită percepția obiectelor prin simțuri față de percepția celui care nu are simțuri active. În adevărul înțeles al cuvântului putem chiar spune: discipolul ocult își deschide simțurile sufletului său și privește lucrurile care trebuie să rămână ascunse simțurilor trupești.

Această stare constituie însă numai o tranziție spre trepte și mai înalte de cunoaștere ale discipolului ocult. Dacă el continuă exercițiile care îi slujesc la educarea ocultă, după trecerea unui timp corespunzător, va afla că profunda modificare descrisă nu se întâmplă numai cu viața sa de vis, ci că transformarea se extinde și asupra somnului său, care înainte era adânc și fără vise. El observă că înconștiința deplină în care se afla înainte, în decursul somnului, este întreruptă de trăiri conștiente izolate. Din întunericul desăvârșit al somnului se ridică percepții de un gen pe care înainte nu-l cunoscuse. Firește, nu este ușor să descrii aceste percepții, căci limba noastră este creată numai pentru lumea simțurilor și de aceea nu putem găsi decât cuvinte aproximative pentru realitățile care nu aparțin de loc acestei lumi a simțurilor. Cu toate acestea suntem nevoiți deocamdată să folosim cuvinte pentru a descrie lumile superioare. Aceasta nu o putem face decât exprimând multe lucruri prin asemănare. Putem

întrebuința această metodă a analogiei fiindcă în lume toate se înrudesesc. Lucrurile și ființele lumilor superioare sunt înrudite cu acelea ale lumii simțurilor cel puțin în așa măsură încât, cu bunăvoință, omul poate totuși să-și facă o idee despre aceste lumi superioare, chiar și prin cuvintele folosite pentru lumea simțurilor. Trebuie să rămânem însă mereu conștienți de faptul că în asemenea descrieri ale lumilor superioare multe lucruri trebuie să fie analogii și simboluri. – De aceea, disciplina ocultă este dată numai în parte în cuvintele limbii obișnuite; privitor la cealaltă parte, pentru ridicarea sa în lumile superioare, discipolul învață un limbaj de simboluri, care va rezulta în chip natural pentru el. Discipolul trebuie să-și însușească acest limbaj chiar în decursul practicării disciplinei oculte. Aceasta nu ne împiedică să aflăm ceva despre natura lumilor superioare și prin descrieri obișnuite, așa cum sunt date aici.

Dacă vrem să dăm o idee despre trăirile amintite mai sus, care mai întâi se nasc din oceanul inconștienței, în timpul somnului adânc, atunci le putem compara cel mai bine cu un fel de *auz*. Putem vorbi despre perceperea de sunete și cuvinte. Așa cum putem caracteriza în mod corespunzător trăirile din somnul cu vise ca un fel de *vedere*, în comparație cu percepțiile simțurilor, tot așa experiențele somnului adânc pot fi comparate cu impresiile auditive. (În paranteză trebuie să spunem că și în lumea spirituală *văzul* este superior. Și în *această lume* culorile sunt superioare sunetelor și cuvintelor. Dar ceea ce discipolul ocult percepe *mai întâi* din această lume, în cursul dezvoltării sale spirituale, *încă nu* sunt culorile superioare, ci sunetele inferioare. Omul percepe imediat culorile numai deoarece, conform evoluției sale generale, el este mai apt pentru lumea care i se revelează în somnul cu vise. Pentru lumea superioară care i se dezvăluie în somnul adânc, el este mai puțin apt. De aceea, la început, această lume i se revelează în sunete și cuvinte; mai târziu, el se va putea ridica și aici la culori și forme).

Când discipolul observă că are asemenea trăiri în somnul profund, este de datoria lui să și le clarifice cât se poate de bine. La început îi va veni foarte greu; căci perceperea celor trăite în această

stare este, deocamdată, extraordinar de slabă. După trezire, omul știe bine că a trăit ceva; însă ce anume a trăit, rămâne pentru el cu totul nelămurit. Cel mai important lucru în această stare de început este să rămânem liniștiți și calmi și să nu cădem nici un moment într-o stare de neliniște sau nerăbdare. Acestea ar acționa dăunător în toate împrejurările. Înainte de toate, ele nu pot accelera niciodată evoluția, ci pot doar să o întârzie. Trebuie să ne mulțumim cu ceea ce ni se oferă sau ni se dăruiește; orice forțare trebuie evitată. Dacă după un anumit timp nu avem trăiri în timpul somnului, să așteptăm cu răbdare până când acest fapt va fi cu puțință. Căci această clipă, de bună seamă, va veni o dată. Și dacă înainte am fost răbdători și calmi, facultatea de percepere rămâne o posesiune sigură, în timp ce, în cazul unei proceduri forțate, ea ar putea să apară o dată, dar s-ar putea pierde iarăși cu totul pentru mai multă vreme.

După ce s-a ivit facultatea percepției și trăirile din somn stau cu desăvârșire limpezi și deslușite în fața conștiinței noastre, atunci trebuie să ne îndreptăm atenția asupra următorului fapt. Printre aceste trăiri vom distinge absolut precis două categorii. Întâia categorie va fi cu totul străină de toate câte le-am cunoscut mai înainte. Când se ivesc, să ne bucurăm de aceste trăiri; ele ne pot întări sufletește; în rest, să le lăsăm deocamdată așa cum sunt. Ele sunt primele prevestiri ale lumii spirituale superioare, în care ne vom orienta abia mai târziu. A doua categorie de trăiri va arăta cercetătorului atent o anumită înrudire cu lumea obișnuită, în care el trăiește. Aceste trăiri din somn îl lămuresc cu privire la lucrurile asupra cărora reflectează în decursul vieții, asupra celor ce ar vrea să înțeleagă referitor la lucrurile din jurul său, dar pe care nu le poate înțelege cu mintea obișnuită. În decursul vieții sale de toate zilele, omul reflectează asupra celor ce-l înconjoară. Pentru a înțelege înlănțuirea dintre lucruri, el își face reprezentări. Cu ajutorul noțiunilor el caută să înțeleagă ceea ce percep simțurile sale. La astfel de reprezentări și noțiuni se referă trăirile din somn. Ceea ce mai înainte era noțiune obscură, întunecată, dobândește acum o realitate vie, plină de sonoritate, care se poate compara numai cu sunetele și cuvintele lumii fizice. Omul are din ce

în ce mai mult sentimentul că dezlegarea enigmelor, asupra cărora trebuie să reflecteze, i-ar fi șoptită în sunete și cuvinte dintr-o lume superioară. El poate stabili apoi o legătură între cele ce îi vin dintr-o altă lume și cele ce îi vin din viața obișnuită. Ceea ce înainte putea atinge numai cu gândirea sa, este acum pentru el trăire, tot atât de vie și plină de conținut ca orice trăire din lumea simțurilor. Obiectele și ființele acestei lumi a simțurilor nu sunt în nici un caz numai ceea ce se înfățișează percepției fizice. Ele sunt expresia și emanația unei lumi spirituale. Această lume spirituală, înainte ascunsă, răsună acum pentru discipolul ocult din întreaga sa ambianță.

E ușor de înțeles că în această facultate superioară de percepție se găsește o binecuvântare pentru om numai dacă în simțurile sufletești care i s-au deschis este totul în ordine, după cum și simțurile obișnuite pot fi întrebuințate pentru o observare adecvată a lumii numai dacă sunt normal formate. Numai că acum omul își formează el însuși simțurile superioare, prin exercițiile pe care i le indică disciplina ocultă. – Din aceste exerciții face parte concentrarea, adică îndreptarea atenției asupra anumitor reprezentări și noțiuni absolut precise, ce stau în legătură cu tainele lumii. Tot din aceste exerciții face parte și meditația, adică trăirea în astfel de idei, adâncirea desăvârșită în ele, în modul prescris. Prin concentrare și meditare lucrează omul asupra sufletului său. Prin aceasta el dezvoltă în suflet organele sufletești de percepție. În timp ce el se consacră concentrării și meditației, sufletul său crește înlăuntrul trupului așa cum crește embrionul în trupul mamei. Când apar apoi în somn, una câte una, trăirile descrise, atunci se apropie momentul nașterii pentru sufletul devenit liber, și care, prin aceasta, a devenit cu adevărat o altă ființă, pe care omul o aduce la germinare și o maturizează în el însuși. – Din această cauză, străduințele pentru concentrare și meditație trebuie făcute cu grijă și trebuie respectate cu precizie, fiindcă ele sunt legile care duc la germinarea și maturizarea ființei sufletești superioare a omului, descrisă mai sus. Și aceasta trebuie să fie, la nașterea ei, un organism armonios și normal format. Dacă însă din prescripțiile primite se neglijează ceva, atunci nu se naște o ființă normală, ci

în domeniul spiritual are loc nașterea prematură a unei ființe neviabile.

Faptul că nașterea acestei ființe sufletești superioare se desăvârșește, la început, în timpul somnului adânc, îl vom înțelege dacă ne gândim că organismul ei gingaș, încă puțin rezistent, nu s-ar putea afirma dacă ar apărea în timpul stării de veghe a simțurilor, din cauza fenomenelor dure și aspre ale vieții obișnuite. Activitatea sa ar fi ca inexistentă față de activitatea trupului. În somn, când trupul se odihnește, în măsura în care activitatea sa depinde de *percepția* sensibilă, se poate ivi activitatea, la început atât de gingașă, neînsemnată, a sufletului superior. – Din nou trebuie să avem în vedere că discipolul ocult nu trebuie să considere trăirile din somn drept cunoștințe deplin valabile, cât timp nu este în stare să-și ridice sufletul superior trezit și în conștiința de zi. Dacă este în stare de aceasta, el poate percepe lumea spirituală conform caracterului ei, atât în timpul trăirilor de peste zi, cât și între acestea, adică el poate cuprinde sufletește, ca sunete și cuvinte, tainele lumii înconjurătoare.

Pe această treaptă de evoluție, trebuie să înțelegem că la început avem de a face doar cu trăiri spirituale separate, mai mult sau mai puțin incoerente. De aceea trebuie să ne ferim să construim din ele un edificiu de cunoștințe închis sau chiar numai coerent. Căci în acest caz ar trebui să se amestece în lumea sufletească tot felul de reprezentări și idei fantastice; și ne-am putea construi astfel foarte ușor o lume care nu ar avea nimic de-a face cu adevărata lume spirituală. Discipolul ocult trebuie neapărat să exercite continuu cel mai sever autocontrol. Cel mai corect lucru este ca el să ajungă la o claritate din ce în ce mai mare cu privire la fiecare trăire reală pe care o are, și apoi să aștepte până se arată altele noi, într-un mod cu totul neforțat, și care, ca de la sine, se unesc cu cele pe care le-a avut deja. – Prin puterea lumii spirituale în care a ajuns deja și prin aplicarea exercițiilor corespunzătoare, în somnul adânc al discipolului are loc o extindere tot mai mare a conștiinței. Tot mai multe trăiri se ivesc din inconștientă și tot mai scurte vor fi etapele de somn inconștient. Astfel, experiențele izolate din somn se leagă de la sine tot mai mult

laolaltă, fără ca această corelare adevărată să fie tulburată de tot felul de combinații și concluzii care nu ar proveni decât din rațiunea deprinsă cu lumea simțurilor. Dar cu cât amestecăm mai puțin, în mod neîndreptățit, în trăirile superioare obișnuințele de gândire ale acestei lumi sensibile, cu atât este mai bine. Procedând astfel, ne apropiem din ce în ce mai mult de acea treaptă a drumului spre cunoașterea superioară, pe care stările, mai înainte prezente numai inconștient în viața de somn, se transformă acum în stări pe deplin conștiente. Când trupul se odihnește, trăim de asemenea într-o realitate, precum e cazul și în timpul stării de veghe. Va fi de prisos să remarcăm că, în decursul somnului însuși, avem în primul rând de a face cu o altă realitate decât cea a ambianței fizice, în care se găsește corpul. Pentru a rămâne fermi pe terenul lumii simțurilor și a nu deveni fanțaști, trebuie să învățăm să legăm trăirile superioare din cursul somnului de realitățile ambianței sensibile. Dar, înainte de toate, lumea trăită în somn este o revelație cu totul nouă. – Treapta importantă care constă din pătrunderea somnului cu conștiența se numește în știința ocultă, continuitatea (neîntreruperea) conștienței¹⁵.

La un om care a atins această treaptă, trăirea și experiența nu încetează în timpul când trupul se odihnește și sufletul nu primește nici o impresie prin simțurile fizice.

---

¹⁵ Cele indicate aici vor fi, pentru o anumită treaptă a evoluției, un fel de "ideal" realizabil la capătul unui drum lung. Ceea ce învață să cunoască discipolul ocult la început, sunt cele două stări: conștiența în cadrul acelor stări sufletești în care, mai înainte, avea numai vise neregulate, și conștiența într-o stare care mai înainte era posibilă numai în somnul inconștient, lipsit de vise.

SCINDAREA PERSONALITĂȚII ÎN DECURSUL EDUCAȚIEI SPIRITUALE

În decursul somnului sufletul omenesc nu primește comunicări din partea organelor senzoriale fizice. Percepțiile lumii exterioare obișnuite nu pătrund în suflet în timpul acestei stări. Într-o anumită privință, sufletul se află *în afara* acelei părți a ființei omenesti, a așa numitului corp fizic, care, în starea de veghe, mijlocește percepțiile senzoriale și gândirea. Atunci el este în legătură numai cu corpurile mai subtile (cu corpul eteric și cu cel astral), care se sustrag observației simțurilor fizice. Dar activitatea acestor corpuri mai subtile nu încetează în somn. După cum corpul fizic este în legătură cu obiectele și ființele lumii fizice, după cum acesta primește de la ele impresii și acționează asupra lor, tot astfel sufletul trăiește într-o lume superioară. Și această viață se continuă în decursul somnului. Sufletul se găsește realmente în deplină activitate în decursul somnului. Însă omul nu poate ști nimic despre această activitate proprie, câtă vreme nu are organe spirituale de percepție, cu ajutorul cărora să observe tot atât de bine cele ce se petrec în jurul lui în timpul somnului și ceea ce face el însuși, așa cum o poate face în timpul vieții de peste zi, în ambianța fizică, cu simțurile obișnuite. Disciplina ocultă (așa cum s-a arătat în capitolele precedente) constă în dezvoltarea acestor organe spirituale de percepție.

Dacă prin disciplina ocultă somnul omului se transformă în sensul descris în capitolul precedent, omul poate urmări conștient toate câte se petrec în această stare în jurul lui; el se poate orienta autonom în această ambianță, tot așa cum se orientează în timpul vieții de veghe cotidiene prin simțurile obișnuite. Firește, trebuie să avem în vedere aici că perceperea ambianței sensibile obișnuite presupune deja un grad de clarvedere mai înalt. (La acest lucru ne-am referit deja în capitolul precedent). La începutul dezvoltării sale, discipolul

ocult percepe numai lucruri care aparțin unei alte lumi, fără să poată observa legătura acestora cu obiectele ambianței sale sensibile cotidiene.

Omul are mereu trăiri ca acelea care ne-au devenit clare prin exemplele atât de caracteristice ale vieții de vis și de somn. Sufletul trăiește fără întrerupere în lumi superioare și este activ în acestea. Din aceste lumi superioare, el își scoate impulsurile prin care acționează continuu asupra corpului fizic. Numai că omului îi rămâne necunoscută această viață superioară a sa. Discipolul ocult o aduce însă în conștiință. Prin aceasta, viața sa se schimbă radical. Cât timp sufletul nu *vede* în sens superior, el este condus de ființe cosmice supraordonate lui. Și după cum viața unui orb care și-a căpătat vederea prin operație devine altfel de cum era înainte, când trebuia să se încredințeze unei călăuze, tot așa se schimbă viața omului prin disciplina ocultă. El devine independent de călăuză și, de aici înainte, trebuie să-și preia el însuși conducerea. De îndată ce se întâmplă aceasta, lucru ușor de înțeles, omul este supus unor greșeli despre care conștiința obișnuită nu presimte nimic. El acționează acum dintr-o lume din care înainte îl influențau Puteri superioare, de care el nu era însă conștient. Aceste Puteri superioare sunt rânduite de către armonia generală cosmică. Discipolul ocult părăsește această armonie cosmică. De aici înainte, are de făcut el însuși lucruri care în trecut se îndeplineau, pentru el, fără participarea sa.

Și pentru că lucrurile stau așa cum am arătat, în scrierile care tratează astfel de lucruri se vorbește mult despre pericolele ce sunt legate de ridicarea omului în lumile superioare. Descrierile care se dau uneori despre aceste pericole îi fac pe oamenii fricoși să privească cu groază la această viață superioară. Totuși, trebuie să spunem că aceste pericole există numai atunci când se neglijează măsurile de precauție necesare. Dacă, dimpotrivă, discipolul respectă toate îndrumările pe care ni le pune la îndemână adevărata disciplină ocultă, atunci ascensiunea în lumile spiritului are cu adevărat loc prin trăiri a căror măreție și putere depășește tot ce-și poate imagina fantezia cea mai cutezătoare a omului senzorial; dar despre o prejudiciere a sănă-

tății sau a vieții nu poate fi vorba. Omul ia cunoștință de existența unor puteri înspăimântătoare, care amenință viața din toate părțile. Îi va fi cu puțință să se folosească de anumite forțe și ființe care scapă percepției senzoriale. Și mare este ispita de a pune aceste forțe în serviciul unor interese personale neîngăduite sau, din cauza unei cunoașteri insuficiente a lumilor superioare, de a folosi asemenea forțe în mod greșit. Unele din aceste trăiri deosebite (de exemplu întâlnirea cu "Păzitorul pragului") vor fi descrise încă în aceste relatări. – Dar trebuie să avem însă în vedere că puterile potrivnice vieții există chiar și atunci când nu le cunoaștem. Este adevărat, firește, că raportul lor față de om este determinat de puteri superioare și că acest raport se schimbă și el atunci când omul intră conștient în această lume, care înainte îi era ascunsă. Dar pentru aceasta se intensifică și existența sa proprie, iar domeniul vieții sale este îmbogățit cu un câmp imens. Un pericol real există numai atunci când, din nerăbdare sau din lipsă de modestie, discipolul ocult își atribuie prea de timpuriu o anumită independență față de experiențele din lumea superioară, când nu poate aștepta până i se împărtășește cu adevărat o înțelegere suficientă a legilor suprasensibile. Pe acest tărâm smerenia și modestia sunt mult mai puțin vorbe goale decât în viața obișnuită. Dacă discipolul posedă aceste însușiri în sensul cel mai bun al cuvântului, poate fi sigur că ascensiunea sa în viața superioară se desfășoară fără pericol cu privire la tot ceea ce numim de obicei sănătate și viață. – Înainte de toate, nu e îngăduit să se ivească nici o dizarmonie între trăirile superioare și procesele și cerințele vieții de toate zilele. Misiunea omului trebuie căutată neapărat pe acest pământ. Iar acela care vrea să se sustragă misiunilor de pe acest pământ și vrea să se refugieze într-o altă lume, acela poate fi sigur că nu își va atinge ținta. – Dar ceea ce simțurile percep este numai o parte a lumii. Iar în lumea spirituală se găsesc ființele care se exprimă în realitățile lumii sensibile. Să devenim părtași ai spiritului, pentru a putea aduce revelațiile sale în lumea simțurilor. Omul transformă pământul în măsura în care îi încorporează ceea ce el află în lumea spiritelor. Aceasta este misiunea sa. Numai pentru că pământul sen-

sibil depinde de lumea spirituală, pentru că, într-adevăr, omul poate acționa asupra pământului numai dacă este părtaș al lumilor în care sunt ascunse forțele creatoare, numai pentru acest motiv omul trebuie să vrea să se ridice în aceste lumi. Dacă ne apropiem de disciplina ocultă cu asemenea convingeri și dacă nu ne abatem nici o clipă de la direcția trasată prin aceasta, atunci nu avem să ne temem nici chiar de cel mai neînsemnat pericol. Nimeni să nu se lase oprit de perspectiva pericolelor disciplinei oculte; dar această perspectivă ar trebui să fie pentru oricine un avertisment pentru a-și însuși acele calități pe care va trebui să le aibă adevăratul discipol ocult.

După aceste premise care înlătură orice teamă, să trecem acum la descrierea unora din așa-zisele "pericole". Negreșit că în amintitele corpuri mai subtile ale discipolului ocult au loc mari transformări. Aceste transformări sunt în legătură cu anumite procese de evoluție ale celor trei forțe fundamentale ale sufletului: *voința*, *simțirea* și *gândirea*. Înaintea educării oculte a omului, aceste trei forțe stau într-o legătură cu totul precisă, coordonată de legi cosmice superioare. Omul nu *voiește*, *simte* și nici nu *gândește* după bunul său plac. Când, de exemplu, în conștiință apare o anumită reprezentare, de ea se leagă, potrivit unor legi naturale, un anumit sentiment, sau îi urmează un act de voință, care stă într-o legătură logică cu acea reprezentare. Intrăm într-o cameră, o găsim neaerisită și deschidem ferestrele. Auzim că ne cheamă cineva pe nume și urmărm chemarea. Suntem întrebați și răspundem. Întâlnim un obiect rău mirositor și ne cuprinde un sentiment neplăcut. Acestea sunt corelări simple între gândire, simțire și voință. Când examinăm însă viața omenească, vom observa că în această viață toate se întemeiază pe asemenea în-lănțuiri. De regulă considerăm viața unui om drept "normală" numai când în ea se constată o astfel de legătură între gândire, simțire și voință, legătură care se întemeiază pe legile naturii omenești. Am contrazice aceste legi dacă, de pildă, un om care întâlnește un obiect rău mirositor, ar avea un sentiment de plăcere, sau dacă nu ar răspunde la întrebările care îi sunt puse. Succesele pe care le așteptăm de la o educație justă sau de la un învățământ corespunzător, se ba-

zează pe presupunerea că între gândirea, simțirea și voința elevului se poate face o legătură corespunzătoare naturii omenești. Dacă prezentăm acestuia anumite idei, o facem presupunând că ele vor intra mai târziu într-o legătură logică cu sentimentele și actele sale de voință. — Toate acestea se bazează pe faptul că în corporalitățile sufletești mai subtile ale omului, centrele celor trei forțe, al gândirii, al simțirii și al voinței, sunt legate între ele în mod logic. Iar această legătură din organismul sufletesc mai subtil își are copia și în corpul fizic obișnuit. Și în acesta organele voinței stau într-o anumită legătură organică cu acelea ale gândirii și ale simțirii. De aceea un anumit gând provoacă în mod regulat un anumit sentiment sau o anumită activitate a voinței. — În cazul unei dezvoltări superioare a omului, firele care leagă între ele cele trei forțe fundamentale se întrerup. Această întrerupere are loc mai întâi numai în organismul sufletesc mai subtil, amintit; la o dezvoltare și mai înaltă însă, separarea se extinde și asupra corpului fizic. (Prin dezvoltarea spirituală superioară a omului, creierul său, de pildă, se scindează într-adevăr în trei părți distincte. Firește, scindarea este de așa natură încât nu e perceptibilă senzorial în mod obișnuit și nici nu poate fi verificată cu ajutorul celor mai fine instrumente fizice. Ea are însă loc, iar clarvăzătorul are mijloace pentru a o observa. Creierul clarvăzătorului evoluat se scindează în trei entități care acționează autonom: creierul gândirii, al simțirii și al voinței).

Organele gândirii, simțirii și voinței sunt apoi cu totul libere unul de celălalt. Și de acum înainte legătura dintre ele nu se mai stabilește prin nici o lege sădită în ele, ci trebuie realizată prin conștiința superioară trezită a omului însuși. — Discipolul ocult constată în sine următoarea transformare: între o reprezentare și un sentiment, sau între un sentiment și un act de voință și așa mai departe, nu se mai stabilește nici o legătură, dacă nu o creează el însuși. Nici un imbold nu-l mai conduce de la un gând la o acțiune dacă nu provoacă el însuși în sine, liber, acest imbold. El poate sta de acum înainte complet nesimțitor în fața unui fapt care, înaintea instruirii și educării sale oculte, i-a inspirat dragoste înflăcărată sau ură înverșu-

nată; el poate rămâne inactiv la un gând care în trecut îl entuziasma și îl mâna ca de la sine spre o acțiune. Și, sub înrăurirea impulsurilor de voință, el poate săvârși fapte pentru care nu există nici cel mai mic imbold la omul ce nu a trecut prin disciplinarea ocultă. Marea cucerire de care se bucură discipolul ocult, este dobândirea controlului deplin asupra conlucrării celor trei forțe sufletești; în schimb însă, această coacționare va fi rămâne în întregime în seama propriei sale răspunderi.

Abia prin această transformare a ființei sale poate intra omul în legătură conștientă cu anumite forțe și ființe suprasensibile. Căci propriile sale forțe sufletești au o înrudire corespunzătoare cu anumite forțe fundamentale ale lumii. De pildă, forța care zace în voință poate acționa asupra anumitor lucruri și ființe din lumea superioară și poate să le și perceapă. Dar ea poate face asta abia după ce s-a eliberat, înlăuntrul sufletului, de legătura sa cu simțirea și cu gândirea. De îndată ce această legătură se desface, acțiunea voinței se manifestă în afară. Și tot așa este și cu forțele gândirii și ale simțirii. Când un om îmi trimite un sentiment de ură, acesta este vizibil pentru clarvăzător sub forma unui nor subtil de lumină, de o anumită culoare. Și un asemenea clarvăzător poate respinge acest sentiment de ură, așa cum omul fizic parează o lovitură fizică îndreptată împotriva sa. În lumea suprasensibilă ura este un fenomen perceptibil. Dar clarvăzătorul o poate percepe numai datorită faptului că este în stare să-și proiecteze în afară forța care se află în simțirea sa, așa cum omul simțurilor își îndreaptă în afară receptivitatea ochiului său. Și așa cum stau lucrurile cu ura, tot așa stau și cu realitățile mult mai însemnate ale lumii sensibile. Omul poate intra într-un raport conștient cu ele prin eliberarea forțelor fundamentale ale sufletului său.

Prin scindarea descrisă a forțelor gândirii, simțirii și voinței, este posibilă o triplă rătăcire pe calea evoluției omului, dacă nesocotim prescripțiile științei oculte. O asemenea rătăcire se poate produce când firele de legătură sunt distruse înainte de momentul în care conștiința superioară să fi ajuns atât de departe cu cunoașterea sa, încât să poată ține bine frâiele care stabilesc o conlucrare liberă, ar-

monioasă între forțele scindate. – Căci de regulă, la un anumit moment al vieții, cele trei forțe fundamentale ale omului nu sunt la fel de avansate în evoluția lor. La un om, gândirea este mai dezvoltată decât simțirea și voința; la un altul, o altă forță predomină în raport cu celelalte două. Cât timp se menține legătura stabilită de legile superioare ale cosmosului, prin dezvoltarea exagerată a uneia sau alteia din cele trei forțe nu poate apărea nici o neregularitate dăunătoare în sens mai înalt. De pildă, la omul de voință, gândirea și simțirea acționează totuși compensator prin legile amintite, și împiedică voința predominantă să ajungă la degenerări grave. Dacă un asemenea om de voință intră însă în disciplina ocultă, influența logică a sentimentului și a gândirii asupra voinței, care îl mână neconținut spre uriașe manifestări de forță, încetează cu desăvârșire. Și dacă omul nu a ajuns atât de departe în stăpânirea desăvârșită a conștiinței superioare încât să poată stabili el însuși armonia, atunci voința pornește pe căile ei proprii, neînfrânate. Ea îl copleșește mereu pe purtătorul ei. Simțirea și gândirea cad într-o totală neputință; omul este biciuit de puterea voinței care-l stăpânește ca pe un sclav. S-a născut o *fire violentă*, care trece de la o acțiune nesăbuită la alta. – O a doua deviere se naște când sentimentul se emancipează peste măsură de conducerea logică. O persoană ce înclină spre venerarea altor oameni ar putea ajunge la o dependență fără limită, chiar până la pierderea oricărei voințe și gândiri personale. Atunci soarta unui asemenea om, în loc de cunoaștere superioară, este sleirea și slăbiciunea cea mai vrednică de milă. – Sau, în cazul unei asemenea supremații a vieții de simțire, un om cu predispoziții spre cucernicie și înălțare religioasă poate cădea într-o exaltare care-l răpește cu totul. – Al treilea rău se naște când precumpănește gândirea. Atunci se ivește o contemplativitate dușmănoasă vieții, închisă în sine. Pentru astfel de oameni lumea pare să aibă însemnătate numai în măsura în care ea le oferă obiecte pentru a-și satisface aviditatea nețărnută după înțelepciune. Nici un gând nu-i stimulează la vreo acțiune sau la vreun sentiment. Pretutindeni acești oameni apar ca firi absente, reci. Ei fug de orice atingere cu obiectele realității de toate zilele, ca de ceva care le provoacă

scârbă sau, cel puțin, ca de un lucru care a pierdut pentru ei orice semnificație.

Acestea sunt cele trei căi greșite pe care discipolul ocult poate nimeri: despotismul, exaltarea sentimentelor și strădania după înțelepciunea rece și lipsită de iubire. Pentru o observație exterioară – chiar și pentru materialismul medicinei academice – imaginea unui asemenea om aflat pe căi greșite nu se deosebește prea mult, mai ales în ceea ce privește gradul, de imaginea unui nebun sau cel puțin de aceea a unei "persoane grav bolnave de nervi". Natural că discipolului ocult nu trebuie să semene cu aceștia. Este esențial pentru el ca gândirea, simțirea, voința – cele trei forțe de bază ale sufletului – să fi parcurs o evoluție armonioasă, înainte de a se desprinde de legătura lor înăscută și de a se putea subordona conștiinței superioare trezite. – Căci odată ce greșeala s-a produs, dacă una din forțele fundamentale nu mai poate fi stăpânită, atunci sufletul superior intră în existență ca un avorton. Forța nestăpânită umple întreaga personalitate a omului; și pentru multă vreme nici nu ne putem gândi că totul va reveni în echilibru. Ceea ce apare ca predispoziție de caracter inofensivă, câtă vreme omul este fără educație ocultă, respectiv dacă el este o natură de voință, de simțire sau de gândire, se potențează în așa măsură la discipolul ocult încât el pierde cu totul însușirea general-omenescului pur, necesar în viață. – Aceasta devine un pericol cu adevărat serios abia în momentul în care discipolul dobândește capacitatea de a avea, și în stare de veghe, trăiri ca în conștiința de vis. Câtă vreme discipolul are iluminări numai în timpul pauzelor de somn, viața simțurilor, reglementată de legile general-universale, acționează compensator în timpul stării de veghe asupra echilibrului deranjat al sufletului. De aceea este atât de necesar ca viața de veghe a discipolului ocult să fie în toate privințele o viață ordonată, sănătoasă. Cu cât ea corespunde mai bine cerințelor pe care lumea exterioară le impune pentru dezvoltarea sănătoasă și viguroasă a trupului, a sufletului și a spiritului, cu atât este mai bine pentru el. Dimpotrivă, poate fi rău pentru el dacă viața de veghe cotidiană ar acționa asupra lui iritându-l sau istovindu-l, dacă deci la marile schimbări ce se pe-

trec în interiorul său s-ar adăuga unele influențe distrugătoare sau stânjenitoare ale vieții exterioare. El trebuie să caute tot ceea ce corespunde forțelor sale și care îl pun într-o conviețuire nestânjenită, armonioasă cu lumea înconjurătoare. El trebuie să evite tot ce vatămă această armonie, tot ce aduce neliniște și pripeală în viața sa. Aici e mai puțin important să dăm vina pe neliniște și pripeală în sens exterior, cât să ne îngrijim ca dispoziția, intențiile, gândurile și sănătatea trupului nostru să nu fie mereu supuse oscilațiilor datorită acestora. – Toate acestea nu-i vin atât de ușor omului în timpul educației oculte, ca mai înainte. Căci trăirile superioare, care de acum încolo se revarsă în viața sa, acționează neînterupt asupra întregii sale existențe. Dacă în aceste trăiri superioare ceva nu este în ordine, atunci dezordinea îl pândește continuu și îl poate arunca oricând jos de pe căile rânduite. De aceea discipolului ocult nu-i este îngăduit să neglijeze nimic din ceea ce îi asigură neconținut stăpânirea asupra întregii sale ființe. Niciodată să nu-i lipsească prezența de spirit sau o privire liniștită asupra tuturor situațiilor vieții. Însă o adevărată disciplină ocultă educă, în fond, prin ea însăși toate aceste însușiri. Și în decursul unei asemenea disciplinări, omul învață să cunoască pericolele numai atunci când, concomitent, dobândește în momentele potrivite puterea deplină pentru a le alunga.

PĂZITORUL PRAGULUI

Întâlnirile cu "Păzitorul pragului" sunt trăiri importante în cursul înălțării omului în lumile superioare. Nu există numai unul, ci de fapt există doi; un "Păzitor mai mic" al pragului, și un "Păzitor mai mare". Pe cel dintâi, omul îl întâlnește atunci când încep să se desfacă firele de legătură dintre voință, gândire și simțire, înlăuntrul corpurilor mai subtile (astral și eteric), așa cum am arătat în capitoul precedent. Pe "Păzitorul mai mare al pragului", omul îl întâlnește când desfacerea legăturilor se extinde și asupra părților fizice ale corpului (în primul rând, asupra creierului).

"Păzitorul mai mic al pragului" este o ființă independentă. El nu există pentru om mai înainte ca acesta să fi atins treapta de evoluție corespunzătoare. Aici se pot indica numai câteva dintre particularitățile cele mai de seamă ale acestuia.

Vom încerca în primul rând să prezentăm sub formă narativă întâlnirea discipolului cu Păzitorul pragului. Abia prin această întâlnire discipolul ajunge să observe că gândirea, simțirea și voința lui s-au desfășurat din legăturile lor naturale.

În fața discipolului stă o ființă într-adevăr îngrozitoare, fantomatică. Discipolul are nevoie acum de o totală prezență de spirit și de o încredere deplină în siguranța drumului său de cunoaștere, virtuți pe care și le-a putut educa îndeajuns el însuși pe parcursul dezvoltării sale oculte de până aici.

"Păzitorul" își face cunoscută însemnătatea prin aproximativ următoarele cuvinte: "Până acum, asupra ta stăpâneau Puteri care îți erau nevăzute. Ele au făcut ca, de-a lungul vieții tale de până acum, fiecare faptă bună a ta să-și primească răsplata, fiecare acțiune rea a ta să-și aibă consecințele ei nefaste. Prin influența lor, s-a format caracterul tău, din experiențele vieții tale și din gândurile tale. Ele ți-au determinat destinul. Ele au determinat măsura bucuriei și durerii

rii care ți-au fost hărăzite în una din întrupările tale, în funcție de comportarea ta în întrupările anterioare. Ele stăpâneau asupra ta sub forma atotcuprinzătoarei legi a karmei. Acum aceste Puteri vor îndepărta de la tine o parte din frâiele lor. O parte din munca pe care ele au făcut-o pentru tine, trebuie să o faci acum tu singur. – Până acum, te-au izbit unele lovituri grele de destin. Nu știai oare pentru ce? Era urmarea unei fapte vătămătoare, săvârșită de tine în una din viețile tale anterioare. Ai găsit fericire și bucurie și le-ai primit. Și ele erau efectul unor fapte de mai înainte. Tu ai în caracterul tău unele părți frumoase și unele pete urâte. Ambele le-ai provocat tu însuși prin trăirile și gândurile tale din trecut. Pe acestea din urmă nu le-ai cunoscut până acum; numai urmările îți erau revelate. Ele însă, Puterile karmice, vedeau toate faptele tale din viețile trecute, gândurile și sentimentele tale cele mai ascunse. Și în conformitate cu acestea au hotărât ele felul cum ești tu acum și cum trăiești tu acum.

Acum însă trebuie să ți se descopere toate părțile bune și toate părțile rele ale vieților tale trecute. Până acum ele erau întrețesute în propria ta ființă, erau în tine și tu nu le puteai vedea, așa cum, fizic, nu-ți poți vedea propriul tău creier. Acum însă ele se desprind de tine, ies afară din personalitatea ta. Ele iau o înfățișare independentă, pe care o poți vedea tot așa cum vezi pietrele și plantele lumii exterioare. Iar eu însumi sunt ființa care și-a făcut un trup din faptele tale nobile și din cele rele. Făptura mea fantomatică este țesută din bilanțul propriei tale vieți. Până acum m-ai purtat nevăzut în tine. Dar a fost bine pentru tine așa. Căci înțelepciunea soartei tale, care îți era ascunsă, a lucrat totuși până acum în tine, la ștergerea petelor urâte din făptura mea. Acum, când am ieșit din tine, s-a îndepărtat și această înțelepciune ascunsă de tine. De aici înainte, ea nu-ți va mai purta de grijă. Va pune munca numai în propriile tale mâini. Eu trebuie să devin o ființă desăvârșită în sine, minunată, care să nu cadă pradă stricăciunii. Iar dacă s-ar întâmpla aceasta din urmă, atunci te-aș trage în jos și pe tine odată cu mine, într-o lume întunecată, stricată. – Pentru a împiedica această nenorocire înțelepciunea ta trebuie să fie atât de mare, încât să poată lua asupra ei misiunea acelei

înțelepciuni ascunse care s-a depărtat de tine. – După ce ai trecut pragul meu, nu mă voi mai clinti nici o clipă de lângă tine, ca făptură vizibilă ție. Și dacă de aici înainte faci sau cugeți lucruri greșite, îți vei percepe păcatul tău numaidecât, ca o schimonosire hidoasă și demonică a figurii mele. Abia după ce tot răul tău din trecut îl vei fi transformat în bine și te vei fi purificat în așa măsură încât săvârșirea altor rele îți va fi cu neputință, abia atunci făptura mea se va fi transformat în frumusețe strălucitoare. Și atunci, spre binele acțiunilor tale viitoare, mă voi putea uni iarăși cu tine, într-o singură ființă.

Pragul meu este însă zidit din toate sentimentele de teamă care se mai găsesc în tine, și din frica de a prelua personal deplina răspundere pentru toate acțiunile și gândurile tale. Câtă vreme mai ai vreo teamă de a-ți conduce singur destinul, în acest prag nu este zidit tot ce trebuie el să cuprindă. Și câtă vreme îi va mai lipsi o singură piatră, va trebui să te oprești la acest prag sau să te poticnești de el. Nu încerca să treci acest prag înainte de a te simți liber de orice teamă și pregătit pentru cea mai înaltă responsabilitate.

Până acum ieșeam din propria ta personalitate numai când moartea te chema din viața pământească. Dar și atunci făptura mea îți rămânea acoperită cu un văl. Numai puterile destinului, care stăpâneau asupra ta, mă vedeau și, după înfățișarea mea, în pauzele dintre moarte și o nouă naștere, puteau dezvolta în tine forțe și facultăți, pentru ca într-o nouă viața pământească să poți lucra la înfrumusețarea făpturii mele, spre binele existenței tale. Și tot eu eram acela care, datorită imperfecțiunii mele, făceam ca Puterile destinului să te oblige mereu să te reîntorci pe pământ într-o nouă întrupare. Când mureai, eu eram prezent; și în funcție de mine conducătorii Karnei determinau noua ta naștere. Abia după ce, prin multe vieți reînnoite, m-ai fi transformat în acest fel, aducându-mă în mod inconștient cu totul la perfecțiune, abia atunci n-ai mai fi căzut pradă puterilor morții, ci te-ai fi unit cu desăvârșire cu mine și, în uniune cu mine, ai fi trecut în nemurire.

Astăzi stau înaintea ta în chip vizibil, așa cum am stat întotdeauna lângă tine, în ceasul morții, în chip nevăzut. Când vei trece

pragul meu, vei pătrunde în împărățiile în care altădată intrai numai după moartea fizică. Acum tu intri în aceste împărății cu deplină știință și, de aici înainte, în timp ce umbli pe pământ ca ființă exterior vizibilă, vei umbla în același timp și în împărăția morții; dar aceasta este împărăția vieții veșnice. Eu sunt, într-adevăr, și îngerul morții; dar eu sunt, în același timp, aducătorul unei vieți superioare fără sfârșit. Având trupul viu, tu vei muri prin mine, pentru a trăi renașterea într-o existență indestructibilă.

În împărăția în care intri acum vei cunoaște ființe suprasensibile. În această împărăție vei fi fericit. Dar cea dintâi cunoștință a ta în această lume trebuie să fii eu însumi, eu, care sunt propria ta creatură. În trecut trăiam din propria ta viață; acum însă m-am trezit prin tine la o existență proprie și stau înaintea ta ca un etalon vizibil pentru faptele tale viitoare, poate chiar ca o continuă muștrare a ta. Tu m-ai putut crea; dar prin aceasta ți-ai luat în același timp și obligația de a mă transforma".

Cele indicate aici sub formă narativă nu trebuie să ni le imaginăm ca ceva simbolic, ci ca pe o trăire a discipolului ocult reală în cel mai înalt grad¹⁶.

Misiunea Păzitorului este de a-l avertiza pe om să nu meargă într-adevăr mai departe, dacă nu simte în el puterea de a corespunde cerințelor cuprinse în cuvântarea de mai sus. Oricât de îngrozitoare ar fi făptura acestui Păzitor, ea este totuși numai efectul vieților tre-

---

¹⁶ Din cele de mai sus rezultă clar că "Păzitorul pragului" este o făptură (astrală) care se revelează vederii superioare trezite a discipolului ocult. Știința spiritului ne duce la această întâlnire suprasensibilă. Există un procedeu, aparținând magiei inferioare, prin care "Păzitorul pragului" poate fi făcut și senzorial vizibil. În acest caz este vorba de producerea unui nor din substanțe subtile, a unui fum compus dintr-un amestec determinat de substanțe. Forța evoluată a magicianului este atunci capabilă să acționeze plăsmuitor asupra fumului provocat, și să-i vitalizeze substanța cu ajutorul karmei încă necompensate a omului. Cine e îndeajuns de pregătit pentru vederea superioară nu mai are nevoie de asemenea contemplări sensibile; iar celui căruia i s-ar arăta, fără pregătire suficientă, karma sa încă necompensată sub formă de ființă sensibilă vie, acela ar fi în pericol să apuce pe căi greșite, rele. Să nu vrea să apuce pe astfel de căi. În "Zanoni" de Bulwer este dată, sub formă de roman, o prezentare a acestui "Păzitor al pragului".

cute ale discipolului, este numai propriul său caracter trezit la viață independentă, în afara sa. Și această trezire se face prin dezlegarea legăturilor dintre voință, gândire și sentiment. – Constituie deja o trăire de o adâncă însemnătate faptul că simțim pentru întâia dată că noi înșine am dat naștere unei ființe spirituale. – Pregătirea discipolului ocult trebuie să aibă drept scop întărirea sa tocmai pentru a suporta fără teamă priverile îngrozitoare, și ca în momentul întâlnirii să se simtă într-adevăr înzestrat cu atâta putere încât să poată lua asupra lui cu deplină știință înfrumusețarea "Păzitorului".

O consecință a întâlnirii cu "Păzitorul pragului" suportată cu bine, este că următoarea moarte fizică va fi pentru discipolul ocult un eveniment cu totul diferit de morțile sale anterioare. El va trece acum conștient prin moarte, depunând corpul fizic așa cum se depune un veșmânt uzat sau care a devenit inutilizabil printr-o ruptură bruscă. Această moarte fizică a sa va fi, un eveniment important numai pentru ceilalți, care trăiesc cu el și ale căror percepții sunt cu totul mărginite la lumea simțurilor. Pentru ei, discipolul ocult "moare". Pentru el însuși nu se schimbă nimic important în întreaga sa ambianță. Întreaga lume suprasensibilă, în care a intrat, stătea în fața lui încă înainte de moarte, și aceeași lume stă în fața lui și după moarte.

"Păzitorul pragului" mai este însă legat și de alte efecte. Omul aparține unei familii, unui popor, unei rase; activitatea sa în această lume este dependentă de apartenența la o asemenea comunitate. Chiar și caracterul său particular este legat de acestea. Acțiunea conștientă a oamenilor luați în parte nu constituie tot ce trebuie luat în calcul la o familie, neam, popor sau rasă. Există un destin al familiei, al poporului ș.a.m.d., după cum există și un caracter al familiei, al rasei ș.a.m.d. Pentru omul mărginit la simțurile sale fizice aceste lucruri rămân *noțiuni generale*, iar gânditorul materialist, în prejudecata sa, va privi cu dispreț spre ocultist, când aude că, pentru acesta din urmă, caracterul familiei sau al poporului, destinul neamului sau al rasei, se datorează unor ființe tot atât de reale, așa cum caracterul și destinul unui individ uman se datorează unei personalități reale. Ocultistul învață să cunoască lumi superioare, pentru care personali-

tățile singulare sunt mădulare, tot așa cum brațele, picioarele și capul sunt mădulare ale omului. Și în viața unei familii, a unui popor, a unei rase, acționează, în afară de indivizii umani și sufletele absolut reale ale familiei, sufletele poporului și spiritele rasei. Într-un anumit sens, indivizii umani sunt numai organele executive ale acestor suflete ale familiei, ale spiritelor rasei ș.a.m.d. Cu drept cuvânt putem spune, de exemplu, că un suflet al poporului se servește de indivizii aparținând poporului său pentru a executa anumite lucrări. Sufletul poporului nu coboară până la realitatea sensibilă. El trăiește în lumi superioare. Și pentru a acționa în lumea fizic-sensibilă se servește de organele fizice ale omului singular. Într-un sens superior, este tot așa cum un arhitect se servește de muncitori pentru construirea detaliilor unei clădiri. – În sensul cel mai real al cuvântului, fiecărui om i se repartizează munca de către sufletul familiei, al poporului, al rasei. Dar omul simțurilor nu este inițiat în planul superior al muncii sale. El lucrează *inconștient* la realizarea țelurilor urmărite de sufletul poporului, al rasei ș.a.m.d. Din momentul în care îl întâlnește pe "Păzitorul pragului", discipolul ocult nu ajunge să cunoască numai sarcinile sale proprii, ca persoană, ci trebuie să colaboreze *cu deplină știință* la îndeplinirea sarcinilor poporului său, ale rasei sale. Fiecare extindere a orizontului său îi impune neapărat și îndatoriri noi. – Procesul în acest caz este faptul că discipolul ocult adaugă un nou corp subtilului său corp sufletească. El mai îmbracă o haină. Până atunci, el mergea prin lume cu învelișurile care îi înveșmântează personalitatea. Iar ceea ce avea de făcut pentru comunitatea sa, pentru poporul său, pentru rasa lui ș.a.m.d., de asta aveau grijă Spiritele superioare, care se slujeau de personalitatea lui. – O altă dezvoltare pe care i-o face "Păzitorul pragului" este că, de acum înainte, aceste Spirite își vor lua mâna de pe el. El trebuie să iasă cu totul din comunitate. Și, ca om singuratic, s-ar învârtosi în sine însuși cu totul, s-ar îndrepta spre distrugere, dacă acum nu și-ar însuși singur forțele proprii spiritelor popoarelor și ale raselor. – Firește, mulți oameni vor zice: "O, eu m-am emancipat complet de toate legăturile de popor și rasă, eu vreau să fiu numai om și nimic altceva decât om". Acestora

trebuie însă să le spunem: cine te-a ridicat până la această libertate? Nu familia ta te-a așezat în lume, așa cum te găsești în ea acum? Nu neamul tău, poporul tău, rasa ta, nu ele au făcut din tine ceea ce ești acum? Ele te-au educat; iar dacă acum, ridicat deasupra tuturor prejudecăților, ești unul din aducătorii de lumină și binefăcătorii neamului tău, sau chiar al rasei tale, aceasta o datorezi educației *lor*. Chiar de vei spune despre tine că nu ești "nimic altceva decât om", chiar faptul că ai ajuns om, îl datorezi Spiritelor comunității tale. – Abia acum învață discipolul ocult să cunoască ce înseamnă să fii cu totul părăsit de spiritul poporului, al neamului sau al rasei. În primul rând el află în sine lipsa de sens a unei astfel de educații pentru viața care îi stă în față. Tot ce a dobândit prin educație se destramă cu totul prin ruperea firelor dintre voință, gândire și simțire. El privește la rezultatele întregii sale educații de până atunci cum ar privi la o casă care se desface în bucăți, până la cărămizile sale, și pe care trebuie să o rezidească acum într-o formă nouă. Este, iarăși, mai mult decât numai un simplu simbol, când spunem: după ce "Păzitorul pragului" a enunțat primele cerințe, din locul în care stă se ridică un vârtej care stinge toate luminile spirituale care luminaseră până atunci drumul vieții. Și în fața discipolului ocult se lasă un întuneric complet. Acesta este întrerupt numai de lumina pe care o radiază "Păzitorul pragului". Și din întuneric răsună celelalte avertismente ale sale: "Nu trece pragul meu înainte de a fi înțeles bine că întunericul din fața ta va trebui să-l străluminezi tu însuși; să nu faci nici un pas înainte dacă nu ai dobândit certitudinea că ai suficient ulei în lampa ta. Lămpile conducătorilor, pe care le-ai avut până acum, îți vor lipsi în viitor". După aceste cuvinte, discipolul trebuie să se întoarcă și să-și îndrepte privirea înapoi. Acum "Păzitorul pragului" dă la o parte perdeaua care până atunci acoperise taine adânci ale vieții. Spiritele neamului, ale poporului și ale rasei se revelează în deplina lor activitate; și discipolul vede precis cum a fost el condus până aici și, pe de altă parte, ajunge să înțeleagă că de acum înainte nu va mai beneficia de această conducere. Acesta este un al doilea avertisment pe care îl trăiește omul la prag, prin Păzitorul său.

Firește, nimeni nu ar putea suporta să vadă, nepregătit, priveliștea descrisă aici; însă pregătirea ocultă superioară, care într-adevăr dă omului putința să răzbească până la prag, îl pune totodată în situația ca, la momentul oportun, să găsească puterea necesară. Această disciplină poate fi într-atât de armonioasă, încât intrarea în noua viață să piardă orice caracter zguduitor sau tumultuos. Atunci, trăirea de la prag va fi însoțită de un presentiment al acelei fericiri care va constitui nota fundamentală a vieții sale nou trezite. Senzația noii libertăți va covârși toate celelalte sentimente; și, cu acest sentiment, noile îndatoriri și noua răspundere îi vor apărea drept ceva ce omul trebuie să ia asupra sa, pe o anumită treaptă a vieții.

VIATA ȘI MOARTEA. MARELE PĂZITOR AL PRAGULUI

Am arătat cât de însemnată este pentru om întâlnirea cu așa-numitul Păzitor mic al "pragului", datorită faptului că omul recunoaște în el o ființă suprasensibilă pe care a creat-o el însuși. Trupul acestei ființe este compus din consecințele, înainte invizibile pentru el, ale propriilor sale acțiuni, sentimente și gânduri. Aceste forțe nevăzute au devenit însă cauzele destinului și ale caracterului său. Acum omul își dă seama cum a așezat el însuși, în trecut, temeliile prezentului său. Prin aceasta ființa sa stă descoperită în fața lui într-o anumită măsură. În el există, de pildă, anumite înclinații și obișnuințe. Acum el poate înțelege de ce anume le are. L-au izbit anumite lovituri ale destinului; acum află de unde vin acestea. El *își dă seama* de ce iubește unele lucruri, de ce urăște altele, de ce este fericit sau nefericit datorită unora sau altora. Viața vizibilă îi devine inteligibilă prin cauze invizibile. Chiar faptele esențiale ale vieții, boala și sănătatea, moartea și nașterea, se dezvăluie în fața privirii sale. Observă că el a urzit, înaintea nașterii sale, cauzele care au trebuit să-l readucă în mod necesar în viața fizică. De acum înainte cunoaște ființa în sine, ființă care este zidită în chip imperfect în această lume vizibilă, și care poate fi dusă la perfecțiune tot *numai* în această lume vizibilă. Căci în nici o altă lume nu există vreun prilej pentru a lucra la desăvârșirea acestei ființe. Și recunoaște apoi, înainte de toate, că moartea nu-l poate despărți pentru totdeauna de această lume. Căci trebuie să-și zică: "într-un trecut îndepărtat am venit pentru întâia oară în această lume, fiindcă pe atunci eram o ființă care avea nevoie de viața în această lume, pentru a dobândi calități pe care nu le-ar fi putut dobândi în nici o altă lume. Și trebuie să fiu unit cu această lume, până când voi fi dezvoltat în mine tot ce se poate dobândi în ea. Cândva voi fi un colaborator destoinic într-o altă lume, numai cucerind

în această lume sensibil-vizibilă toate calitățile necesare. – Ține anume de cele mai importante trăiri ale inițiatului faptul că el învață să cunoască și să aprecieze valoarea reală a naturii sensibil-vizibile mai bine decât putea să o facă înainte de a fi urmat pregătirea spirituală. Această cunoștință o dobândește tocmai prin privirea în lumea suprasensibilă. Numai cel care nu a privit în suprasensibil și care, de aceea, probabil că bănuiește că lumile suprasensibile sunt domenii infinite mai valoroase, numai acela va putea subestima valoarea lumii fizice. Doar cel care a privit în suprasensibil știe că fără trăirile din realitatea vizibilă ar fi absolut neputincios în cea invizibilă. Ca el să poată *trăi* în lumea supra-sensibilă, trebuie să aibă facultăți și organe pentru această viață. Pe acestea însă le poate dobândi numai în lumea vizibilă. Va trebui să *vadă* spiritual ca să devină conștient de lumea invizibilă. Dar această putere de a vedea în lumea "superioară" se dezvoltă treptat, prin experiențe făcute în lumea "inferioară". Nu te poți naște cu ochi spirituali într-o lume spirituală, dacă nu i-ai dezvoltat în lumea sensibilă, așa cum copilul nu s-ar putea naște cu ochi fizici, dacă aceștia nu s-ar fi format în trupul mamei.

Din acest punct de vedere vom înțelege și motivul pentru care "pragul" spre lumea suprasensibilă e păzit de un "Păzitor". În nici un caz nu trebuie să i se îngăduie omului să arunce o privire reală în acele domenii, mai înainte de a fi dobândit facultățile necesare în acest scop. De aceea, câtă vreme omul este încă incapabil să lucreze în lumea superioară, de fiecare dată, la moarte, când intră în cealaltă lume, se așterne un văl peste trăirile din această lume. O poate privi abia atunci când este matur pentru aceasta.

Când discipolul ocult pătrunde în lumea suprasensibilă, viața capătă pentru el un sens cu totul nou; el vede în lumea sensibilă ogorul în care germinează o lume superioară. Și, într-un anumit sens, această lume "superioară" îi va apărea ca una incompletă fără cea "inferioară". I se deschid două perspective. Una spre trecut, cealaltă spre viitor. El privește într-un trecut în care această lume sensibilă încă nu exista. Căci de mult a părăsit prejudecata că lumea suprasensibilă s-ar fi dezvoltat din cea sensibilă. El știe că mai întâi a fost

suprasensibilul și că tot ce e sensibil s-a dezvoltat din acesta. Vede că el însuși a aparținut unei lumi suprasensibile, *înainte* de a fi venit pentru întâia dată în această lume sensibilă. Dar lumea suprasensibilă de odinioară *avea nevoie* să treacă prin etapa de lume sensibilă. Continuarea evoluției sale n-ar fi fost cu puțință fără această trecere. Abia după ce în domeniul sensibil se vor fi dezvoltat ființe cu facultăți corespunzătoare, își va putea relua lumea suprasensibilă evoluția. Și aceste ființe sunt oamenii. Prin urmare aceștia, așa cum trăiesc acum, își au originea pe o treaptă imperfectă a existenței spirituale și vor ajunge, în cadrul acesteia, la acea perfecțiune prin care ei să fie destoinici pentru a munci mai departe în lumea superioară. – Și aici se deschide perspectiva spre viitor. Ea arată spre o treaptă superioară a lumii suprasensibile. În aceasta vor exista roadele dezvoltate în lumea sensibilă. Aceasta din urmă, ca atare, va fi depășită; dar rezultatele ei vor fi încorporate unei lumi superioare.

Prin aceasta ne este dată înțelegerea bolii și a morții în lumea sensibilă. Moartea nu este nimic altceva decât expresia faptului că lumea suprasensibilă de odinioară ajunsese la un punct de la care nu-și mai putea continua dezvoltarea prin ea însăși. Ar fi ajuns cu necesitate la o moarte generală, dacă n-ar fi primit un nou impuls de viață. Și astfel, această viață nouă a devenit o luptă împotriva morții generale. Din resturile unei lumi muribunde, încremenite în sine, au înflorit germenii unei lumi noi. De aceea există în lume moarte și viață. Și lucrurile se întrepătrund încet. Părțile muribunde ale lumii vechi păstrează încă noii germeni de viață, care au luat naștere din ele. Acest fenomen își găsește expresia cea mai clară chiar în om. Căci omul poartă drept înveliș ceea ce s-a păstrat din acea lume veche; și înlăuntrul acestui înveliș se dezvoltă germele acelei ființe care va trăi în viitor. Astfel, omul este o ființă dublă, una muritoare și una nemuritoare. Cea muritoare se află în stadiul ei final, cea nemuritoare în stadiul inițial. Dar abia *înlăuntrul* acestei lumi duble, care își găsește expresia în lumea fizic-sensibilă, își însușește omul facultățile prin care duce lumea la nemurire. Misiunea lui este tocmai de a scoate din cele muritoare roadele pentru cele nemuritoare. Prin

urmare, dacă își privește ființa așa cum a zidit-o el însuși în trecut, atunci trebuie să-și spună: eu port în mine elementele unei lumi muribunde. Ele lucrează în mine și numai treptat pot să le înfrâng puterea prin elementele nou-renăscute, nemuritoare. Așa merge calea omului de la moarte la viață. Dacă în clipa morții ar putea să-și vorbească pe deplin conștient, ar trebui să-și spună: "Ceea ce moare acum a fost profesorul meu. Faptul că mor, este un efect al întregului trecut cu care sunt întrețesut. Dar domeniul celor muritoare a maturizat în mine germeii celor nemuritoare. Pe aceștia îi duc cu mine într-o altă lume. Dacă totul ar depinde numai de trecut, atunci nu m-aș fi putut naște absolut niciodată. Viața trecutului se încheie cu nașterea. Viața în domeniul sensibil este smulsă morții generale prin noul germen de viață. Timpul dintre naștere și moarte este numai expresia roadelor pe care le-a putut extrage viața nouă din trecutul care a pierit. Iar boala nu este altceva decât continuarea acțiunii părților muribunde ale acestui trecut".

Din toate acestea găsim răspuns la întrebarea: de ce răzbește omul numai treptat de la răătăcire și imperfecțiune la adevăr și bine. Acțiunile, sentimentele și gândurile sale stau mai întâi sub stăpânirea vremelnice și a morții. Din acestea sunt zidite organele sale fizic-sensibile. De aceea, aceste organe și ceea ce stimulează ele, sunt sortite pieirii. Nu instinctele, pasiunile, pornirile etc. și organele care le aparțin reprezintă ceva nepieritor, ci nepieritor va fi abia ceea ce apare ca opera acestor organe. Abia după ce omul a elaborat tot ce poate fi elaborat din vremelnic, va putea el lepăda temelia de pe care a evoluat și care-și găsește expresia în lumea fizic-sensibilă.

Astfel, primul "Păzitor al pragului" reprezintă chipul omului în natura sa dublă, un amestec între pieritor și nepieritor. Și la el se arată limpede câte îi mai lipsesc până la atingerea sublimiei făpturi de lumină, care va putea locui iarăși în lumea spirituală pură.

Gradul de împletire cu natura fizic-sensibilă îi va fi limpede omului prin "Păzitorul pragului". Această împletire se exprimă, înainte de toate, în existența instinctelor, pornirilor, poftelor, a dorințelor egoiste, în toate formele de interes personal etc. Apoi, ea își

găsește expresia în apartenența la o rasă, la un popor etc. Căci popoarele și rasele sunt numai diferitele trepte de evoluție în drumul spre omenirea pură. O rasă, un popor, stau cu atât mai sus, cu cât aparținătorii lor exprimă mai desăvârșit tipul omenesc pur și ideal, cu cât au răzbit mai mult de la vremelnicia fizică spre veșnicia suprasensibilă. Evoluția omului prin reîntrupări, în forme din ce în ce mai dezvoltate, de rase și popoare, este, de aceea, un proces de eliberare. În final, omul trebuie să apară în perfecțiunea sa armonioasă. – Într-un mod asemănător, trecerea omului prin concepții morale și religioase din ce în ce mai pure, este o perfecționare. Căci fiecare treaptă morală conține încă patima pentru vremelnic, alături de germenii idealști ai viitorului.

În amintitul "Păzitor al pragului" apare acum numai rezultatul timpului care s-a scurs. Iar din germenii viitorului este cuprins numai ceea ce s-a întretesut în el de-a lungul vremurilor ce s-au scurs. Dar omul trebuie să ducă cu sine în lumea suprasensibilă tot ce poate extrage din lumea simțurilor. Dacă ar vrea să ia cu sine doar ceea ce s-a întretesut numai din trecut imaginii sale complementare, el și-ar îndeplini numai parțial misiunea sa pământească. De aceea, după un anumit timp, "Păzitorului mic al pragului" i se alătură cel mare. Să expunem din nou, sub formă narativă, ceea ce se petrece la întâlnirea cu al doilea "Păzitor al pragului".

După ce omul a recunoscut lucrurile de care trebuie să se elibereze, în calea lui apare o sublimă ființă de lumină. A descrie frumusețea ei, este greu în cuvintele limbii noastre. – Această întâlnire are loc după ce, și pentru corpul fizic, organele gândirii, simțirii și voinței s-au desfăcut atât de mult unul de altul, încât reglementarea raporturilor lor reciproce nu se mai face prin ele înseși, ci prin conștiința superioară care s-a desprins de acum cu totul de condițiile fizice. Atunci organele gândirii, simțirii și voinței au ajuns uneltele din puterea sufletului omenesc, care își exercită stăpânirea asupra lor din regiuni suprasensibile. – Acestui suflet, eliberat astfel de toate cătușele sensibile, îi apare acum în față al doilea "Păzitor al pragului", spunându-i aproximativ următoarele:

"Tu te-ai desfăcut de lumea simțurilor. Ți-ai dobândit dreptul de cetățenie în lumea suprasensibilă. De aici înainte vei putea acționa din această lume. Pentru tine însuși nu mai ai trebuință de corporalitatea ta fizică, sub forma ei actuală. Dacă ai vrut să-ți cucerești numai capacitatea de a locui în această lume suprasensibilă, nu ar mai trebui să te întorci în lumea sensibilă. Dar acum, uită-te la mine. Privește cât de nemăsurat de sus stau eu deasupra a tot ce ai făcut tu din tine până acum. Tu te-ai ridicat la actuala treaptă a perfecțiunii tale prin facultățile pe care le-ai putut dezvolta în lumea sensibilă, câtă vreme aveai nevoie încă de ea. Acum însă, pentru tine trebuie să înceapă un timp în care puterile tale eliberate să lucreze mai departe, în slujba acestei lumi sensibile. Până acum te-ai mântuit numai pe tine însuși; acum, eliberat, poți contribui la eliberarea tuturor semenilor tăi din lumea simțurilor. Până în prezent ai năzuit ca ins; acum, integrează-te întregului, ca să nu te ridici numai pe tine la lumea suprasensibilă, ci și toate celelalte câte există în sensibil. Cândva, te vei putea uni cu făptura mea, dar eu nu pot fi fericit cât timp mai există nefericiți! Ca om eliberat, ai putea chiar azi să intri în împărăția suprasensibilului. Dar atunci ai fi nevoit să privești în jos spre ființele încă nemântuite ale lumii simțurilor. Iar tu ai despărți destinul tău de al lor. Dar voi sunteți cu toții legați unii de alții. A trebuit să coborâți cu toții în lumea sensibilă pentru a extrage din ea forțele necesare pentru o lume superioară. Dacă te-ai despărți de ei, ai abuza de forțele pe care le-ai putut dezvolta numai în comuniune cu ei. Dacă ei nu ar fi coborât, nici tu nu ai fi putut coborî; fără ei, ți-ar lipsi forțele pentru existența ta suprasensibilă. Aceste forțe pe care le-ai cucerit *împreună* cu ei, trebuie să le și împarți cu ei. De aceea, îți interzic intrarea în cele mai înalte domenii ale lumii suprasensibile până nu vei fi întrebuințat *toate* puterile cucerite spre mântuirea lumii tale. Cu puterile pe care le-ai dobândit deja, poți rămâne în domeniile de jos ale lumii suprasensibile; dar în fața porții spre regiunile superioare stau eu, "ca Heruvimul cu spada de foc înaintea Paradisului", și-ți voi interzice intrarea cât timp mai ai forțe care au rămas neutilizate în lumea sensibilă. Iar de nu vei voi să le întrebuințezi, vor veni alții,

care le vor întrebuița; atunci o înaltă lume suprasensibilă va primi în sine toate roadele lumii sensibile; ție însă, îți va fi luat fundamentul cu care erai strâns unit. Lumea purificată va evolua, depășindu-te. Vei fi exclus din ea. Astfel, calea ta este cea *neagră*, iar aceia de care te-ai despărțit, merg pe calea *albă*".

Astfel se anunță "Marele Păzitor" al pragului curând după ce s-a petrecut întâlnirea cu primul paznic. Inițiatul știe însă foarte bine ce-l așteaptă dacă cedează ispitei unei șederi premature în lumea suprasensibilă. O strălucire de nedescris se răspândește din al doilea Păzitor al pragului; unirea cu el stă ca o țintă îndepărtată în fața sufletului văzător. Tot așa stă acolo și certitudinea că această unire va fi posibilă abia atunci când inițiatul își va fi folosit, în slujba eliberării și mântuirii acestei lumi, toate forțele care i-au revenit din această lume. Dacă el se hotărăște să urmeze cerințele înaltei făpturi de lumină, va putea contribui la eliberarea neamului omenesc. El aduce darurile sale pe altarul de jertfă al omenirii. Dacă preferă propria sa înălțare prematură în lumea suprasensibilă, atunci curentul omenirii trece peste el. După eliberarea sa din lumea sensibilă, el nu mai poate dobândi pentru sine nici o forță nouă. Dacă, totuși, îi pune la dispoziție munca sa, o face cu renunțarea de a-și mai însuși ceva personal de la locul muncii sale de aici înainte. Nu s-ar putea spune că este un lucru de la sine înțeles că omul va alege calea albă, dacă ar fi pus să hotărască în acest fel. Aceasta depinde cu totul numai de faptul dacă el, în momentul deciziei, este deja atât de purificat, încât nici un egoism să nu-l mai facă să i se pară demne de râvnit ademenirile fericirii. Căci aceste ademeniri sunt cele mai mari ce pot fi imaginate. Iar de cealaltă parte, de fapt, nu există nici o ademenire deosebită. Aici nu vorbește nimic egoismului. Ceea ce va obține omul în regiunile superioare ale suprasensibilului, nu este ceva ce vine înspre el, ci, exclusiv, ceva ce emană din el: iubire pentru lumea sa înconjurătoare. Tot ce reclamă egoismul, nu va lipsi în nici un caz de pe calea cea neagră. Dimpotrivă: roadele acestei căi sunt tocmai satisfacerea desăvârșită a egoismului. Iar dacă cineva vrea numai pentru sine fericirea, va umbla neapărat pe această cale neagră, căci

aceasta este cea care i se potrivește. – De aceea, nimeni să nu aștepte de la ocultiștii căii albe îndrumări pentru dezvoltarea propriului său eu egoist. Pentru fericirea insului izolat, ei nu au nici cel mai mic interes. Aceasta o poate găsi fiecare pentru sine. A o grăbi nu este misiunea ocultiștilor albi. Misiunea acestora se află numai în evoluția și eliberarea tuturor ființelor care sunt oameni și tovarăși ai omului. De aceea, ei dau numai îndrumări privind modul cum ne putem dezvolta forțele pentru a colabora la această operă. De aceea, ei pun înaintea tuturor altor facultăți, dăruirea de sine altruistă și spiritul de sacrificiu. Ei nu resping de fapt pe nimeni, căci și cei mai egoiști se pot purifica. Însă cine caută ceva numai pentru sine, câtă vreme face aceasta, nu va găsi nimic la ocultiști. Chiar dacă aceștia nu-i refuză ajutorul lor, el, căutătorul, se privează de roadele acordării ajutorului. De aceea, cine urmează într-adevăr instrucțiunile învățătorului ocult bun, după trecerea pragului, va înțelege cerințele Marelui Păzitor; cine nu urmează însă aceste instrucțiuni, acela nici nu poate nădăjdui că va ajunge vreodată la prag cu ajutorul lor. Instrucțiunile lor duc la bine sau la nimic. Căci conducerea spre o fericire egoistă și spre simpla trăire în lumea suprasensibilă este în afara limitelor misiunii lor. Această misiune este de la început astfel organizată încât îl ține pe discipol atâta vreme departe de lumea suprapământescă, până când acesta intră în ea cu voința de colaborare devotată.

CUVÂNT DE ÎNCHEIERE LA EDIȚIA A 8-A (1918)

Calea spre cunoașterea suprasensibilă, arătată în această lucrare, duce la o trăire sufletească, față de care, este de o importanță deosebită ca, cel ce aspiră la ea, să i se dăruiască fără nici un fel de iluzii sau înțelegeri greșite. Și stă în firea omului să se iluzioneze privitor la ceea ce intră aici în discuție. Una dintre iluzii, cântărind deosebit de greu, se naște atunci când întreg domeniul trăirii sufletești, de care vorbește adevărata știință spirituală, este deviat până într-atât încât se înseriază alături de superstiție, de visare vizionară, de mediumitate și de multe alte degenerări ale năzuințelor omenești. Această deviere apare adeseori prin faptul că oameni care ar vrea să-și caute un drum de cunoaștere spre realitatea suprasensibilă într-un mod deviat de la calea adevăratei strădanii după cunoaștere și care prin aceasta cad în degenerările amintite, sunt confundați cu cei ce vor să urmeze calea descrisă în această carte. Trăirile la care ajunge sufletul omenesc pe calea arătată aici, se desfășoară exclusiv în câmpul experienței spiritual-sufletești pure. Este posibil să se ajungă la asemenea trăiri numai datorită faptului că omul se poate elibera și emancipa de funcțiile trupului și pentru alte experiențe lăuntrice, în modul în care îi este posibil să se elibereze în timpul trăirii conștienței obișnuite, atunci când își formează *gânduri* asupra celor percepute din afară sau asupra celor dorite, simțite, voite în interior, *gânduri* care nu provin din înseși cele percepute, simțite și voite. Există oameni care nu cred deloc în existența unor asemenea gânduri. Aceștia cred că omul nu ar putea gândi nimic altceva decât ceea ce scoate din percepții sau din viața interioară condiționată de trup. Și toate gândurile ar fi oarecum numai umbre ale percepțiilor sau ale trăirilor lăuntrice. Cine afirmă aceasta, o face numai fiindcă nu s-a ridicat niciodată la facultatea de a trăi cu sufletul său viața de gândire pură, bazată pe

sine însăși. Dar pentru cine a trăit așa ceva, a devenit experiență proprie faptul că, pretutindeni unde în viața sufletească stăpânește *gândirea*, în măsura în care această *gândire* pătrunde celelalte funcțiuni ale sufletului, omul e cuprins într-o activitate, la a cărei realizare trupul său *nu participă*. În viața sufletească obișnuită, gândirea e totuși aproape întotdeauna amestecată cu alte activități sufletești: percepția, simțirea, voința etc. Aceste alte activități se realizează prin trup. Dar în ele este antrenată gândirea. Și în măsura în care gândirea le pătrunde, în om și prin om se petrece un lucru, la care corpul nu participă. Oamenii care contestă aceasta, nu pot trece peste iluzia care se naște din faptul că ei observă activitatea gânditoare întotdeauna unită cu alte activități. Dar, în trăirea lăuntrică, ne putem ridica până acolo încât să experimentăm partea gânditoare a vieții lăuntrice și separat de toate celelalte activități. Din cuprinsul vieții sufletești putem izola ceva ce constă *numai* din gânduri pure. Gânduri care există prin ele înseși, din care am eliminat tot ce provine de la percepții sau de la viața interioară condiționată de trup. *Astfel* de gânduri se revelează prin ele înseși, prin ceea ce sunt ele, ca realitate spirituală, suprasensibilă. Iar sufletul care se unește cu astfel de gânduri, eliminând în timpul acestei uniri toate percepțiile, toate amintirile și întreg restul vieții lăuntrice, își dă seama că el este, împreună cu gândirea, într-un domeniu suprasensibil și se trăiește pe sine în afara trupului. Pentru cel care pătrunde întreagă această situație obiectivă, nici nu se mai poate pune întrebarea: există trăire sufletească în vreun element suprasensibil, exterior trupului? Căci pentru el ar însemna să conteste ceea ce știe din experiență. Pentru el există doar întrebarea: ce îi împiedică pe oameni să recunoască un asemenea fapt sigur? Iar la această întrebare el află răspunsul și anume: faptul în discuție este de așa natură, încât nu i se revelează omului dacă acesta nu se transpune în prealabil într-o astfel de stare sufletească, în care să poată primi revelația. La început oamenii devin neîncredători când trebuie să dezvolte mai întâi o activitatea pur sufletească, pentru ca să li se descopere ceva independent de ei. Ei își imaginează atunci că, deoarece trebuie să se pregătească pentru a primi revelația, ar crea ei înșiși

conținutul revelației. Ei vor experiențe la care omul nu face nimic, față de care el rămâne absolut pasiv. Și dacă, în afară de aceasta, astfel de oameni ignoră și cele mai elementare cerințe de analiză științifică a unei stări de fapt, atunci ei văd în conținuturile sau producțiile sufletești, la care sufletul este coborât sub nivelul unei acțiuni proprii conștiente care există în percepțiile senzoriale și în acțiunile voluntare, o revelație obiectivă a unei realități care *nu este* sensibilă. Astfel de conținuturi sufletești sunt trăirile vizionare, sunt revelațiile mediumice. – Dar ceea ce se manifestă prin astfel de revelații nu este o lume *suprasensibilă*; este o lume subsensibilă. Viața conștientă a omului în stare de veghe nu se desfășoară pe de-a-ntregul *în trup*; îndeosebi partea conștientă a acestei vieți se desfășoară la frontiera dintre trup și lumea fizică exterioară; astfel încât viața de percepție, ceea ce se desfășoară în organele de simț, este tot atât de bine o extindere a unui proces extracorporal înlăuntrul trupului, cât și o răzbatere a acestui proces din trup în afară; la fel și viața de voință, care se întemeiază pe o așezare a ființei omenești înlăuntrul ființei universului, astfel încât ceea ce se desfășoară în om, prin voința sa, este totodată parte a evenimentelor cosmice. În aceste trăiri sufletești ce se desfășoară la periferia trupului, omul depinde în mare măsură de organizarea trupului său; dar activitatea gândirii intră în această trăire și, în măsura în care se întâmplă aceasta, omul devine independent de trup, în percepțiile simțurilor și în voință. În trăirile vizionare și în practicile mediumice, omul ajunge la o dependență totală de trupul său. El exclude din viața sa sufletească ceea ce îl face independent de trup în percepții și în voință. Și prin aceasta, conținuturile sufletești și producțiile sufletești devin simple manifestări ale vieții trupești. Trăirile vizionare și practicile mediumice sunt rezultatele faptului că, în aceste trăiri și practici, omul este, cu sufletul său, mai puțin independent de trup decât în viața obișnuită de percepții și de voință. În trăirea celor suprasensibile, la care ne referim în această carte, evoluția trăirilor sufletești merge într-o direcție diametral opusă față de aceea a trăirilor vizionare sau mediumice. Progresiv, sufletul se poate emancipa de trup mai mult decât în actul percepției și în cel de

voință. El ajunge la acea independență care se exprimă în trăirea gândurilor pure, pentru o mult mai largă activitate sufletească.

Pentru activitatea sufletească suprasensibilă de care vorbim aici, este extraordinar de important să înțelegem cu toată claritatea viețuirea gândirii pure. Căci, în fond, însăși această trăire este deja o activitate sufletească suprasensibilă. Numai că este una prin care nu putem încă percepe nimic suprasensibil. Trăim cu gândirea pură în suprasensibil; dar trăim numai *aceasta* în mod suprasensibil; nu mai trăim nimic altceva suprasensibil. Trăirea suprasensibilă trebuie să fie o continuare a acelei trăiri sufletești pe care o putem realiza deja prin unirea cu gândirea pură. De aceea este atât de important să putem experimenta just această unire. Căci de la înțelegerea acestei uniri pornește lumina care poate aduce și înțelegerea justă a naturii cunoașterii suprasensibile. Îndată ce trăirea sufletească ar fi coborâtă sub nivelul clarității conștiinței care se manifestă în gândire, ea s-ar găsi pe un drum greșit pentru adevărata cunoaștere a lumii suprasensibile. Funcțiile trupului ar pune stăpânire pe ea; ceea ce sufletul trăiește și produce, nu mai este atunci o revelație asupra sensibilului prin el, ci revelația trupului în domeniul lumii subsensibile.

*

Îndată ce sufletul pătrunde cu trăirile sale în câmpul celor suprasensibile, aceste trăiri sunt de așa natură încât, pentru ele, expresiile limbii nu se lasă găsite atât de ușor ca pentru trăirile din domeniul lumii sensibile. Adesea, în descrierea trăirilor suprasensibile, trebuie să fim conștienți că îndepărtarea expresiei lingvistice de faptul real exprimat este mai mare decât în trăirile fizice. Trebuie să dobândim o înțelegere pentru faptul că anumite expresii indică numai, într-un mod delicat, ca o ilustrare, realitatea la care se referă. Așa se spune la pagina 25: "Originar toate regulile și învățăturile științei spirituale sunt date într-un limbaj de semne simbolice". Iar la pagina 59 și următoarele, a trebuit să se vorbească despre un "anumit sistem de scriere". Ușor ar putea să vină cineva și să vrea să învețe această

scriere, așa cum se învață semnele literelor și gruparea lor într-o limbă fizică obișnuită. Trebuie neapărat să spunem: au existat și există încă asociații și școli de știință spirituală, care se află în posesia unor semne simbolice prin care se exprimă stări de fapt suprasensibile. Și cine este inițiat în semnificația acestor simboluri posedă, prin acestea, un mijloc de a dirija trăirile sufletului său spre realitățile suprasensibile în discuție. Dar, pentru trăirea suprasensibilă este esențial ca, în decursul unei astfel de trăiri suprasensibile, ca aceea care poate fi atinsă prin realizarea celor cuprinse în această carte, sufletul să dobândească prin proprie experiență revelația unor astfel de scrieri simbolice din contemplarea celor suprasensibile. Lumea suprasensibilă comunică ceva sufletului, iar sufletul trebuie să aducă pentru sine acest ceva în semne simbolice, pentru a-l cuprinde cu deplină conștiință. Putem spune: cele comunicate în această scriere *pot* fi realizate de fiecare suflet. Și, în cursul realizării pe care îl poate determina sufletul însuși după îndrumările date, se ivesc rezultatele descrise. O carte cum este aceasta trebuie considerată ca o conversație pe care autorul o are cu cititorul. Când se spune: discipolul ocult are nevoie de îndrumări personale, faptul acesta trebuie înțeles în sensul că însăși cartea de față este o asemenea îndrumare personală. În vremurile mai vechi existau motive datorită cărora asemenea îndrumări personale erau rezervate unui învățământ ocult oral; în prezent am ajuns la un stadiu de evoluție al omenirii în care cunoașterea științei spirituale trebuie răspândită cu mult mai mult decât în trecut. Ea trebuie să devină accesibilă oricui, într-o cu totul altă măsură decât în vremurile vechi. Tocmai de aceea cartea ia locul instrucțiunii orale din trecut. Credința că, în afară de cele spuse în carte, am avea neapărată trebuință și de o instruire personală, are numai o justificare condiționată. Un om sau altul poate avea, firește, trebuință de un ajutor personal, și un asemenea ajutor îi poate fi deosebit de însemnat. Ar fi însă o eroare dacă am crede că ar exista lucruri esențiale, care nu s-ar găsi în această carte. Omul le va afla, dacă o citește corect și mai ales *complet*.

*

Descrierile acestei cărți par a fi îndrumări care duc la o transformare totală a omului. Cine le citește corect va afla însă că ele nu vor să exprime nimic altceva decât starea sufletească în care trebuie să se găsească un om în acele momente ale vieții sale, în care vrea să stea în fața lumii suprasensibile. Această stare sufletească, omul o dezvoltă în sine ca pe o a doua ființă; iar cealaltă ființă, sănătoasă, își continuă viața ca mai înainte. El știe să mențină separate, în deplină conștiință, cele două ființe; el știe să le pună în mod just în raport de reciprocitate. Prin aceasta nu devine nefolositor și nedestoinic în viață, nu înseamnă că își pierde interesul și îndemânarea pentru această viață și "ziua întreagă va fi numai cercetător spiritual". Firește, trebuie să spunem că trăirile în lumea suprasensibilă își revarsă lumina asupra întregii ființe omenești; dar aceasta nu se întâmplă într-un mod care să-l îndepărteze pe om de viață, ci într-un mod care îl face mai destoinic, mai productiv pentru această viață. Cu toate acestea, descrierea din prezenta lucrare a trebuit să fie așa cum am dat-o, deoarece fiecare proces de cunoaștere îndreptat spre lumea suprasensibilă face apel la întreaga ființă omenească, așa încât în momentul în care omul se dăruiește unui asemenea proces de cunoaștere, trebuie ca întreaga sa ființă să fie una cu acest proces. În măsura în care procesul de percepere a culorilor face apel *numai* la ochi, cu nervul său optic, în aceeași măsură procesul de cunoaștere suprasensibilă face apel la omul întreg. Acesta devine "cu totul ochi" sau "cu totul ureche". Și fiindcă lucrurile stau așa, de aceea atunci când se fac comunicări despre dezvoltarea proceselor de cunoaștere suprasensibilă se pare că se vorbește despre transformarea omului întreg; se consideră că omul obișnuit nu ar fi potrivit pentru aceasta; el ar trebui să devină cu totul altul.

*

Celor spuse la pagina 86 și următoarele despre "Unele efecte ale inițierii", aș dori să le mai adaug încă ceva care, cu o modificare, se

poate aplica și altor expuneri din această lucrare. Cineva ar putea ajunge prea bine la ideea: de ce este necesar să se dea trăirilor suprasensibile o asemenea descriere figurată; nu s-ar putea descrie aceste trăiri în idei, fără asemenea analogii? La aceasta va trebui replicat: în trăirea realităților suprasensibile se are în vedere ca omul să se recunoască pe sine ca ființă suprasensibilă în lumea suprasensibilă. Fără să-și poată vedea propria ființă suprasensibilă, a cărei realitate se revelează pe deplin în descrierea "florilor de lotus" și a "corpului eteric", omul s-ar trăi în suprasensibil ca atunci când el ar sta în lumea sensibilă în așa fel încât lucrurile și fenomenele din jurul lui s-ar revela, dar el nu ar ști nimic despre trupul său.

Ceea ce vede el în "corpul sufleteș" și în "corpul eteric" ca făptură suprasensibilă a sa, face ca omul să stea conștient de sine în suprasensibil, așa cum, prin perceperea trupului său sensibil, stă conștient de sine în lumea simțurilor.

NOTE

*Textul prezentei cărți a apărut în forma unei serii de 16 articole publicate în revista "Lucifer Gnosis" - editată de Rudolf Steiner - din iunie 1904, până în septembrie 1905 (nr.13-28). Inițial, Rudolf Steiner a planificat un număr mult mai mic de articole: deja la sfârșitul articolului al patrulea (pag.57 din volumul de față) el nu a mai anunțat o continuare, așa cum făcea de obicei, ci a scris: "Urmează încheierea". Această formulare a fost apoi repetată la sfârșitul celor două articole care au urmat (pag.67 și 76 din prezentul volum), următoarele articole fiind încheiate cu o privire îndreptată spre următorul caiet, sau cu formularea: "va continua". Steiner a făcut, deci, cu articolul al șaptelea - care inițial era conceput ca articol final (pag.77 din această carte) - un nou început, pentru a continua seria de articole pe această temă. Un al doilea început l-a făcut cu al treisprezecelea articol (pag.124 din cartea prezentă), unde înștiința, într-o notă de subsol: "Cu următoarele relatări, descrierea drumului către cunoașterea superioară ajunge la un punct deosebit de important. Cititorul va putea să înțeleagă că în afară de ceea ce este nou, de ceea ce aduce nou articolul de mai sus, este indicat, în anumite pasaje, ceea ce a fost prezentat deja, în alte corelații. Acest fapt ar putea sta în atenția unor cititori care au început să citească revista "Lucifer-Gnosis" numai de la acest al treilea an al apariției sale. Prin aceasta, articolele despre dobândirea cunoștințelor superioare formează, într-un anumit sens, un tot încheiat, și pornind de la acest număr. O pătrundere completă și intimă are nevoie și de cele publicate în relatările anterioare. Atunci când ne preocupăm serios de o cunoaștere adevărată, nu putem proceda așa cum procedează unele reviste moderne, care publică în fiecare număr un "întreg încheiat" (*Lucifer-Gnosis*, nr. 25, iunie 1905, pag. 388).*

Rudolf Steiner a publicat aceste articole, împreună cu alte studii ale sale, în anul 1907, în caietul special al revistei "Lucifer-Gnosis". Prima apariție sub formă de carte, fără o prelucrare esențială, cu utilizarea șpalturilor folosite la revista "Lucifer-Gnosis", a avut loc în anul 1909. Până în anul 1922 au apărut opt ediții sub formă de carte, fiecare ediție reproducând ediția anterioară. Prin aceasta s-a păstrat particularitatea formei inițiale a cărții, anume aceea că a fost concepută mai întâi sub formă de articole; de asemenea, s-au perpetuat greșelile de tipografie ale diferitelor ediții. Așa s-a întâmplat, de exemplu, cu capitolul "Inițierea" (pag.57 în prezentul volum), care era inițial al treilea subcapitol al capitolului "Treptele inițierii" (pag.34). Această împărțire este păstrată și în prezent (pag.33 și 34); dar în cursul prelucrărilor lui Rudolf Steiner a diferitelor ediții, subcapitolul a devenit capitol, fără ca împărțirea și numerotarea capitolelor să fie revăzută.

Asupra părții a doua care era plănuită: Toate cele opt ediții apărute în timpul vieții lui Rudolf Steiner purtau în pagina de titlu, în paranteză, nota: "Volumul I" (ediția a treia și a patra, 1909, 1910), respectiv "Partea a I-a" (edițiile 5-11, 1914-1922). Textul edițiilor 5-7 (1914), se încheia cu notița: "Sfârșitul primului volum", iar în introducerea ediției a treia (pag.7 în prezentul volum) și a cincea a fost anunțată o continuare care "va trebui să aducă noi descrieri ale constituției sufletești care conduce omul spre trăirea lumilor superioare" (pag.13). — O continuare cu același titlu și cu nota "Volumul II" nu a mai apărut niciodată, în schimb a apărut volumul "Treptele cunoașterii superioare" (EC 12), și care poate fi considerat o astfel de continuare. Acest șir de 5 articole, rămas fragmentar, a apărut în continuarea articolelor precedente, în revista "Lucifer-Gnosis" (nr.29, 30, 32, 34, 35, din octombrie 1905 până în mai 1908). Raportul său față de celelalte a fost caracterizat astfel: "ca un studiu suplimentar la articolul: *"Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare?"*". În introducerea de la ediția din 1931 a cărții "Treptele cunoașterii superioare", Maria Steiner a spus despre această a doua serie de articole: "Ele au fost concepute ca o continuare a considerațiilor începute în *"Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare?"*". Volumul imens de muncă, extraordinara solicitare a lui Rudolf Steiner datorată activității sale de conferențiar, a făcut ca el să nu se mai poată consacra într-o măsură suficientă revistei, deși aceasta câștiga mereu noi cititori și admiratori. Din lipsă de timp a trebuit să fie oprită apariția ei. La edițiile care au urmat morții lui Rudolf Steiner nu s-a mai păstrat pe pagina de titlu a cărții "Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare?" specificația "Partea I". La ediția a 24-a (1993), ea a fost din nou reintrodusă, pentru a indica faptul că Rudolf Steiner nu voia să considere această temă încheiată prin ceea ce prezentase într-o singură carte.

Textul de bază: Ediția a 11-a (ediție în care s-au tipărit exemplarele de la 28.000 la 37.000), Berlin, *Philosophisch - Antroposophischer Verlag*, 1922 (și care a fost ultima ediție corectată de Rudolf Steiner).

Pentru a 24-a ediție (1993) textul a fost comparat exact de către David Hoffmann cu textul ultimei ediții corectate de Rudolf Steiner. Au fost verificate modificările apărute în cadrul diferitelor ediții. În urma acestei verificări, unele modificări au fost acceptate, la altele s-a renunțat, revenindu-se la textul de bază.

la
pagina:

- 7 *expunerile mele pe care le-am publicat inițial ca articole separate sub titlul...* în revista "Lucifer-Gnosis", numerele 13-28, Berlin 1904-1905.
- 12 *În cărțile mele "Știința ocultă"...* Vezi indicațiile bibliografice "Din operele lui Rudolf Steiner".

- 12 *și în alte scrieri ale mele...* de exemplu în "Treptele cunoașterii superioare" (1905), vezi indicațiile bibliografice "Din operele lui Rudolf Steiner".
- 12 *La această primă parte, i se va adăuga o a doua:* O a doua parte nu a apărut sub această denumire niciodată; o anume continuare se află totuși în "Treptele cunoașterii superioare" și în alte scrieri.
- 19 *"examinați totul și rețineți ceea ce este mai bun"* după 1 Tesaloniceni 5:21
- 75 *Bhagavad Gita: "Cântecul celor înălțați"* (sanscr.) Poezie didactică în a 6-a Carte a Eposului indian Mahabharata.
- 75 *Thomas de Kempis:* Aici se face referință la scrierea sa mistică "De imitatione Christi" ("Urmarea lui Christos").
- 96 *"credința care poate muta munții din loc"* după Ev. Matei 17:20 și 1 Corinteni 13:2
- 96 *"a chiui de bucurie" și a fi "întristat de moarte"* după "Cântecul lui Klärchens" în "Egmont" de J.W.Goethe
- 104 *spre florile de lotus cu opt, șase și patru petale* în această enumerare ne-am aștepta să apară floarea de lotus cu zece petale, despre care Rudolf Steiner a scris în paginile anterioare. În locul acesteia el numește floarea de lotus cu opt petale, care, conform tradiției vechi indiene se află în imediata vecinătate a florii de lotus cu zece petale.
- 106 *Cuvântările lui Buda:* "Cuvântările lui Buda Gautama" din colecția medievală Majjhimanikayo a canonului Pali, tradus prima oară de Karl Eugen Neumann, 3 vol., Munchen 1922.
- 112 *"Când înflorește trandafirul..."* citat din poezia lui Friedrich Rukkert "Lumea și Eu".
- 148 *În "Zanoni" de Bulwer:* Alcătuită de Sir Edward George Bulwer-Lytton, 1803-1873, apărută prima dată în 1842.
- 153 *"ca Heruvimul cu spada de foc înaintea Paradisului"* compară Geneza 3:24

EDIȚIA OPERELOR COMPLETE ALE LUI RUDOLF STEINER

Alcătuită după: Rudolf Steiner – Opera literară și artistică.

O privire de ansamblu bibliografică

(Numărul bibliografic, *cursiv* în paranteze)

A. SCRIERI

I. Opere

Scriserile goetheene de științe ale naturii, editate și comentate de R. Steiner, 5 volume, 1883-97, ediție nouă 1975 (*1a-e*); ediție separată a Introducerilor, 1925 (*1*)
Linii fundamentale ale unei teorii a cunoașterii în concepția goetheană despre lume, 1886 (*2*)

Adevăr și știință. Preludiul unei "Filosofii a libertății", 1892 (*3*)

Filosofia libertății. Trăsături fundamentale ale unei concepții moderne despre lume, 1894 (*4*)

Friedrich Nietzsche, un luptător împotriva timpului său, 1895 (*5*)

Concepția despre lume a lui Goethe, 1897 (*6*)

Mistica la începuturile vieții spirituale contemporane și legătura ei cu concepția modernă despre lume, 1901 (*7*)

Creștinismul ca fapt mistic și mistериile Antichității, 1902 (*8*)

Theosofie. Introducere în cunoașterea suprasensibilă a lumii și menirea omului, 1904 (*9*)

Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare? 1904-05 (*10*)

Din Cronica Akașa, 1904-08 (*11*)

Treptele cunoașterii superioare, 1905-08 (*12*)

Știința ocultă în rezumat, 1910 (*13*)

Patru drame-mister, 1910-13 (*14*)

Conducerea spirituală a omului și a omenirii, 1911 (*15*)

Calendar sufletesc antroposofic, 1912 (*în 40*)

Un drum către cunoașterea de sine a omului, 1912 (*16*)

Pragul lumii spirituale, 1913 (*17*)

Enigmele filosofiei prezentate ca rezumat în istoria lor, 1914 (*18*)

Despre enigma omenească, 1916 (*20*)

Despre enigme sufletești, 1917 (*21*)

Spiritualitatea lui Goethe manifestată în "Faust" și în basmul "Despre Șarpele verde și frumoasa floare de crin", 1918 (*22*)

Puncte centrale ale problemei sociale în necesitățile vieții prezente și din viitor, 1919 (*23*)

Articole asupra structurii tripartite a organismului social și asupra situației momentului, 1915-21 (*24*)

Cosmologie, religie și filosofie, 1922 (*25*)

Teze antroposofice, 1924-25 (*26*)

Fundamente pentru extinderea artei vindecării pe baza cunoștințelor științei spirituale

le, 1925. De Dr. Rudolf Steiner și Dr. med. Ita Wegman (27)
Viața mea, 1923-25 (28)

II. Articole

Articole referitoare la dramaturgie 1889-1901 (29) – Fundamente metodice ale antroposofiei 1884-1901 (30) – Articole referitoare la cultură și istorie 1887-1901 (31) – Articole referitoare la literatură 1886-1902 (32) – Biografii și schițe biografice 1894-1905 (33) – Articole din “Lucifer-Gnosis” 1903-1908 (34) – Filosofie și antroposofie 1904-1918 (35) – Articole din “Das Goetheanum” 1921-1925 (36)

III Publicații postume

Scrisori – Maxime – Prelucrări pentru scenă – Schițe pentru cele patru drame-mister 1910-1913 – Antroposofie. Un fragment din anul 1910 – Schițe și fragmente – Din carnetele de note și de pe foi separate – (38-47)

B. CONFERINȚE

I. Conferințe publice

Cicluri de conferințe publice la Berlin, 1903/1904 până în 1917/18 (51-67) – Cicluri de conferințe și cursuri la școli superioare, în alte locuri din Europa 1906-1924 (68-84)

II. Conferințe ținute în fața membrilor Societății Antroposofice

Conferințe și cicluri de conferințe cu conținut general-antroposofic – Christologie și comentarii ale Evangheliilor – Cunoașterea spiritual-științifică a omului – Istorie cosmică și istorie umană – Fundalul spiritual al problemei sociale – Omul în legătura sa cu Cosmosul – Considerații asupra karmei – (91-244)

Conferințe și scrieri referitoare la istoria mișcării antroposofice și a Societății Antroposofice (251-263)

III. Conferințe și cursuri asupra unor domenii particulare ale vieții

Conferințe despre artă: Arta în general – Euritmie – Arta vorbirii și arta dramatică – Muzică – Arte plastice – Istoria artei (271-292) – Conferințe referitoare la educație (293-311) – Conferințe referitoare la medicină (312-319) – Conferințe referitoare la științele naturii (320-327) – Conferințe referitoare la viața socială și tripartiția organismului social (328-341) – Conferințe pentru muncitorii care lucrau la construcția Goetheanumului (347-354)

C. OPERA ARTISTICĂ

Reproduceri ale schițelor grafice și a celor pictate de Rudolf Steiner, în albume sau foi separate: Schițe pentru pictura primului Goetheanum – Schițe pentru exersarea picturii – Placate cu programul reprezentațiilor de euritmie – Forme pentru euritmie – Schițe pentru figurile de euritmie, ș. a.

Volumele din Operele Complete
sunt alcătuite unitar în cadrul fiecărei grupe.
Fiecare volum poate fi obținut separat.

EDITURA TRIADE
E-mail: edituratriade@yahoo.com
www.edituratriade.ro